

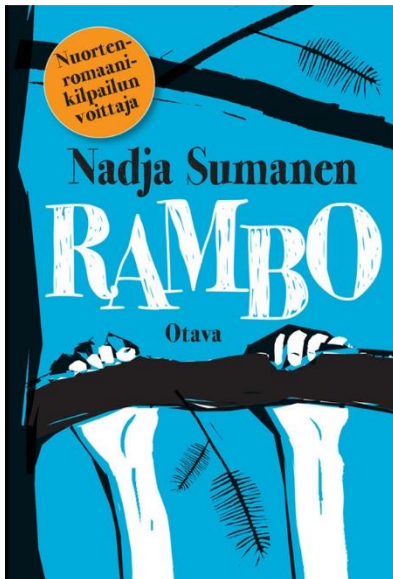
Finlandia Junior tilaisuuksien aiempien vuosien puheita, tiedotteita ja perusteluita

2015

Medialle 26.11.2015

Nadja Sumanen: Rambo

Finlandia Junior –voittaja

Nadja Sumasen esikoisteos *Rambo* hurmaa lukijansa. Poikaa tulee ikävä, kun kirja päättyy.

Romaanin minäkertoja, neljätoistavuotias Rambo, on yksinhuoltajaäidin ainoa lapsi. Kasiluokan lyhytpinnaiseen poikaan on lyöty monta leimaa. Vaikka olisi helppo luonnehtia Ramboa vähäosaiseksi, hän ei ole kuitenkaan onneton eikä vaivu toivottomuuteen.

Rambo on valoisa ja lohdullinen tarina. Vaikka Sumasen teksti antaa uskoa tulevaisuuteen, se muistuttaa, että putoaminen on aina mahdollista, jos turvaverkkoa ei ole.

Nadja Sumanen voitti esikoisteoksellaan Otavan nuortenromaanikilpailun. Kirja on hurmannut lukijansa ja se on saanut kiittäviä arvioita. Romanista on otettu jo kolme painosta. Kokonaispainosmäärä on 12 500 kappaletta. *Rambo* ilmestyi lokakuussa.

Nadja Sumanen (s. 1975) on Espoossa asuva toimintaterapeutti ja kahden lapsen äiti, joka viettää mielellään mökkielämää perheensä kanssa. Hän arvostaa vilpittömyyttä, rakkaudella tarjottua ruokaa ja pyöräilyä metsäteillä.

Rambo on ajankohtainen teos myös Kansallisteatterissa. Se kantaesitetään Omapohjassa joulukuun 9. päivä **Elina Kilkun** ohjaamana.

Kuva: Arto Wiikari

Haastattelupyynnöt:

Kirsi Sievänen

Viestintävastaava

050 5329201, kirsi.sievanen@otava.fi

Julkaistavissa 26.11.2015 klo 15.30

Suomen Viron-instituutin johtaja Anu Laitila Finlandia-palkintojen jakotilaisuudessa Suomen Kansallisteatterissa 26.11.2015

Hyvä yleisö,

kun Finlandia Junior -ehdokkaat julkistettiin, otsikoihin nostettiin rankat aiheet, joita vuoden kirjasato käsittelee. Ehdokasteokset luettuani sanoisin, että yhdistävä tekijä on pikemminkin kirjailijoiden myötätunto, aito huoli siitä, miten lapset ja nuoret elämänsä alkuvuosista kohtuullisin kuormin selviävät.

Empatia vahvistaa ihmistä. Siihen kasvaminen ja kasvattaminen on yksi tärkeimmistä tehtävistämme. Empatian välittäminen kerronnallisoin keinoin on yksi kirjallisuuden tärkeimmistä tehtävistä. Kirjallisuudella on voima ja valta vaikuttaa tunteisiin, ajatuksiin ja asenteisiin.

Muistan edelleen hyvin, kun kirjailija, taiteilijaprofessori Esko-Pekka Tiitinen vuonna 2008 omassa Finlandia Junior -voittajahaastattelussaan kehotti aikuisia lukemaan nuorten kirjoja. Suomessa on ilmestynyt tällä vuosikymmenellä lukuisia vaikuttavia teoksia, jotka olisi voitu luokitella myös aikuisten kirjallisuudeksi. Erottava tekijä aikuisten osastoon oli kirjan päähenkilöiden ikä ja sen mukainen elinpiiri. Nuorille ei tarvitse alleviivata tarkoitusta sen enempää kuin aikuisillekaan. Voittajateoskaan ei lankea selittämiseen.

Myös hyvässä lastenkirjassa on useita tasoja ja kielellistä haastetta. Tässä vaiheessa vetoankin kustantajiin – älkää unohtako Kirsi Kunnaksen ja Jukka Itkosen perintöä, vaikka lastenkaan runoteokset eivät ole myyntimenestyksiä. Runous kehittää lukijan tai kuuntelijan kielitajua ja auttaa havaitsemaan sävyjä ja merkityksiä.

Poliittisissa keskusteluissa, virkakielessä ja mediassa voittajateoksen päähenkilö kuitattaisiin käsitteellä syrjäytynyt tai erityislapsi. Minäkertojan monologista kuoriutuu viisas ja ajattelevainen nuori kaveri, joka osaa analysoida myös omaa erikoisuuttaan: “Terapeutti oli arvellut, että kykyäni hallita tunteita oli kehittynyt. Minun tulkintani oli, että olin oppinut nielemään häpeää isompina annoksina.” Tunteet koetaan koko vartalolla – ahdistus lyö kalterit sydämen ympärille, onni ja turva syntyy päivän neljästä ruokahetkestä.

Maailmassa mikään ei ole koskaan varmaa. Toisaalta, maailmassa on kaikki aina mahdollista. Sen osoittaa Finlandia Junior -palkinnon voittaja Nadja Sumasen teos *Rambo*.

Voittajateos on Anna-Leena Härkösen *Häräntapposeen* etäinen sukulainen, ehkä hivenen hienostuneempi päivitys 2010-luvulle. Toivon, että myös tätä kirjaa luetaan kouluissa vuodesta toiseen. Teoksen kieli on kuvallista, henkilöiden tunteet autenttisia, vertaukset kekseliäitä ja huumori vähäeleistä. Kirjailija rakastaa päähenkilöään, ja ohjaa myös lukijan välittämään tuosta 14-vuotiaasta keskenkasvuisesta honkkelista, isättömästä ja levottomasta pojasta.

Meissä kaikissa on jäljellä pala turvatonta lasta ja epävarmaa nuorta. Jotta voi ymmärtää ihmisyyttä, pitää lukea lasten- ja nuortenkirjallisuutta. Täyskasvuista lukijaa muistutetaan siitä, että jokainen aikuinen on vastuussa kaikista lapsista, ei ainoastaan omistaan. Teoksessa *Rambo* saa sattumalta suojelijoikseen Erkin ja Annikin. Annikki on “Pyhä ruoanlaittojumala, Hyvä haltiatar, Ihminen isolla I:llä”, joka hyväksyy päähenkilön sellaisena kuin hän on.

Nadja Sumasen *Rambo* kertoo yksinäisyyden voittamisesta, ensisuudelman pakoilusta ja Saabilla ajamisesta.

Oli ilo ja etuoikeus lukea nämä erinomaiset teokset, jotka vahvistavat uskoa siihen, että suomalainen lasten- ja nuortenkirjallisuus on kansainvälistä tasoa. Kiitos tekijät, kiitos Suomen Kirjasäätiö.

Parhaat onnittelut, Finlandia Junior -voittaja Nadja Sumanen!

Anu Laitila

Julkaistavissa 4.11.2015 klo 10.15

Tampereen kaupungin kirjastopalvelujohtaja Pirkko Lindberg Finlandia Junior -palkinnon ehdokkaiden julkistamistilaisuudessa 4.11.2015

Hyvät kirjallisuuden ystävät ja rakastajat,

Minulla on ollut suuri ilo ja kunnia toimia vuoden 2015 Finlandia Junior -raadinn puheenjohtajana ja jakaa tämä matka nukketheateritaiteilija Alma Rajalan ja toimitusjohtaja Pablo Steffan kanssa. Matkamme lasten ja nuorten kirjojen parissa on ollut innostava, hauska, mielenkiintoinen, hieman työläs mutta erittäin antoisa. Luimme kevään, kesän ja syksyn aikana pitkälti toista sataa suomalaista lasten ja nuorten kirjaa, joissa upposimme milloin synkkiin syövereihin, milloin pulppuaviin huumorin lähteisiin. Työn kuluessa vaihdoimme mielipiteitä, jaoimme lukukokemuksia ja nautimme tarinoiden ja kuvitusten ihanasta ilotulituksesta.

Yhteenvedona vuoden lasten ja nuorten kirjallisuuden teemoista voisi todeta, että Suomen yhteiskunnallinen tilanne on ehkä enemmän kuin milloinkaan läsnä kirjojen tarinoissa. Perheiden ahdinko, työttömyys, masennus, burn out, syrjäytyminen, kiusaaminen, päihdeongelmat ja jopa itsemurha olivat yleisiä teemoja varsinkin nuorten kirjoissa. Uusperheet, sateenkaariperheet sekä muun muassa vanhempien kiire olivat usein myös melko pienten lasten kirjojen aiheita. Kirjallisuus kuvastaa aikamme ilmiöitä, eikä sen tulekaan sulkea pois niitä asioita, joita ympärillämme tapahtuu.

Lastenkirjojen maailma on moninainen ja ennakkoluuloton. Kirjoissa käsitellään monenlaisia aiheita ja ennen kaikkea monenlaisia perheitä. Lastenkirjallisuuden Suomi on moniääninen ja avoin, kulttuurit kohtaavat ja erilaiset perhemuodot ovat tavallista arkea. Kipeistäkään asioista ei tarvitse vaieta.

Kuvittajat tekevät kokeilevaa ja rohkeaa työtä. Monet kirjat ovat hersyvän monivärisiä ja kutsuvia. Toisaalta joidenkin teosten kohdalla olisimme toivoneet erityisesti kansikuviin panostamista hieman enemmän. Hyväkin tarina saattaa jäädä joko kirjakaupan tai kirjaston hyllyyn tylsän tai mitäänsanomattoman kannen vuoksi.

Kirjojen teemat olivat välillä todella rankkoja, mutta useimmiten niissä kuitenkin oli toivon pilkahdus mukana. Kirjallisuus onkin mitä mainion väline käsitellä arkoja ja joskus vaiettujakin aiheita. Siksi toivoisikin, että kirjat saisivat paljon lukijoita paitsi lapsista ja nuorista myös kasvattajista, opettajista ja vanhemmista. Varsinkin nuorten kirjallisuus voi avata aikuisille uuden maailman, jossa arat aiheet on puettu sanoiksi ja tarinoiksi. Aikuisten välittämisen puute kaikui monen kirjan sivuilta.

Seikkailu- ja sankaritarinat pitävät edelleen pintansa ja usein ne on sijoitettu mielikuvitusmaailmaan, jossa fantasia ja todellisuus kietoutuvat yhteen. Kuvallisuus ja erilaiset tavat tuoda vaikkapa sosiaalinen media osaksi kirjan tarinaa nivoutuvat hyvin tämän päivän lukijoiden elämään ja lukutottumuksiin. Kirja ei aina muodostu vain perinteisestä tekstistä, vaan se voi sisältää monenlaisia elementtejä sarjakuvallisuudesta WhatsApp -viesteihin. Kirja elää ja kehittyy lukijoidensa ja meitä ympäröivien ilmiöiden myötä.

Paitsi rankkoja aiheita, kirjasatoon mahtui mukaan myös aimo annos huumoria. Monet tämän vuoden ehdokkaista olivat hulvattoman hauskoja, täynnä toinen toistaan erikoisempia vaikkakin todenmakuisia henkilöitä. Lastenkirjat parhaimmillaan mahdollistavat lapsen lailla katsomisen, jolloin aikuisten asiat alkavat näyttää hullunkurisilta. Myös fantasialla on sijansa suomalaisessa lasten ja nuorten kirjallisuudessa. Suomalainen fantasiakirjallisuus elää ja voi hyvin eikä jää varjoon ulkomaisen käännöskirjallisuuden rinnalla.

FINLANDIA JUNIOR -PALKINNON EHDOKKAAT 2015

Valintalautakunnan perustelut:

Siiri Enoranta: Surunhauras, lasinterävä (WSOY)

Surunhauras, lasinterävä piirtää esiin kokonaisen maailman erilaisine maailmakatsomuksineen ja kulttuureineen. Kaksi mannerta elää toisistaan tietämättöminä, sillä siteet ovat jo ajat siten katkenneet. Meren ylitys on paitsi huima seikkailu, myös matka yli ajatusmaailmoja rajoittavien horisonttien. Enoranta johdattaa tarinaa monen kertojan näkökulmasta muodostaen moniselitteisen tarinakudoksen, jossa mikään ei ole ennalta arvattavaa.

Tuula Kallioniemi: Pako (Otava)

Pieni mutta erittäin pippurinen kirja. Paikoittain aidosti pelottava, jopa ahdistava. Tuula Kallioniemen Pako nivoo yhteen neljän nuoren tarinat ja käsittelee tärkeitä ja vaikeitakin aiheita kuten vanhempien välinpitämättömyyttä, alkoholismia, koulukiusaamista sekä lapsikaappausta. Jännittävässä teoksessa ei ole mitään turhaa, kaikelle on paikkansa, ja vaikka lyhyeen tarinaan on pakattu paljon asiaa, mikään aihe ei tunnu päälleliimatulta. Erittäin rehellinen kirja, joka pitää tiukasti otteessaan ensimmäisestä virkkeestä viimeiseen.

Elina Lappalainen - Christel Rönns: Nakki lautasella - Mistä ruoka tulee (Tammi)

Asiallinen ja samalla hauska tietokirja lapsille ruoan alkuperästä ja siitä, mistä syömämme ruoka oikeasti tulee. Kirja yhdistää asiantietoa ja lapsenomaista kerrontaa sopivasti ja ottaa huomioon myös ajankohtaiset eettiset näkökulmat ruoan tuotantoon. Kuvitus tukee tiedollisen sisällön sanomaa värikkäästi ja havainnollisesti.

Veera Salmi: Mauri ja vähä-älypuhelin (Otava)

Mauri ja vähä-älypuhelin on riemastuttavan omaperäinen tarina ystävydestä, erilaisuudesta ja yhden ihmisen mahdollisuuksista vaikuttaa maailman epäreiluuteen. Mauri kaivaa toiveikkaasti tunnelia Egyptiin muuttaneen ystävänsä luo, vaikka projekti näyttääkin hieman suunniteltua hitaammalta. Veera Salmi tavoittaa ilmiömäisesti lapsen logiikan ja huumorin ja kuljettaa mukana isoja teemoja kepeällä kerronnalla. Kirjoittajan oma kuvitus tekee kirjasta vielä hauskemman ja helppolukuisemman.

Nadja Sumanen: Rambo (Otava)

Rambo tahtoo olla tavallinen 14-vuotias poika, mutta ei kuitenkaan ole. Tarinan teemana ovat tämän päivän yhteiskunnassa niin tavalliset syrjäytyminen ja perheen ongelmat, mutta se on silti valoisa ja toiveikas. Kirjailija maalaa viipyilevällä ja kauniilla kerronnalla elämänmakuisista henkilöistä kietoutuvan kertomuksen, joka pitää lukijaansa otteessaan loppuun asti. Ramboa tulee ikävä heti kirjan loputtua.

Mila Teräs - Karoliina Pertamo: Hämärinkäinen (Karisto)

Ehkä jopa hiukan vaisujen kansien sisältä avautuu lumoavan kaunis maailma, jollaista harvoin näkee lasten kuvakirjoissa. Kirjaa on ilo lukea jo pelkästään sen ainoalaatuisen tunnelman takia. Karoliina Pertamon upeat ja runsaat kuvitukset komppaavat Mila Teräksen runollisen herkkää tekstiä, ja lopputuloksena on hieno teos joka muistuttaa meitä, että välillä on hyvä hiljentyä ja unohtaa arjen kiireet. Hellyttävän hyvä kirja.

2014

MARIA TURTSCHANINOFF

Maresi

Krönikor från Röda klostret

Den tredje boken i Maria Turtchaninoffs fantasyvärld utspelar sig flera generationer efter Arra och Anaché. På en liten ö ligger Röda klostret, en tillflyktsort för förföljda och utsatta flickor och kvinnor från alla de kända länderna. Där bevaras hemlig kunskap om Gudinnan med hennes tre ansikten: Jungfrun, Modern och Haggan.

Maresi är en trettonårig, evigt hungrig flicka som kommit till Klostret fyra år tidigare på flykt undan svälten. Här har hon funnit ett nytt hem, vänner och framför allt böcker i det stora biblioteket i Kunskapens hus. Maresi är eftertänksam och empatisk och tar hand om de yngsta noviserna.

Klostrets fridfulla liv skakas när Jai, en flicka med ett mörkt förflutet anländer till ön. Jai har sett sin far och farbror begrava hennes syster levande och nu är fadern ute efter henne. En dag dyker ett skepp upp vid horisonten. Våldet stiger i land. Maresi måste stiga ut ur böckernas trygga värld och göra det hon är mest rädd för: handla.

PRESSRÖSTER

En berättelse byggd av livslust och sorg. *Maresi* är en bok som sträcker sig långt över en viss genre, över en viss målgrupp. Konstnärligt sätt är den Turtschaninoffs mest helgjutna.

Ann-Christine Snickars, Åbo Underrättelser

Maresi är en spännande, välskriven och väl underbyggd berättelse. Turtschaninoffs genomarbetade och stilistiskt konsekventa språk är en ren njutning att läsa.

Lisbeth Rosenback, Vasabladet

Den skenbara lättheten, de vågade sammangyttringarna av element från olika sfärer, allt gjuter hon samman till en spännande, eftertänksam och visionär berättelse. Det är som om myten blev levande igen.

Mia Österlund, Hufvudstadsbladet

UTGIVNING

Maresi - Krönikor från Röda klostret	2014
Tidspiraten - läromedel i historia	2013
Naken (antologi)	2013
Anaché - Myter från akkade	2012
Underfors	2010
Arra - Legender från Lavora	2009
De Ännu Inte Valda	2007
Min mat och mammas, kokbok	2006

PRISER

Turtschaninoffs fantasyroman *Arra* nominerades till Finlandia Junior år 2009 och prisbelönades av Svenska litteratursällskapet.

Anaché - Myter från akkade belönades av SLS år 2013.

Svenska YLE:s litteraturpris för *Maresi* 2014.

MARIA TURSCHANINOFF (f. 1977) är fil. mag. i humanekologi och bosatt i Karis. Hon har blivit känd som en av våra främsta ungdomsförfattare. Turtschaninoff har prisats för sin förmåga att utvinna nya värden ur fantasygenren genom att kombinera den med realism och genusfrågor. Hon var nominerad till Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA) 2014.

För närmare information:

Schildts & Söderströms, Elisabeth Jansson, elisabeth.jansson@sets.fi, tf

Tiedote 6.11.

Julkaisuvapaa klo 10

Vuoden 2014 Finlandia Junior -ehdokkuus Maria Turtschaninoffin fantasiaromaani Maresille

Maria Turtschaninoff on luonut täyteläisen ja tyylillisesti huikean tarinan, jonka tiivis kerronta on täynnä latausta.

Punainen luostari on naisten ja tyttöjen yhteisö ja turvapaikka, jossa kaikki saavat kehittää itseään taipumustensa mukaisesti. Nuori Maresi on jo huomannut, että häntä kiinnostavat eniten kirjat ja lukeminen, uuden oppiminen. Eräänä päivänä luostariin saapuu säikähtäneen oloinen nuori tyttö, Jai. Vähitellen selviää, että Jai pakenee isänsä raivoa. Maresin ja hänen tovereidensa neuvokkuus ja rohkeus pannaan kovalle koetukselle. He joutuvat yhdistämään voimansa äärimmilleen puolustaessaan ihmisen itsemääräämisoikeutta.

Turtschaninoff käsittelee jälleen suurta teemaa, joka on ihmisen minuus. Ja kun kaikki on saavutettu ja kukoistava tulevaisuus edessä, on jätettävä oma mukavuusalueensa toisten hyväksi.

Maresi on poikkeuksellisen vaikuttava teos, jonka Tammi julkaisi yhtä aikaa suomenruotsalaisen Schildts & Söderströmin ja ruotsalaisen Berghs-kustantamon kanssa syyskuussa 2014.

Marja Kyrön taitava suomennos lumoo lukijat.

Lokakuussa 2014 Maresi palkittiin *Svenska Yles litteraturpris* -palkinnolla.

Maria Turtschaninoff on syntynyt Helsingissä 1977. Ylioppilastutkinnon suoritettuaan hän aloitti opinnot Göteborgin yliopistossa. Valmistuttuaan vuonna 2000 filosofian maisteriksi hän palasi Suomeen ja alkoi työskennellä Radio Vega -kanavan toimittajana. Nykyisin Turtschaninoff asuu Karjaalla ja työskentelee vapaana kirjailijana.

Lisätiedot: Kustantaja Saara Tiuraniemi, puh. 0400 873335

Arvostelukappaleet: tiedotus@tammi.fi

Julkaistavissa 20.11.2014 klo 13.15

Ohjaaja, käsikirjoittaja Johanna Vuoksenmaa Finland Junior –palkinnon jakotilaisuudessa 20.11.2014

Hyvät lasten, nuorten ja kirjojen ystävät sekä erinomaiset kirjailijat ja kuvittajat!

Kahden aikuisen lapsen äitinä, mutten vielä kenenkään mummona, olen viettänyt viimeiset puolenkymmentä vuotta harmillisen kaukana lasten- ja nuortenkirjallisuudesta. Siksi olin valtavan ilahtunut ja kiitollinen tästä kunniatehtävästä saada valita Finlandia Junior -voittaja ja mahdollisuudesta samalla sukeltaa näiden esiraadin ansiokkaasti seulomien kirjahelmien maailmaan.

Itse pidän kirjan ehkä tärkeimpänä tehtävänä lukijan tajunnan laajentamista, tien viitoittamista pois oman pään sisältä ja oman navan ääreltä. Hyvä kirja vie kohti moninaisia mahdollisia maailmoja, erilaisia näkökulmia, havaintoja ja päätelmiä joihin omista aisteistaan ja ajatuksesta ei ilman sitä ylettyisi. Tässä tehtävässä kaikki kuusi finalistia onnistuivat erinomaisesti. Uskon myös, että jokainen luettu kirja, ihan millainen vaan, lisää ymmärrystä ihmisestä ja ympäröivästä maailmasta.

Koska arvostan kirjoja ja niiden tekijöitä suuresti, kaikkein hankalimmalta diktaattorin tehtävässä tuntuikin yhden teoksen nostaminen ylitse muiden - eritoten tällaisen herkkukattauksen äärellä, missä ruokalajit ovat täysin yhteismitattomia ja kaikki erittäin onnistuneita omassa lajissaan. Koska palkinnolla on kuitenkin tärkeä funktionsa koko lasten- ja nuortenkirjallisuuden esiinnostajana ja koska tälläkään alalla ei käsittääkseni pelata nollasummapeliä - eli jos kiinnostuu yhdestä kirjasta saattaa hyvin lukea toisenkin - ryhdyin voittajan etsintään intuitiolla ja iloisin mielin. Päätin antaa teosten puhutella eri aikakerroksiani, eri vuosirenkaita itsessäni, ja tehdä valinnan sillä perusteella, mikä kirja juuri nyt jättäisi lapseen minussa suurimman jäljen.

Tulin perinpohjin puhutelluksi näitä kirjoja lukiessani. Pastelliliitujen väri-iloa ihastellut pikkutyttö minussa nautti Olga Oravan kuvituksen intensiivisistä väreistä, viisivuotias minussa liikuttui syvästi Oman pienen pikkuruisen tarinasta - vaikka ulospäin saattoi näyttää siltä, että keski-ikäinen nainen itkee kahvilassa vuolaasti cappucino-kuppiinsa lukiessaan lasten kuvakirjaa. Satujen rakastaja minussa hiljeni ihailusta Puiden tarinoita, Puuseppä -kertomuksen kirkkauden ja viisauden äärellä, viidesluokkalainen minussa eli Zaidan kanssa hienoja ja hämmentäviä hetkiä ja ihastui myös kirjan välittämiin mielikuviin ja muutamiin loistavan oivaltaviin lauseisiin. Yläasteikäinen minä luki Shell's Angeliä kylpyammeessa ja unohti nauraessaan, innostuessaan ja kohti Kalajokea mopoillessaan ympäröivän maailman. Kun kirjan henkilöiden elämää mullistava viikonloppu oli ohi, kylpyvesi oli jo ihan jäähtynyt, mutta lukijan sisällä viipyi kesäisen hiekan ja ensirakkauden ihana lämpö. Aikuinen minussa huomasi löytäneensä tien sellaisiin tunteisiin ja tuntemuksiin, joiden olemassaoloa ei ollut vuosikymmeniin muistanut. Kirjan viimeinen lause taas oli sellainen cliffhanger, että tämän aikuisen on pakko ostaa sarjan seuraava osa heti, kun se ilmestyy. Tahdon ehdottomasti tietää, mitä näille jo rakkaiksi tulleille tyypeille tapahtuu.

Mutta. Yksi kirja vei minut jonnekin, missä en ollut vielä koskaan käynyt. Se vei uuteen paikkaan, aivan omalakiseseen ja omintakeiseen maailmaansa, eikä päästänyt otteestaan. Tuoksut, äänet, maut, valo, uskottavat ja tarkat kaikkia aisteja syleilevät kuvat maailmasta, jota ennen tätä kirjaa ei ole ollut, jäivät mieleen pyörimään vielä pitkään tarinan päätyttyä. Menoksen saari oli tullut maailmankartalleni eikä enää lähtenyt sieltä, vaikka kaikki saarella tapahtunut ei ollut ollenkaan mukavaa ajateltavaa. Tämä kirja liikautti mieltäni eniten ja arvaamattomimpaan suuntaan ja vaati tulla palkituksi.

Finlandia Junior -palkinnon vuonna 2014 saa Maria Turtschaninoffin Maresi - Krönikor från Röda klostret, Maresi - Punaisen luostarin kronikoita. Tämä poikkeuksellisen väkevä fantasiakirja - paitsi kertoo hienoa, viisasta ja jännittävää tarinaansa - myös oikaisee ilahduttavasti fantasiakirjajenkirjoitusten sukupuolijakaumaa, joka Tolkienin jäljiltä jäi pikkuisen vinoon. Maresi saa minut muistamaan, että tänäkin päivänä maailmassa on paikkoja, joissa kirjoille ei etsitä lukijoita, eikä tietoa jaeta nuorille janoisille mielille. Edelleen ihmisten mahdollisuuksia tietää ja oppia rajoitetaan ja ihmisoikeuksia poljetaan.

Kun huomasin viime viikolla Ateenassa, ravintolan pöydässä istuessani, vaahtoavani tästä kirjasta paikallisen kustantamon väelle ja keuhvani sitä sellaiseksi teokseksi, jota toivoisin nuorten ympäri maailmaa lukevan, tajusin, että ehkä olen löytänyt voittajan. Kirja on ankara ja lempeä, väkivaltainen ja hellä, runollinen ja toiminnallinen, ei joko tai vaan sekä että. Se valaa lukijaansa tahtoa, toivoa ja optimismia ja rohkaisee kulkemaan valoa kohti, pelotta.

Onnea ja hyvää matkaa kirjalle, kohti uusia lukuisia lukijoita.

Julkaistavissa 6.11.2014 klo 10.15

Finlandia Junior –valintalautakunnan puheenjohtaja Helena Sederholm ehdokkaiden julkistamistilaisuudessa 6.11.2014

Hyvät kuulijat, kirjallisuudenystävät.

Me kolme, libristi Riitta Kähkönen, toimittaja Anne Moilanen ja minä, olemme kuukausien ajan työskennelleet raadissa, jonka kokoontumisissa ja facebook-keskusteluissa on heitetty läppää, pyöritetty päitä, naurettu paljon ja tarpeen tullen vakavoiduttukin kirjallisuuden äärellä. Olemme lukeneet lasten- ja nuortenkirjoja kolmella kielellä: suomeksi, ruotsiksi ja visuaaliksi.

Moni lukemamme kirja on osa jotakin sarjaa. Joskus oli vaikea päästä kertomuksen imuun, kun joutui aloittamaan suoraan toisesta tai kolmannesta osasta, toisinaan sarjallisuuden huomasi vasta, kun kirja loppui sietämättömän jännittävään cliffhangeriin. Sarjojahan lasten- ja nuortenkirjallisuudessa on aina ollut ja tulee varmasti olemaan. Siksi valtion kirjallisuustoimikunnan kannanotto sarjallisuuteen ja kirjailijoiden tuotteliaisuuteen tämänvuotisten kirjallisuusapurahojen jakamisen yhteydessä kesäkuussa tuntuu kummalliselta. Raatimme ei juuri törmännyt toimikunnan moitiskelemiin nopean kirjoittamisen kulttuurin takia keskeneräisiksi jääneisiin teoksiin. Päinvastoin, saimme lukea laadultaan erittäin hyvää fiktiota, tietokirjallisuutta ja runoja.

Myöskään sivistys ei luku-urakan edetessä vaikuttanut lainkaan uhanalaiselta. Nuortenkirjoissa ammennetaan antiikin myyteistä, eri kulttuurien eepoksista ja klassikoista. Jos suomalaiset ovat lukijakansaa, niin on täällä kyllä monta loistavaa tarinankertojaakin.

Olimme iloisesti yllättyneitä, että yhteiskuntatieteissä, filosofiassa ja taiteentutkimuksessa ajankohtainen posthumanismi näkyy monin tavoin erityisesti nuortenkirjoissa, joissa seikkailevat monenlaiset ihmisten ja eläinten sekä myyttisten hahmojen sekaoliot ja joissa käsitellään myös ihmisten ja muun elollisen ja elottoman rinnakkaiseloja. Luonto ja erityisesti metsä kaikkine kasveineen ja eläimineen esitetään lapsille usein suojaisana ja sympaattisena paikkana. Mutta nuortenkirjoissa kiinnitti huomiota, että metsä saattoi olla myös pelottava, outo ja arvaamaton ympäristö, johon urbaaninuori astui vain pakon edessä.

Mainitsemani 'visuaali-kieli' näkyy tietenkin konkreettisimmin lasten kuvakirjoissa, mutta myös nuortenkirjoissa sen saattaa havaita kuvamaailmasta saatuina vaikutteina. Joku tarina eteni rakenteeltaan kuin peli, toinen kirja ammensi elokuvallisuudesta. Meitä miellytti teksteistä ja kuvista välittyvä rentous, vaikka monena hetkenä tukka nousi pystyyn hurjien ja synkkienkin tarinoiden kurimuksessa.

Raati ilahtui lasten kuvakirjojen laadusta. Kuvat eivät nykyään pelkästään palvele tekstiä sen sisältöjä kuvittamalla tai tunnelmia täydentämällä, vaan kuvituksella on usein myös itsenäinen rooli: se käy vuoropuhelua tekstin kanssa, tuo siihen välillä jotakin omaa, välillä visualisoi sellaistaakin, mitä teksti ei korosta. Hienoa on se rohkeus, jolla sekä kirjailijat että kuvittajat ovat tarttuneet monenlaisiin aiheisiin.

Nyt ryhdymme tutustumaan vuoden 2014 Finlandia Junior -ehdokkaisiin.

- Saku Heinänen: Zaida ja lumienkeli (Tammi)
- Iiro Küttner - kuvitus Ville Tietäväinen: Puiden tarinoita. Puuseppä (Books North)
- Jyri Paretskoi: Shell's Angles ja Kalajoen hiekat (Karisto)
- Ulf Stark - kuvitus Linda Bondestam: Min egen lilla liten / Oma pieni pikkuruinen. Suomentanut Liisa Ryömä. (Schildts & Söderströms & Teos)
- Mila Teräs - kuvitus Karoliina Pertamo: Olga Orava ja metsän salaisuus (Lasten Keskus)

2013

Kreetta Onkeli: Poika joka menetti muistinsa

Arto herää puistosta ja tajuaa, että ei muista mitään. Hän ei muista kuka on eikä missä koti on. Taskussa on vain lappu: "Arto, tule viideksi kotiin. Jälkiruuaksi mansikkajäätelöä! Halit, äiti."

Yllättävä ystävyys avaa Artolle aivan uuden maailman. Kimon matkassa hän tutustuu erilaisiin poikiin, aikuisiin, koteihin ja Helsingin kaupunginosiin. Ja huomaa olevansa sankariainesta!

Kreetta Onkeli tarkastelee maailmaa tarkkanäköisesti, lempeydellä, viisaasti ja avarakatseisesti. Poika joka menetti muistinsa on ajatuksia herättävä ja mukaansatempaava kirja sekä esikouluikäisille kuunneltavaksi, että koululaisille itse luettavaksi.

Poika joka menetti muistinsa -kirjan käännösoikeudet on myyty Tanskaan.

Kreetta Onkeli (s. 1970 Jyväskylässä) on helsinkiläinen kirjailija. Hän on opiskellut dramaturgiaa, toiminut kolumnistina eri lehdissä, kirjoittanut useita kirjoja, kuunnelmia, esseitä ja jatkokertomuksia.

Kreetta Onkelin esikoisteos, Ilonen talo (WSOY, 1996) sai Kalevi Jäntin palkinnon ja siitä on tehty myös 3-osainen tv-elokuva. Ensimmäinen lapsille suunnattu kirja Selityspakki (Otava, 2013) on saanut hyvän vastaanoton.

Lisätiedot kirjailijan koko tuotannosta: <http://www.otava.fi/kirjailijat/kreetta-onkeli>

Teoksen arvostelukappaleet: arvostelukappale@otava.fi

Kuvat: www.kuvapalvelu.com

käyttäjätunnus: lehdisto salasana: lewz1889

Haastattelupyynnöt:

Kirsi Sievänen

viestintäpäällikkö Kustannusosakeyhtiö Otava (09) 1996 329, 050 5329201, kirsi.sievanen@otava.fi

Duudson Jarno 'Jarppi' Leppälä

Finlandia Junior -palkinnon jakotilaisuudessa 26.11. 2013

Haluan kiittää Suomen kirjasaatiötä tästä suuresta kunniasta päästä valitsemaan tämän vuoden Junior Finlandia -palkinnon voittaja. Enpä olisi tätäkään päivää uskonut näkeväni. Kiitos.

Lähtökohtaisesti mikä tahansa kuudesta finalistista olisi varmasti ansainnut voiton ja siinä mielessä lautakunta teki loistavaa työtä valitessaan kaikista osallistujista juuri nämä kirjat.

Siitä pidin erityisesti paljon, että mukana oli monta yhteiskunnallisiin seikkoihin kantaaottavaa kirjaa sellaiseen muotoon kirjoitettuna, että hyvin nuorikin ymmärtää.

Kuitenkin voi olla vain yksi voittaja. Olen itse aika pitkälti ns. fiiliksellä eläjä ja samalla asenteella lähestyin myös tätä kunniatehtävää. Loppupeleissä siis mikä voiton ratkaisi, oli se fiilis ja tunne, mikä minulle tuli kirjoja lukiessa. Ja kirjoista minua eniten puhutteli ja voittajaksi selviytyi

Kreetta Onkelin Poika joka menetti muistinsa.

Menemättä siihen, että kyseessä on mukaansatempaava nuoren miehenalun seikkailu läpi pääkaupunkiseudun betoniviidakon, Poika joka menetti muistinsa on paljon muutakin.

Poika joka menetti muistinsa -kirjassa käsitellään ovelasti ihmisten välisiä ennakkoluuloja Arton muistinmenetyksen kautta. Kun Arto menettää muistinsa, häneltä riisutaan ennakkoluulot ja -käsitykset muita kohtaan ja hän suhtautuu ihmisiin ihmisinä avoimin mielin. Samalla hän avaa itsensä odottamattomalle ystävyydelle. Lluulen, että juuri tämä seikka on suuressa roolissa Arton selviytymisessä elämänsä suurimmasta haasteesta löytää takaisin kotiin.

Niin kuin oikeassa elämässä on hyvin valitettavaa, että moni ihminen muodostaa käsityksensä muista ihmisistä pelkkien ulkonäöstä tai ihmisen taustasta johtuvien ennakkoluulojen perusteella.

Poika joka menetti muistinsa on mielestäni hyvin kirjoitettu kertomus siitä, kuinka nuoret laitetaan yhteiskunnassa samalle viivalle ja heidän odotetaan suoriutuvan kaikissa tilanteissa yhtä hyvin. Monesti piittaamatta siitä, että lähtökohdat, mistä nuoret ponnistavat ovat usein hyvin erilaiset ja täysin nuoresta itsestään riippumattomat.

Vaikka kirjassa puhutaan vakavista aiheista Poika joka menetti muistinsa kertoo valoisalla tavalla tarinaa nuorten kyvystä ja luovuudesta sopeutua yhteiskunnan asettamiin haasteisiin. Siitä, kuinka tapa toimia ja selvitä yksilönä ja ryhmässä adoptoidaan kaveriporukoista jos roolimallia ei kotoa löydy.

Vaikka Poika joka menetti muistinsa on nuorille suunnattu kirja uppouduin siihen täysin. Se herätti paljon ajatuksia siitä, millaisen nuoruuden itse on saanut elää ja miten nykyään toimii ja suhtautuu nuoriin. Oli sitten kyseessä oma lapsi tai kadulla vastaan tuleva jonkun toisen lapsi.

-Jarppi

Finlandia Junior -palkintolautakunnan puheenjohtajan, arkkitehtuurikasvattaja Mervi Eskelisen puhe palkintoehdokkaiden julkistamistilaisuudessa Helsingissä 7.11.2013

Hyvät lasten- ja nuorten kirjallisuudesta kiinnostuneet

Jälleen kerran vuosi on loppuillaan ja olemme kokoontuneet tänne jännityksellä odottamaan Finlandia Junior -ehdokkaiden julkistamista. Meidän raatilaisten Jenni Pääskysaaren, Penjami Lehdon ja minun mielenkiintoinen urakka alkaa olla loppuhuipennusta vaille valmis. Vuoden kirjasato on luettu ja hyväksi havaittu.

Meistä, erilaisista kirjan ystäväistä, hitsautui yhtenäinen kelpo raati. Olemme sukeltaneet lasten- ja nuortenkirjojen kiehtoviin maailmoihin, lukeneet ja vielä kerran lukeneet. Yhdessä olemme jakaneet lukukokemuksiamme ja olleet yllättävän yksimielisiä. Valitut kuusi kirjaa löytyivät yhteisymmärryksessä noin 120 luetun kirjan joukosta.

Hyvä kirja kantaa. Lukemasi kirja voi säilyä mielessäsi vuosia, vaikka olisit lukenut sen vain kerran. Toisaalta hyvään tarinaan voit palata yhä uudestaan ja uudestaan ja löytää joka kerta jotain uutta.

Lukeminen kasvattaa meidän jokaisen sydämensivistystä. Siksi kirjailijat ovat näihin tämänkin vuoden kirjoihin virittäneet koukkuja ja haaveja, verkkoja ja vieheitä, että jokainen erilainen lukija löytäisi jotain omaa mihin tarttua ja ryhtyä lukemaan.

Vuoden kirjakattaus tarjoaa uskomattomia tarinoita tulevaisuudesta, salaperäistä kerrontaa menneisyydestä, hulvatonta nykymenoa, lumoavia satuja ja tarinoita, rikasta ja monivivahteista kuvamaailmaa. Kirjoista löytyy ansiokkaita avauksia, jotka vaativat hiomista kristallisoituakseen vahvoiksi tarinoiksi ja jo valmiiksi hioutuneita helmiä.

Kaiken monenkirjavuuden, erilaisten kirjojen, kuvitusten, teemojen ja tyyllilajien keskellä, kokkikirjasta runojen kautta nuorten romaanin maailmaan matkatessa yhteismitallisuus ja hyvien ominaisuuksien vertailu on haastavaa. Onko se edes tarpeellistakaan? Hyvät, ansiokkaat tarinat, kuvitukset, kuvan ja tekstin liitot nousevat joukosta sykhdyttävinä, pysäyttävinä ja mieltä askarruttavina lukukokemuksina.

Saamme olla ylpeitä. Meillä Suomessa tuotetaan laadukasta lasten- ja nuorten kirjallisuutta. Jokaiselle löytyy varmasti jotakin. Tarttukaa kirjaan. Itkekää, naurakaa, pelätkää, ihmetelkää yhdessä kirjojen kanssa. Antakaa kirjan viedä. Näin me raatilaiset olemme tehneet, näihin koukkuihin olemme tarttuneet, nämä vieheet ovat meihin vedonneet. Olkaa hyvä, lähdetään tutustumaan vuoden 2013 Finlandia Junior -ehdokkaisiin. Helmiin, jotka arvostavat pieniä ja suuria lukijoita.

FINLANDIA JUNIOR -PALKINTOEHDOKKAAT 2013

Valintalautakunnan perustelut

Marja Björk, Poika (Like)

Makke on kokenut koko ikänsä olevansa väärässä sukupuolella. Suorapuheinen kertomus siitä, miten vaikeaa transsukupuolisen on elää vahvasti sukupuolitettussa maailmassa, on yhtä aikaa niin pojan kuin hänen äitinsäkin kasvutarina.

Moni nuori kokee olevansa jotakin täysin muuta kuin mitä hänen oletetaan olevan. Makken tarina keskittyy useissa nuortenkirjoissa sivuttuun tärkeään aiheeseen. Tällä kertaa perinteisistä poikatyttö-asetelmista edetään paljon syvemmälle. Tiivis lause tulee konkreettisuudessaan lukijaa lähelle: Makken tuskan voi tuntea. Lukukokemus on voimakas ja lisää ymmärrystä sellaista toiseutta kohtaan, jota ulkopuolisen on lähes mahdotonta tajuta.

Ville Hytönen - kuvitus Matti Pikkujämsä: Hipinäaasi, apinahiisi (Tammi)

Aasi on keuhkorikkoinen rillipää ja apina kömpelö laahustaja. Kahden hellyttävän hahmon matka toistensa luo on lämminhenkinen satu niin muiden kuin omankin erilaisuuden hyväksymisestä.

Vaikka tarinassa ollaan haikeissa tunnelmissa, kauniin värikäs kuvitus luo maailman, johon haluaisi mennä. Jokainen aukeama on pieni taideteoksensa, jota ei ole rikottu liialla tekstillä. Kieli on ilmaisuvoimaista, ääneen luettuna valloittavaa. Pienillä vivahteilla piirretty koskettava tunnelma. Kiusaamista on käsitelty hyvällä tavalla: vaikka matka metsän halki on pitkä ja monet ikävät sanat satuttavat, loppu on lohdullinen. Mikä voima onkaan sillä, kun tajuaa, että joku toinenkin on yksin ja etsii ystävää! Joku, jolle voisi itse olla se ystävä.

Jukka Laajarinne - Timo Mänttari: Isä vaihtaa vapaalle (WSOY)

Sarjakuvamainen kuvakirja tarttuu työkiireisten vanhempien ongelmaan: lapsille ei ole riittävästi aikaa. Yhteisten hetkien löytäminen on erityisen vaikeaa, jos isä on salainen agentti. Puolukan isä päättääkin irtisanoa itsensä.

Hauskasti toteutettu teos on kuvan ja sanan iloittelua. Kerrontaan on rakennettu taitavasti kaksoisnäkökulma: kuva kertoo tarinaa siitä, että isä on agentti, mutta tekstin voi lukea pelkkänä hyvin arkisen tapahtumaketjun kuvauksena. Ehkä kaikki onkin vain lapsen vilkkaan mielikuvituksen tuotetta. Isommat voivat nauttia aukeamien humoristisista salaiseen palveluun viittaavista yksityiskohdista: hyllyssä on kirja vastavakoilusta saunassa ja keittiössä purkillinen poloniumia. Vuoropuhelu kuvan ja tekstin välillä on onnistunut hyvin myös taitossa, ja välillä kerronta heittäytyy rohkeasti pelkän visuaalisuuden varaan.

Heli Laaksonen - Elina Warsta: Aapine (Otava)

Ääneen luettuna lounaismurteella kirjoitetut runot ovat hauskoja niin murretta puhuville kuin sitä osaamattomillekin: joku taatusti nauraa, joko lukija itse tai yleisö. Tai sitten molemmat. Mutta ei Aapine ole kuitenkaan mikään vitsikirja: lukukokemuksen myötä kasvaa ymmärrys siitä, että eri murteissa kirjaimilla on erilaisia rooleja.

Yhtenäiset, aukeaman kokoiset tilannekuvat ja niihin upotetut tekstilaatikot ovat tasapainossa keskenään. Sanasto ja kuvasto on runsasta ja murrepiirteet huomioivaa: D:n kohdalla löytää autiomaasta mm. dyynejä, divaanin ja disco-pallon - mutta runon sanoista d tietenkin puuttuu. Hahmot ovat ilmeikkäitä, ja esitetyissä tilanteissa on sekä lämmintä huumoria että elämän haikeitakin sävyjä. Kuvitus tavoittaa hyvin teoksen aapisrunojen maailmaa hieman vinosti katsovan näkökulman. Kokonaisuuden kruunaa lopun sanasto, jonka avulla heikomminkin murretta taitava ymmärtää, mistä runoissa on kyse.

Kreetta Onkeli : Poika joka menetti muistinsa (Otava)

On pelottavaa herätä yksin puistossa ja huomata, ettei muista mitään. Tässä tarinassa se on kuitenkin myös lahja: alkaa seikkailu, joka johdattaa yksinäisen pojan löytämään lämpöä ja ystävyyttä helsinkiläisestä lähiöstä. Lopulta muistinsa menettänyt poika löytää myös itsensä, monellakin tapaa.

Arkisesta kaupungista voi nähdä aivan uuden puolen, jos vain uskaltautuu olemaan avoin ja utelias. Lapsen näkökulmasta tehdyt havainnot ihmisistä ja vahvasti kuvatut tunnetilat tekevät muistinsa menettäneen pojan seikkailusta elämyksellistä luettavaa. Kohdattuja vaikeita tilanteita ja asioita on käsitelty lempeän ymmärtäväisesti: maailmaan mahtuu monenlaisia kohtaloita, ja jokaisella perheellä on oma tarinansa. Kirjan luettuaan alkaa itsekkin tarkastella ympäristöään uusin silmin.

Ville Tietäväinen - Aino Tietäväinen: Vain pahaa unta (WSOY)

Korkokengissä kulkevat jättiläispuput, päättymättömät portaat ja myrkkykäärmeet ovat unissa pelottavia, mutta niistä puhuminen helpottaa. Isän ja tyttären yhteisessä projektissa pahat unet piirretään paperille. Syntyy kiehtova hybridi, jossa on sarjakuvia, lapsen painajaisistaan tekemiä piirroksia, kuvituskuvia ja tietokirjan elementtejä.

Aukeamiin tuo lisäsyvyyttä kuvien takana taustaan häviävät tekstikatkelmat unioppaista ja mytologisten hahmojen selityksistä. Synkästä maailmasta on tehty kunnianhimoinen ja rohkea teos, joka jättää lukijalle tilaa pohtia omia unikuviiaan. Aikuisen ja lapsen yhdessä luettava kirja ei poista painajaisia, mutta auttaa niiden kohtaamisessa. Tummaa sävyä keventää lämmin huumori. Perheen pienimmille teos saattaa olla liian jännittävä, mutta yläikärajaa painajaiskirjalla ei ole.

2012

CHRISTEL RÖNNS **Det vidunderliga ägget**

Christel Rönns är född 1960 och bosatt i Helsingfors där hon arbetar som freelance-grafiker efter en konstmagisterexamen vid Konstindustriella högskolan. Rönns har arbetat med allt från illustration till grafisk formgivning, ombrytning och logotyper.

Hon har illustrerat över 60 bilderböcker för barn och skrivit tre barnböcker själv: *Pärlemo får ett hem*, *Den lilla farbrorn med det långa skägget* och *Det vidunderliga ägget*.

"Det är en mycket varm sommardag. Jag och min syster Elin leker som vanligt i sanden, mamma solar sig med en deckare och pappa och Freja svalkar sig i havet. Det här är det bästa med sommaren. Ingen har bråttom och alla får göra det som de tycker bäst om.

Då händer något konstigt. Jag har hittat något mycket spännande i sanden. Alla måste komma och se på mitt fynd. Det ser ut som ett ägg."

Pappa säger att det är så stort att det knappast kan vara riktigt, för inga djur lägger så stora ägg.

Mamma tar hem det som prydnad. Men en vacker dag har ägget gått sönder och en märkligt litet djur kommer ut - ett djur som till och med en professor i zoologi säger att är okänt. Familjen döper honom till Koi-Koi och snart börjar det kännas som om den lilla varelsen alltid har hört hemma hos dem. Men så börjar han växa, och växa, och växa. Snart sover han utsträckt i tre rum, när han äter kål måste huset utrymmas på grund av stanken och han gör nattliga utflykter som blir längre och längre. I denna bilderbok skildrar Christel Rönns en varm och råddig familj som är lätt att känna igen i ett sommarparadis i Lappvik. De lär sig att ta emot, skydda och älska något som är okänt. Rönns beskriver också fint saknaden efteråt.

Pressröster

/---/ en fantasifylld resa målad med en av Svenskfinlands mest charmiga penslar. Pia Siegfrieds, Vasabladet

I sin bilderbok uppdaterar Christel Rönns sommaridyllen, men för också finstilt in en djupare diskussion om tolerans. /---/ För dagens upplevelsehetsande barnfamiljer ter sig boken närmast utopisk i sitt

framhävande av sommaridyll och lycka. Mia Österlund, Hufvudstadsbladet

Nu ger hon ut en ny bilderbok som rymmer en spännande historia såväl som en varm och humoristisk familjeskildring. Det vidunderliga ägget är en sympatisk berättelse med bilder som talar sitt eget språk. Rebecca Finnberg, Västra Nyland

Utgivning

Böcker utgivna på Schildts och Söderströms förlag

Pärlemo får ett hem 2002

Capo. Berättelsen om en häst (Text: Curt West) 2002

Den lilla farbrorn med det långa skägget 2003

Häxtal (Text: Tuula Korolainen) 2004

Nagu-nalles egen bok (Text: Henrika Andersson) 2005

Den flygande soffan (Text: Bengt Ahlfors) 2005

Berättelser om vargen (Antologi) 2008

Konrad och Kornelia (Text: Katarina von Numers-Ekman) 2010

Det vidunderliga ägget 2012

Det vidunderliga ägget utkommer på finska på Schildts & Söderströms i december 2012, under namnet *Perin erikoinen muna*.

Priser och utmärkelser

2003 diplom i Årets vackraste böcker för boken *Den lilla farbrorn med det långa skägget*

2006 tilldelades Kylli Koskis 100-års jubileumspris för sina mångsidiga, originella och humoristiska penseldrag

2007 WSOY:s litteraturstiftelses hedersomnämning

2009 diplom i Årets vackraste böcker för boken *Suomen lasten Raamattu*

2010 vald som illustratör till IBBY:s hederslista

Har nominerats till Finlandia Junior -priset fyra gånger (2000, 2004, 2007 och 2009) och 2008 till Rudolf Koivu-priset

CHRISTEL RÖNNS

Perin erikoinen muna

On ihanan lämmin kesäpäivä. Minä leikin siskoni Elinan kanssa rannalla hiekkaleikkejä kuten yleensäkin, äiti ottaa aurinkoa ja lukee dekkaria ja isä ja Reija polskivat vedessä. Juuri tämä on parasta kesässä. Kenelläkään ei ole kiire ja kaikki saavat tehdä sitä mistä tykkäävät eniten. Silloin tapahtuu jotakin erikoista. Löydän hiekasta jotain hyvin jännittävää. Kaikki tulevat katsomaan sitä. Se näyttää munalta.

Isän mielestä muna ei voi olla oikea, koska se on niin suuri. Ei mikään eläin muni niin isoja munia. Äiti päättää viedä munan kotiin koristeeksi. Yhtenä kauniina päivänä muna menee rikki, ja siitä kuoriutuu merkillinen pikku otus - eläin jota edes eläintieteen professori ei tunnista! Otus nimetään Koi-Koiksi, ja pian alkaa tuntua että pieni otus olisi asunut perheessä aina. Mutta sitten se alkaa kasvaa. Se kasvaa kasvamistaan. Pian se tarvitsee ojentautuessaan nukkumaan kolme huonetta. Ja öisin se tekee yhä pidempiä ja pidempiä retkiä... Tässä lämminhenkisessä ja hilpeässä tarinassa hän kuvaa hiukan boheemia perhettä, joka oppii ottamaan vastaan, suojelemaan ja rakastamaan jotakin, joka on tuntematonta ja vierasta. Rönns kuvaa kauniisti myös kaipausta, kun Koi-Koi ei enää palaa salaiselta retkeltään. Aivan viimeiseltä sivulta löytyy onneksi vinkki siitä, mihin viimeisin retki on ehkä johtanut...

Suomentanut Mirjam Ilvas

Suomenkielinen kirja saatavana kirjakaupoissa 14.12.2012

Christel Rönns syntyi 1960 ja asuu Helsingissä, missä hän toimii graafisena suunnittelijana ja kuvittajana. Hän on valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta taiteen maisteriksi. Christel Rönns on kuvittanut yli 60 kuvakirjaa lapsille ja kirjoittanut itse kolme: *Helmi saa kodin*, 2002 (suomenkielinen kustantaja Tammi; alkuteos *Pärlemo får ett hem*, kustantaja Söderströms), *Tarina liehupartaisesta pikku sedästä*, 2003 (suomenkielinen kustantaja Tammi, alkuteos *Den lilla farbrorn med det långa skägget*) sekä *Perin erikoinen muna*, 2012 (kustantaja Schildts & Söderströms, alkuteos *Det vidunderliga ägget*).

Palkintoja

2003 Vuoden kaunein kirja -kilpailumaininta

2006 Kylli Kosken 100-vuotispalkinto monipuolisesta, omaperäisestä ja humoristisesta kädenjäljestä kuvittajana

2007 WSOY:n kirjallisuussäätiön kunniamaininta

2009 Vuoden kaunein kirja -kilpailumaininta

2010 IBBY:n kuvittajakunniamaininta

Finlandia Junior -palkintoehdokas neljä kertaa (vuosina 2000, 2004, 2007 ja 2009)

ja Rudolf Koivu -palkintoehdokas 2008

Lisätietoja:

Elisabeth Jansson

040 745 1763

Elisabeth.jansson@sets.fi**Vuoden 2012 Finlandia Junior -palkinnon jakotilaisuus 29.11.2012
näyttelijä, ohjaaja, laulaja Mari Rantasila**

Arvoisa yleisö!

Suomen kirjasaatiö on Finlandia Junior- palkinnon avulla hienosti nostanut lastenkulttuurin arvostusta kirjallisuudessa. Muutkin taiteen alat toki jakavat vuosittaisia lastenkulttuurin palkintoja valtakunnallisesti, mutta eivät kaikki. Valtion lastenkulttuurin palkinto annetaan joka vuosi eri alalle. Joskus se jaetaan useiden alojen kesken. Hyvä niin, sillä kaikkea lastenkulttuuria pitää arvostaa, ja palkinto on yksi tapa osoittaa sitä. Suomen kirjasaatiö toimii esimerkillisesti. Palkintosumma on jokaisessa Finlandiassa sama ja kukin palkinto saa oman julkaisupäivänsä. Näin mahdollistetaan kaikille yhtä suuri medianäkyvyys ja palstatila lehdissä. Olen iloinen, että saan kunnian valita juuri Finlandia Junior- palkinnon saajan.

Lastenkirjallisuuteen mahtuu monenlaisia teoksia ikäryhmästä riippuen. Niitä on vaikea verrata keskenään. Valintalautakunnan valitsemisissa ehdokkaissa oli nuortenkirjoja, kuvakirjoja, tietokirjoja sekä ala-asteikäisten lastenkirjoja. Olen iloinen siitä, että myös ruotsinkielinen lastenkirja Det vidunderliga ägget valittiin mukaan. Uskon, että se tullaan kääntämään pian suomeksi. Ruotsi on maamme toinen virallinen kieli. Toimiva yhteiskunta arvostaa myös vähemmistöjä. Eri kulttuurien ja kielien tuntemus avartaa maailmaamme ja tuo uusia virikkeitä oli ikä tai ala mikä hyvänsä.

Mediassa on otettu kantaa siihen, minkälaisia kirjoja pitäisi asettaa ehdolle. On sanottu, ettei myyntitilastojen kärjessä keikkuvia teoksia kannattaisi huomioida ollenkaan. Olen eri mieltä asiasta. Jos näin olisi, viesti olisi se, että yleisönsä löytävä kirja ei ole taiteellisesti palkinnon arvoinen. Toisaalta kaikki kirjat, jotka eivät myy, olisivat näin ajatellen mahdollisia ehdokkaita. Palkinto ei ole apuraha, jossa pitääkin ottaa huomioon taloudelliset seikat. Se annetaan taiteellisesti korkeatasoisesta teoksesta. Kaupallinen menestys ei työtä paranna muttei myöskään huononna.

Tämän vuoden ehdokkaiden taiteellinen taso oli tasainen. Joukossa oli useita kirjoja, jotka olisivat ansainneet palkinnon. Viime vuonna palkittiin nuortenkirja. Siksi halusin tänä vuonna palkita lapsille suunnatun teoksen. Arvostan sitä, että kehitetään uusia tapoja välittää tietoa. Halusin kuitenkin palkita kirjan, jonka parissa voi antaa mielikuvituksensa ja tunteidensa lentää vapaasti fiktion siivillä. Minulle oli myös tärkeää, että kirjassa on komiikkaa. Huumori yhdistää eri-ikäisiä. Samalle asialle voi nauraa sekä vanhus että leikki-ikäinen. Näin kirja tarjoaa elämyksiä koko perheelle. Valitsin palkinnonsaajaksi teoksen, jossa on selkeä tarina. Uskon, että jos vanhemmat lukevat tarinoita lapsilleen pienestä pitäen, he opettavat heitä kuuntelemaan ja harjoittavat näin heidän keskittymiskykyään. Tämän lisäksi hyvä tarina kehittää mielikuvitusta ja empatiakykyä, joita elämässä

myös tarvitaan. Sitä paitsi yhdessä lukeminen on ihana tapa viettää aikaa perheen kanssa. Seuraavaksi palkitun kirjan perusteet:

Kirjassa on taitava, omaleimainen ja selkeä kuvitus, joka tukee tarinaa hienosti. Piirroksissa on hauskoja yksityiskohtia, jotka sisältävät huumoria ja tuovat hymyn huulille sekä aikuiselle että lapselle. Tarina on sopivan pituinen ja tarpeeksi yksinkertainen ikäryhmää ajatellen. Siinä on kiinnostavat päähenkilöt, joihin on helppo samastua. On virkistävää lukea tarinaa, josta löytyy yhteen hiileen puhaltava perhe. Se toimii yksikkönä sekä tunnetasolla että arjen tapahtumissa. Sadussa liikutaan tutuissa paikoissa ja kerrotaan tavallisista toimista. Vaikka se tapahtuu arkisissa miljöissä, se on silti täynnä mielikuvitusta. Tarinassa käsitellään pienelle lapselle sopivalla tavalla tärkeitä asioita; erilaisuuden hyväksymistä ja luopumisen vaikeutta. Teos viestii, ettei erilaisuus ole pelottavaa tai negatiivista. Kirjan isän sanoin: "Viktigast är inte VAD det är för ett djur utan HUR det är". Meidän kaikkien on opittava luopumaan milloin asioista, esineistä, eläimistä tai läheisistä ihmisistä, joskus hyvinkin varhain. Tarina käsittelee tätä vaikeaa aihetta taitavasti välittäen lämpöä ja empatiaa lukijalleen. Vanhempien tehtävä on tarjota lapsille keinoja ymmärtää elämää. Kirjallisuus voi olla tässä hyvänä apuna. Palkinnon saa Christel Rönns kirjastaan Det vidunderliga ägget.

Finlandia Junior -palkintolautakunnan puheenjohtajan, erikoiskirjastonhoitaja Ulla Pötsösen puhe palkintoehdokkaiden julkistamistilaisuudessa Helsingissä 13.11.2012

Hyvää tiistaiamupäivää arvoisa yleisö!

Olen onnekas: saanut viettää kuluneen vuoden uusissa sfääreissä. Uppoutuneena tarinoihin, joista olen saanut takaisin jotain jo menetetyksi luultua, välähdyksiä lapsuudesta ja nuoruudesta. Matka kotimaisten lasten- ja nuortenkirjauutuuksien maailmaan on ollut pitkä, välillä väsyttävä, mutta antoisa. Finlandia Junior-raadissa kumppaneinani ovat reissanneet kuvataiteilija Samuli Heimonen ja kustannustoimittaja Outi Järvinen.

Tämän vuoden lasten- ja nuortenkirjojen yhdeksi keskeiseksi piirteeksi kohosi monimediallisuus. Hahmo tai tarina on tuttu lastenmusiikista, elokuvasta, Internetistä tai purkkapaketin kyljestä. Lapsille ja nuorille tarjoillaan elämyksiä useille aisteille kirjan ollessa osa tätä kokonaisuutta. Kirjan laadun kannalta paketointi voi joskus koitua ongelmalliseksi; se mikä liikkuvana kuvana on viehättävää, voi kirjassa typistyä staattiseksi ja kömpelöksi. Parhaimmillaan medioiden yhdistäminen tavoittaa uusia lukijoita ja laajentaa huomasti kirjan elämänkaarta.

Internetin mukanaan tuoma uudenlainen yhteisöllisyys on muuttanut myös koko lukemisprosessin luonnetta. Luetusta keskustallaan, kirjoja peukutetaan ja fanitetaan, tarina saattaa lähteä fanifiktiona aivan omille teilleen. Trailerit, kirjablogit ja keskustelupalstat tekevät kirjailijan ja lukijan kohtaamisesta toivottavasti entistä mutkattomampaa ja molempia osapuolia ilahduttavaa. Yksityisestä lukukokemuksesta tulee yhteinen puheenaihe, elämykset ja lukuvinkit halutaan jakaa.

Tämä tapa hahmottaa luettua on nuorille ominainen ja tuttu, me vanhemmat sukupolvet joudumme ottamaan sen käyttöön vähän nikotellen. Viestinnän ja yhdessäolemisen paradigman muutoksesta kertoo myös raadin työskentely, tapaamisten välillä pidimme tiiviisti yhteyttä sosiaalisen median välineiden avulla. Haluankin tässä yhteydessä kiittää raadin muita jäseniä innostavista, uusia näkökulmia avaavista keskusteluista ja mielipiteiden perusteluiden vaatimuksista. Kirjavinkkarina

pääsen jatkamaan näitä perusteluja ja kirjojen avaamista kuulijoille koululuokissa, lukupiireissä ja sanataideryhmissä.

Jääkö kirja verkon visuaalisten mahdollisuuksien tai kevyen chattikeskustelun varjoon? Onneksi ei. Lukuelämys pitää pintansa, paperisivun kääntely pitää pintansa. Lukijan ja katsojan mielikuvitukseen luotetaan yhä. Sirpaleisen 24/7 -tiedon maailmassa tarinan kaaren löytäminen lukemalla tarjoaa hitaammin aukeavan, mutta takuuvarmasti palkitsevan elämyksen.

Poimin vuoden kirjasadosta nousseita ilonaiheita ja kysymyksiä, joihin raadin huomio kiinnittyi.

Hyvä lastenkirja on useita lukukertoja kestävä ajatusten, ilon ja mielikuvituksen lähde. Oppiminen on mukana hienovaraisena oivaltamisena, tietokirja tai romaanin tietoinen tarjoaa ponnahduslaudan oman kiinnostuksen syventämiselle ja lisätiedon etsimiselle.

Kuvakirjojen värikylläinen ja kokeilevan rohkea maailma viehätti raatia. Sen rinnalla juuri lukemaan oppineille suunnattujen romaanien ja helppolukuisten sarjojen laatuun, kuvitukseen ja taittoon on syytä satsata. Tuore lukutaito kaipaa vahvistukseen korkealaatuista visuaalista ulkoasua. Helppolukuinen, sivumäärältään rajattu lastenromaanin haastaa kirjailijan. On laadittava samaan aikaan helposti haltuun otettava mutta kuitenkin sisällöllisesti rikas tarina. Tällaisten kirjojen parissa lapsen on helppo kasvaa lukijana.

Vuoden muuten monipuolisessa ja moniäänisessä kirjasadossa sarjakuvat loistivat poissaolollaan. Kuva- ja tietokirjoissa käytetään ansiokkaasti sarjakuvamaista kuvitusta, sen lisäksi lasten ja nuorten sarjakuvalla olisi kysyntää.

Lasten- ja nuortenromaanit kulkevat tiukasti ajassa kiinni sekä genreiltään että teemoiltaan. Fantastiseen nuortenkirjallisuuteen on eepisen fantasian rinnalle kotiutunut elokuvamainen paranormaali romanssi ja synkkiä tulevaisuudenvisioita maalaileva dystopia ekologisine kannanottoineen. Ihastuttava lisä kokonaisuuteen on kotimainen maaginen realismi, nyrjähtänyt todellisuus joka on vain parin vaaksan päässä reaali maailmasta mutta kuitenkin niin kaukana.

Realistinen nuortenkirjallisuus antaa malleja kasvamiseen. Määrätietoisia valintoja ja ajautumista, menetyksiä, vanhempien näkemistä ihmisinä vikoineen ja heikkouksineen. Erityisesti poikien sielunelämää avataan tämänvuotisissa kirjoissa, joko lapsuuden ja nuoruuden rajalla tai aikuisuuden kynnyksellä. Toivomme poikapuolisten lukijoiden löytävät nämä heistä kertovat tarinat, tytöille ja aikuisille ne voivat parhaimmillaan toimia käyttöohjeena tai manuaalina, kurkistuksena poikien päin sisään.

Lastenromaaneissa pääosassa ovat lapsen elämään liittyvät tutut aiheet. Koulu, kaverit, lemmikit, harrastukset ja suhde vanhempiin kuvataan usein huumorin keinoin. Näppärässä sanailussa raja hauskan ja nolostuttavan välillä voi olla hiuksenhieno. Monikerroksisuus ja -tulkintaisuus on voima, mutta kerrosten on oltava tasapainossa niin että lastenkirja on ensisijaisesti suunnattu lapselle. Lastenkin arkea rytmittävät tänä päivänä treenit, kännykät tai kahden kodin välillä kulkeminen, onneksi kiireen alta löytyy levollista joutilasta yhdessäolossa perheen ja ystävien kanssa.

Hyvät kuulijat! Kaikesta monimuotoisuudesta, värien ja kielen leikistä raati on valinnut kuusi ehdokasta kilpailemaan Finlandia Junior- palkinnosta. Onnittelut ehdokkaille, kiitokset kaikille

tekijöille, kirjailijoille ja kuvittajille matkalipuista lasten ja nuorten planeetalle. Toivomme kirjojen kuluvan kaikenikäisten ostajien, lainaajien, silmäilijöiden, selaajien ja ahmijoiden käsissä.

FINLANDIA JUNIOR -PALKINTOEHDOKKAAT 2012

Valintalautakunnan perustelut

Alexi Delikouras: Nörtti: new game (Otava)

Harva kirja on yhtä aikaa niin kamala ja hauska, että lukija ulvoo naurusta ja itkusta, välillä yhtä aikaa. Aleks Delikourasin Nörtti on sellainen kirja.

DragonSlayer666 on hurjasta pelinimestään huolimatta tavallinen lukiolaispoika, jolla on rillit ja risaiset lenkkarit. Samalla hän on suomalaisten antisankareiden aito perillinen. Delikouras kuvaa päähenkilöään humoristisesti ja jopa inhorealistisesti, mutta samalla ymmärtäen ja arvostaen, nousematta hahmonsa yläpuolelle.

YouTubesta ja Facebookista tuttu päähenkilö kiinnittää romaanin tiukasti tähän aikaan. Ajankohtainen on myös kuvaus koulumaailman julmasta nokkimisjärjestyksestä. Näennäisen kepeästä otteestaan huolimatta Nörtti on tärkeä kommentti mediassa käytävälle keskustelulle kiusaamisesta, syrjäytymisestä ja turhista tragedioista.

Aino Havukainen ja Sami Toivonen: Tatu ja Patu pihalla (Otava)

Havukainen ja Toivonen ovat päivittäneet legendaarisen Sudenpentujen käsikirjan. Tämäkin jännä ja näppärä opas otetaan pihalle mukaan.

Tatu ja Patu ovat lapsiperheen kunniavieraita; huumori puree kaikenikäisiin. Pienin oppii toistelemaan hausimpia sutkautuksia, ekaluokkalainen harjoittelee lukemista täysin katu-uskottavasti, ja aikuinen jaksaa reilusti yli tuhat lukukertaa. Yksityiskohtainen, laadukas kuvitus on vertaansa vailla. Sivuilla riittää bongattavaa, mutta visuaalinen ilme on silti selkeä.

Tatu ja Patu pihalla johdattaa perinneleikkien maailmaan: Seppeleen sitominen ja ruutuhyppely saavat uuden ilmeen, ja käpylehmätkin ovat oikeastaan aika hohdokkaita kapistuksia.

Karo Hämäläinen ja Salla Savolainen: Hurraa Helsinki! (Tammi)

Maitokannu menee aamulla rikki, joten koko perhe lähtee ratikalla Hietsun kirppikselle etsimään uutta. Matkasta muodostuu iloinen katselmus kesäiseen Helsinkiin ja suomalaiseen designiin.

Kukin aukeama muodostaa oman kokonaisuutensa, ja teksti muistuttaa pientä proosarunoa. Sen vuoksi kirjaa ei tarvitse lukea kannesta kanteen vaan vaikka sieltä ja täältä. Nokkela oivallus on muun muassa design-aiheinen lautapeli. Hurraa Helsinki! toimii katselukirjana perheen pienimmille, mutta laadukkaan toteutuksensa ansiosta se kiinnostaa monenikäisiä lukijoita. Kun pieni lukija paneutuu tutkimaan Espan puiston hyörinää, aikuinen lukee tietolaatikon puiston patsaista. Ja miksei kirja voisi toimittaa aivan oikean matkaoppaankin virkaa.

Essi Kummu ja Marika Maijala: Puhelias Elias (Tammi)

Elias on tänään hiljaa. Meneillään on isäviikko kaupungissa; äiti on toisessa kodissa maalla. Onko totta, että rakkaiden ihmisten välillä näkymätön lanka, joka yhdistää erosta huolimatta?

Puhelias Elias osoittaa, että isoimpien asioiden äärellä ollaan hiljaa. Tunteista kertoo vain käsi, joka hipsuttaa äidin korvaa. Yhdessä aikuisten kanssa Elias opettelee hyväksymään ikävän osaksi elämää. Kummu ja Maijala luottavat siihen, että lastenkirjassa ei aina tarvitse kohkata ja hullutella. He välittävät ison sanomansa vähäeleisesti ja haikein sävyin. Pienen pojan hiljaisuus vanhempien eron

edessä on käsin kosketeltavaa. Herkkä, lapsenomainen kuvitus ja taitavasti kerrottu tarina yhdistyvät valoisaksi taideteokseksi.

Christel Rönns: Det vidunderliga ägget (Söderströms)

Munasta kuoriutuu kummallinen otus, jolle annetaan nimeksi Koi-Koi. Siitä tulee pian osa perhettä ja puutalon elämää. Kun Koi-Koi eräänä päivänä katoaa, lapset kokevat ensimmäisen kerran, että kaikki ei ole pysyvää. Det vidunderliga ägget on lempeä kertomus erilaisuudesta, ystävydestä ja luopumisesta.

Christel Rönnsin hahmot ovat tunnistettavia ja ilmeikkäitä. Aikuisetkin saavat olla epävarmoja, hilpeitä tai surullisia. Salaperäiselle Koi-Koille on löytynyt puhutteleva olemus, ja se tulee läheiseksi myös lukijalle. Parasta antia ovat upeat kokosivun kuvat, joissa on runsaasti yksityiskohtia ja elävä perspektiivi.

Venla Saalo: Kirkaalla liekillä (Robustos)

15-vuotias Maaria on joutunut surun ja vihan syöksykierteeseen. Veli on kuollut, äiti purkaa tuskaansa yhä uusiin miesystäviin. Opo jankuttaa jatko-opinnoista, vaikka Maaria haluaisi vain kadota, palaa pois kirkaalla liekillä.

Romaanin vahva tunnelma syntyy Saalon lyyrisestä kielestä. Tarina ja sen kerronta ovat yhtä. Välimerkittömät virkkeet vetävät lukijan syvälle Maarian lepattaviin ajatuksiin. Henkilöt ja tilanteet värittyvät kiihkeästi Marian tunteiden mukaan, kun hän vuoroin torjuu, vuoroin tarvitsee. Rohkea ja taitava kirjailija on luonut uskottavan sisäisen maailman surun sairastuttamalle nuorelle.

Kirkaalla liekillä on omalakinen ja koskettava kasvukertomus. Tulevan tuhopolttajan tarina kouraisee sydäntä, mutta saa lopulta lohdullisia sävyjä. Maarian maailma nitisee saumoistaan mutta kestää - ja kasvaa.

2011

Finlandia Junior -ehdokas 2011 - vahva ja vangitseva tarina nuorista

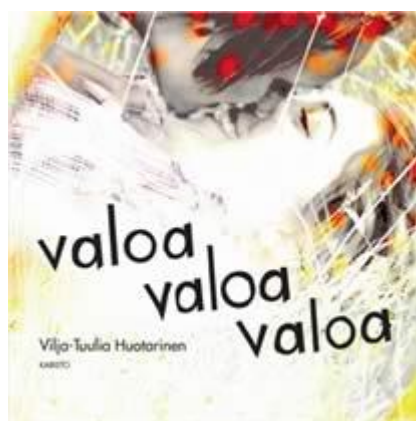
Vilja-Tuulia Huotarinen

valoa valoa valoa

Mistä muusta voi kirjoittaa kuin kuolemasta tai rakkaudesta? Kirjan kertoja on 14-vuotias Mariia Ovaskainen, joka vihaa kirjoittamista. Silti hänen on kerrottava meille tarina vuodelta 1986, jolloin räjähti sekä Tshernobyl että Mariian tajunta.

Vilja-Tuulia Huotarisen valoa valoa valoa on hengästyttävä rakkaustarina seksuaalisuuden puhkeamisesta ja neljätoistavuotiaana tehdyistä mahdottomista valinnoista. Kerronta etenee räjähdysalttiina ja ajoittain proosarunomaisena. Se koettelee totuttuja kuvaamisen keinoja.

Mariia Ovaskaisen sanoin: "Kirjailijoiden mielestä pienet havainnot ovat tärkeitä. Arkiset havainnot. He väittävät: Yksityiskohtat painuvat mieleen. Tälläkin hetkellä he kuvailisivat perhosta joka kiertelee korvani tienoilla. He osaisivat kertoa päivän sään ja maan poliittisen tilan. Mutta minä Mariia

Ovaskainen saatan ihan hyvin valehdella teille yksityiskohdistani. Minun mieleeni ne eivät ole painuneet. Se minkä minä muistan on tarinan ydin. Sydän. Ei musta aukko vaan valoisa piste avaruudessa. Eikä minun tarvitse pinnistellä muistaakseni sen."

Vilja-Tuulia Huotarinen (s. 1977) on nuortenkirjailija ja runoilija, joka toimii myös nuorten kirjallisuuslehti LUKUfiiliksen päätoimittajana. Häneltä on julkaistu kolme nuortenkirjaa ja kolme runokokoelmaa. Huotarinen on voittanut käsikirjoituksellaan Siljan laulu Tiina 2006 -kirjoituskilpailun, ja hänelle on myönnetty mm. Suomen kirjailijaliiton Nuori Manner-palkinto sekä Kalevi Jäntin palkinto.

Lisätietoja Karisto Oy, kustannustoimittaja Sirja Kunelius, (03) 6315202, sirja.kunelius@karisto.fi

Vuoden 2011 Finlandia Junior -palkinnon jakotilaisuus 23.11.2011 Helsingissä, Grand Casinon Fennia Salongissa, muusikko Paula Vesala

VALOA, VALOA, VALOA

Ei vain se mitä kerrotaan, vaan se miten kerrotaan.

Ei vain se mitä sanat tarkoittavat, vaan se miten ne on osattu asettaa.

Vilja-Tuulia Huotarisen kielen rytmi ja sointi on valtavan kaunis. Lauseet eivät ole olemassa vain tarinan kertomista varten, vaan ne elävät niin kuin runo tai laulu. Tai tässä tapauksessa nuortenkirja parhaimmillaan.

Entäs tarina sitten?

Kaksi neljätoistavuotiasta tyttöä ja kaikkialla säteilyä. On vuosi 1986, ja ensin jossain kuollaan ja selviydytään Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuudesta. Hetki sen jälkeen Mimi ja Mariia eivät selviä rakkaudettomuudesta, rakkaudesta, tai rakkaudesta huolimatta. "Räjähdyksiä ei voinut hallita. Ne jättivät meihin jälkensä." Havainnot ovat niin teräviä, että ne pistävät sydämeen. Niihin haluaa palata uudestaan ja uudestaan.

Mariian vaikeus ja silti tarve kertoa tarinansa lukijoille kuvataan liikuttavalla tasolla: Hän kommentoi itse kirjoittamaansa, arvostelee sitä ulkopuolisten silmien kautta, toteaa kuinka luovan kirjoittamisen oppaissa opetetaan oikeastaan kertomaan aivan eri tavalla, mutta kun tämä tarina ei voi tulla kerrotuksi muuten kuin miten se oikeasti meni. Jos rakastetun puhelinsoiton odottaminen ei ole jännittäviä käänteitä täynnä, niin se ei vain ole.

Huotarinen ei väheksy lukijaansa vaan antaa täyslaidallisen. Runon keinoja lähestyvä kerrontatapa tekee itsemurhan käsittelemisestä voimakasta, tekstissä on tilaa omille mielikuville ja tulkinnoille, mutta

samalla ikään kuin nuoren lukijan avuksi ja turvaksi rientävä etäännytyks, eli Mariian lukijalle jutusteleminen romaanistaan sen edetessä, tuntuu aiheen ja lukijakunnan mahdollisen iän huomioonottaen suorastaan nerokkaalta ratkaisulta.

"Valoa valoa valoa" ei kumarru nuorten puoleen aikuisen maailmasta, vaan sen ääni tulee suoraan ja elävänä kipeästä, pyöräyttävästä, monimutkaisesta nuoruudesta, siitä jossa nuorta pitäisikin oikeastaan suojella juuri aikuisilta ja heidän sokeudeltaan.

Tämän kirjan minä olisi halunnut lukea silloin kun olin neljätoista.

Finlandia Junior -palkintolautakunnan puheenjohtajan, Jyväskylän kansanopiston sanataidekoulun sanataiteen opettajan Pia Niskasen puhe palkintoehdokkaiden julkistamistilaisuudessa Helsingissä 8.11.2011

Vuoden 2011 Finlandia Junior -palkintolautakunta on saanut työnsä päätökseen. Yhdessä Jani Niemisen ja Miina Savolaisen kanssa olemme lukeneet 2,5 hyllymetriä uusinta suomalaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta. Teosten määrä on mykistävä. Se kertoo uskosta kotimaiseen lasten- ja nuorten kirjallisuuteen. Se kertoo halusta kirjoittaa ja kuvittaa tämän maailman eri ilmiöt näkyviksi ja halusta luoda vaihtoehtoisia maailmoja. Ennen kaikkea se kertoo halusta tavoittaa lukija.

Kriitikko Kuisma Korhonen toteaa Lukijoiden yhteisö -teoksessaan, että kirjoitus luo mahdollisuuden rikkoa ajan ja paikan rajoituksia, kurkottaa kohti tuntematonta toista.

Tämän vuoden lasten- ja nuortenkirjojoissa haetaan yhteyttä. Niissä kurkotetaan kohti omaa minää ja identiteettiä, kohti toista ihmistä sekä kohti toista aikaa, mennyttä, tulevaa tai meidän aikamme rinnalla elävää.

Omaan itseensä ylettyäkseen teosten päähenkilöt kohtaavat pelkoja, keskittyvät nykyhetkeen ja vapautuvat turhasta näyttämisen halusta. Myös toisen ihmisen tavoittaminen on usein vaikeaa. Hurmaava rakastettu on tavattu vain unelmissa, pikkuveli on mykkä, ulkomailta palaava sisar omaan maailmaansa käpertynyt, äiti asuu ulkosaaressa tai on yksinkertaisesti vain kadonnut. Huomattavan monessa teoksessa käsitellään vanhempien kuolemaa. Fantasia ja maaginen realismi hakevat tämän vuoden kirjoissa vastauksia sekä yksilöiden että yhteisöjen ongelmiin. Tulevaisuuden maailmat eivät ole kauniita, mutta yllättävän tarkoituksenmukaisia ne ovat.

Aiheiden käsittelytapa on teoksissa riemastuttava. Kirjoittajat uskovat lapsienergiaan, leikin lumoon ja voimaan sekä siihen, että jokaisessa olennossa sykkii pintakerrosten alla hyvä tahto. Onnettomat loput ovat harvinaisia myös nuorten romaaneissa. Silloin kun sellaisen lopetuksen lukee, huomaa useimmiten, että kirjoittaja on osunut sävähdyttävään totuuteen. Kirjailijat, jotka kuvaavat raskaita asioita ilman pateettisuutta, kantavat mukanaan arvokasta valoa.

Raadille lähetetyistä teoksista hieman yli puolet oli kuvakirjoja ja lapsille suunnattua kertomakirjallisuutta. Joka kolmas kirja oli varhaisnuorten tai nuorten romaani ja joka kymmenes tietokirja. Runoteoksia oli mukana vain muutama.

Haluan ajatella niin, että jokainen kirja on tärkeä, jokainen sivu on tärkeä ja jokainen sana on tärkeä jollekin meistä. Eiväthän ne muutoin olisi olemassa. Lukemamme teokset koostuvat luovuuden ilossa, mutta myös arjen paineissa tehdyistä valinnoista. Valintojen ei kuitenkaan tarvitse aina onnistua. On

pelkästään inhimillistä, että joitakin mahdollisuuksia jää käyttämättä. Esimerkiksi välillä tuntuu, että ansiokas sisältö on päätyneet väärän lajin kansiin. Silloin kärsivät ennen kaikkea kirjailijan ideat, mutta myös teoksessa eteenpäin tarpevat lukijat. Esimerkiksi proosateoksissa on monia sellaisia, jotka toimisivat kertovaa tekstiä paremmin sarjakuvina, draamakäsikirjoituksina tai vaikkapa suoraan äänikirjoiksi julkaistuina.

Toisinaan romaanin muotoon on houkuteltu myös ansiokas tietokirja. Silloin tuloksena saattaa olla kiusallisen opettavainen ja ennalta arvattava juoni. Se on sääli, sillä toisin päin toteutettuna yhdistelmä toimisi loistavasti. Tietokirja, jossa faktaa konkretisoidaan siihen liittyvillä tilanteilla ja tunteilla, auttaa lukijaa ottamaan ison askeleen sirpaleisista havainnoista kohti eheää maailmankuvaa. Meillä oli ilo lukea muutamia tällaisia teoksia.

Tietoteksti ja kertova teksti etsivät uusia tapoja kietoutua toisiinsa. Myös kuvakirjat uudistuvat. Meille lähetetyt teokset todistavat, että Suomessa on rikas kuvituskulttuuri: omaperäisiä tekijöitä, raikkaita tyyllilajeja ja kirjataiteen tuoreesti hengittävää osaamista. Kuvituksen tarkoitus on antaa kerrotulle toinen taso, syventää tekstin emotionaalista ja elämyksellistä viestiä sekä johdattaa lukija tarinan sisäiseen todellisuuteen. Näin ollen kirjailija ja kuvittaja tarvitsevat ryhmäänsä graafikon. Vasta ehjä visuaalinen suunnittelu tekee jokaisesta aukeamasta kuvan ja kirjasta kokonaisen taideteoksen. Kirjan painaminen on painava ele. Kustantajan tehtävä on näyttää myös visuaalisella panostuksella, että se on uskonut kirjaan.

Tiedämme, että kuvakirjoja julkaistaan paljon ja runoja vähän. Mitä itse asiassa kuuluu suomalaisille lastenrunoilijoille? Kohtaavatko ne lukijansa?

Suomessa on upea ja pitkä riimillisen lastenrunouden perinne. Minun sukupolveni ei ole ainoa, joka on nukahtanut vaikkapa Kirsi Kunnaksen tai Kaarina Helakisan heliseviin rytmeihin. Vähäisessä lastenrunoilijoidemme joukossa on kieltä timmistä rytmittäviä ja lukijoiden älynystyröihin vetoavia ilotulittajia. Jonkinlaista kansallisen riimisuonen ohenemista on kuitenkin havaittavissa. Koska runoilijoilla on taitoa ja sanottavaa, haluan vastedes kannustaa heitä kohti uusia suuntia. Lukijat nimittäin odottavat niitä.

Arkityössäni Jyväskylän kansalaisopiston sanataidekoulussa olen huomannut, että useimmat lapset kietoutuvat hurmoksellisesti kieleen, kuuntelevat sanahelinää ja kirjoittavat tunneälyä tihkuvia oivalluksia. Näin he löytävät loistavia uusia runollisia ilmaisumuotoja. Lastenrunon ei tarvitse olla yksinomaan hauska ja helppo, vaan runojen tulkitseminen on sydämellä tehtävää mielekästä salapoliisityötä. Uteliaat lukijat ovat valmiita vaihtamaan lukusuuntaa, tutkimaan sanojen taustoja ja kurkistamaan rivien väleihin. Tarvitaan vain runoilija, joka uskoo näiden lukijoiden taitoihin.

Lukijaan asennoituminen näkyy myös teoksen ja lukijan väliin jäävässä tilassa. Tuota tilaa hallitsee useimmiten takakansiteksti. Arvostan niitä takakansia, jotka kuvaavat tyylikkäästi vain kirjan keskeisimmän sisällön ja jättävät lukijalle tilaa innostua omista odotuksistaan.

Lukijan tila kapenee siinä vaiheessa, kun teosta määritellään mahtipontisten adjektiivien avulla. En äkkiseltään keksi toista taiteenlajia, jonka vastaanottaminen käsikirjoitettaisiin näin perusteellisesti etukäteen. Kuinka moni kuuntelisi cd-levyn, jonka kanteen olisi painettu seuraava teksti? "Tämän levyn koskettavat biisit saavat sinut itkemään ja nauramaan. Ne innostavat sinut unelmoimaan hupsunhauskoista hetkistä. Musiikki auttaa sinua sopeutumaan uuteen pelottavaan elämänvaiheeseen, kun siirryt alakoulusta yläkouluun."

Kärjistän, eikä tarkoitukseni ole herjata. Olen ainoastaan ymmälläni.

Kun määritellään tekstiä, tullaan samalla määritelleeksi niitä tunteita, joita lukijan odotetaan kokevan tekstin äärellä. Tällöin voi käydä niin, että lapsi ei lue teosta, vaan teos lukee lasta. Niinpä pienen lukijan alakuloinen päätelmä saattaa olla vaikkapa se, että hän on huono lukija, koska hän ei nauranut kertaakaan hauskaksi määritellyn teoksen äärellä. Odotan mielenkiinnolla takakansitekstien muodon muuttumista. Lukijaa kun ei voi innostaa edes kaikkein koreimmilla sanavalinnoilla.

Lukijan ja teoksen välissä oleva tila on aarre. Siinä tilassa tuntematonta kohti kurkottavalla lukijalla on mahdollisuus kohdata sekä kirjoittaja että oma itsensä. Toivon, että lukija kohtaa myös tarkoituksenmukaiseen lajiin kirjoitetun teoksen, joka uudistaa omaa lajiaan lukijaan luottavalla tavalla ja joka markkinoidaan lukijalle niin, että hänelle jää aktiivisen kokijan rooli. Onhan kirjallisuus ennen kaikkea taidetta, jolla on oma esteettinen ja kokemuksellinen arvonsa.

Lasten- ja nuortenkirjallisuuden merkitystä on mahdollista mitata monin eri tavoin. Voimme tarkastella medianäkyvyyttä, kirjastojen lainaustilastoja, myyntitilastoja ja sitä, mistä puhumme, kun puhumme lasten ja nuorten kirjallisuudesta. Uskon vahvasti siihen, että jos lasten- ja nuortenkirjallisuuden merkityksessä tai arvostuksessa on jotain kohennettavaa, se kohentaminen tapahtuu huomioimalla ja arvostamalla lukijaa. Lukija ansaitsee tulla tavoitetuksi.

Olemme valinneet kuusi Finlandia Junior -palkintoehdokasta. Valitsemamme teokset lupaavat paljon tästä hetkestä, mutta ne lupaavat paljon myös tulevaisuudesta. Näidenkin teosten lukijat luovat tulevaisuuden lasten- ja nuortenkirjallisuuden maailmaa ja tekevät siihen liittyviä valintoja. Pieni kirjoittamista harrastava lukija on hetkessä se nuori aikuinen, joka postittaa oman käsikirjoituksensa kustantajalle. Uskon näiden teosten lukijoihin. Kiitän ja onnittelen näiden teosten tekijöitä.

Finlandia Junior -palkintoehdokkaat 2011 **Valintalautakunnan perustelut**

Hannu Hirvonen - Pia Sakki: Rakastunut krokotiili (Tammi)

Loistelas, lasten ja aikuisten yhteinen lukukirja kertoo pienen krokotiilin suurista tunteista. Hyväntahtoisesti maailmaan ja sen olioiden tuntemuksiin suhtautuva kirja on suloinen kertomus ylen määrin runoja synnyttävästä, ujosta rakkaudesta. Kuvitus on kertakaikkisen liikuttava ja tukee tyyliä erinomaisesti kerronnan lempeää maailmaa, jossa metsän eläimet opastavat pientä krokotiilia hänen lemmenuskissaan. Rakkausteemaa käsitellään viisaasti sekä lapsen että koko elämänkaaren ja erilaisten perhemuotojen näkökulmasta. Kirja vie eri-ikäiset lukijat hellään suukottelu- ja kuiskuttelumaailmaan.

Vilja-Tuulia Huotarinen: Valoa, valoa, valoa (Karisto)

Valoa valoa valoa on tärkeä, universaali tarina ensirakkauden korjaavasta voimasta, pohjaan saakka haavoittavasta erosta ja kuolemasta, häpeän pelosta ja sen tuhoavuudesta. Rakkauden ja erityisesti nuorten keskinäisen seksin kuvaus on huikeaa, sävykästä ja totuudellista. Pienen tytön menetetyin äidin kaipuu on järkyttävyydessään katarttista. Tunteet kerrotaan atavistisella kielellä, tapahtumien ja muistikuvien kautta, kuin taitavan elokuvaleikkaajan käsissä. Teoksen monitasoinen, runoutta lähenevä rakenne sekä tarinan sijoittaminen Tsernobylin ydinvoimalaonnettomuuden aikaan, rinnastuu onnistuneesti valoon ja kipuun - auki olevaan ihoon, rakastajana ja rakastettuna olemiseen.

Hannele Huovi - Kristiina Louhi: Jättityttö ja Pirhonen (Tammi)

Jättityttö ja Pirhonen on filosofinen tarina erilaisuuden ja vierauden kokemuksesta, ennakkoluuloista ylittävästä ystäväydestä ja siviilirohkeudesta. Oivaltava, sekä lapsi- että aikuislukijaa innostava kuvitus

kertoo koskettavasti miltä maailma näyttää jättiläisen silmissä ja miltä jättiläinen näyttää maailman silmissä.

Kuvat herkkutelevat käsitteellisyydellä. Yhdessä ihastuttavien kielikuvien kanssa ne välittävät vakuuttavasti sekä yksinäisyyden kokemuksen että ymmärretyksi tulemisen kaipuun. Kirjan visuaalinen ja kielellinen maailma luo ehjän ja taidokkaan kokonaisuuden. Jättityön yksinäisyyden murtaa korkealle, yli oman todellisuutensa tähyävä pikkuinen Pirhonen, joka ei pelkää suuria asioita.

Eija Lappalainen - Anne Leinonen: Routasisarukset (WSOY)

2300-luvulle sijoittuvassa dystopiassa varallisuus ei jakaudu tasapuolisesti, syntyvyyttä säännöstellään ja ihmisen elinikää pystytään jatkamaan teknologian avulla. Eletään katastrofin jälkeistä aikaa maailmassa, jossa ihmisen ja koneen välinen raja on hämärtynyt.

Teoksen henkilöhahmot kasvavat ja syvenevät tässä visuaalisessa mielikuvittelun taidonnäytteessä, jonka yhteiskuntakritiikki puree tätäkin päivää. Kieli kulkee erinomaisena läpi teoksen loihkien eteemme maailman, jonka jokainen yksityiskohta on tarkoin ja harkiten mietitty. Routasisarukset ei sorru synkistelyyn, eikä selittelyyn. Teos herättää kysymään, millaista tulevaisuutta olemme itsellemme luomassa?

Sisko Latvus: Kaukana omalta maalta (WSOY)

Teos kertoo koskettavan tarinan perheestä, joka joutuu sodan vuoksi rakentamaan arjen joka päivä uudestaan. Latvus kuvaa hätkähdyttävän todentuntuisesti niitä inkerinsuomalaisten kokemuksia, joiden vaikutuksia nuoren lukijan lähipiiri saattaa yhä itsessään tunnistaa. Monet teoksen teemoista ovat tuttuja myös tämän päivän uutisista. Erityisesti nälän ja sen seurausten kuvaus on vaikuttavaa. Kerronnan tukena on kirjoittajan tekemä mittava taustatyö.

Sota rikkoo henkilökohtaisen elämän, mutta ei poista tunteiden sävyjä. Päähenkilön aikuiseksi kasvamisessa rakkauden kohtaaminen on ihan yhtä tärkeää kuin pelon ja fyysisen kivun sietäminen. Selviytyminen ei tarkoita suurta sankaruutta, vaan kykyä elää nykyhetkessä. "Elämä alkaa siitä, että etsitään puita ja tehdään tuli."

Marjatta Levanto - Julia Vuori: Taivaallinen suurperhe (Otava)

Taivaallinen suurperhe muodostuu myyttien, uskomusten ja uskontojen henkiolennoista. Erilaiset maailmankatsomukset elävät kauniisti rinnakkain. Perinteiset luokittelut hyvän ja pahan sekä kauniin ja ruman välillä käyvät tarpeettomiksi. Tämä on ansiokas kannanotto monikulttuurisen taiteen lukemiseen ja ymmärtämiseen.

Levannon teksti tuo tarinat ja niiden henkilöt tuttavallisen lähelle. Viimeistellyt sanavalinnat ja kauniisti rytmittyvät lauseet sopivat erinomaisesti myös ääneen luettaviksi. Teemaan liittyvät taideteokset on valittu harkiten. Julia Vuoren luomat olennot kommunikoivat sekä tekstin että taideteosten kanssa ja rinnastavat ne konkreettisesti nykypäivään.

2010

Tiedotusvälineille 25.11.2010 klo 13.15

Siri Kolu

Me Rosvolat

Otava

Siri Kolun Me Rosvolat on lastenkirjan muotoinen roadmovie vapaudesta ja sen hinnasta. Tarina kertoo rosvoperheestä, joka kiertää Suomen maanteitä ja vähän vahingossa ryövää mukaansa 10-vuotiaan Vilja-tytön.

"Tämä on ollut paras kesäni ikinä. Tänä kesänä minusta tuli maantierosvo". Rosvoamiaisia, uintiretkiä ja kioskiyeikkeitä, kaahailua nasta laudassa ja rosvojen kesäjuhlat - mikä sen hauskempaa! Vilja nauttii vapaudestaan ja oppii nopeasti maantierosvouksesta kaiken. Me Rosvoloissa on parhaille lastenromaaneille ominaista raikasta anarkiaa. Tarina on humoristisen kepeä ja seikkailullisen vetävä, mutta silti siinä on menon ja meiningin ohella myös vakavampi sanoma. Kirjassa on Tuuli Juuselan vinjettikuvitus.

Siri Kolu voitti hausalla ja omaperäisellä Me Rosvolat -seikkailullaan Otavan ja Kinoproduction Oy:n lastenromaanin- ja elokuvakirjoituskilpailun syksyllä 2009. Tarinan pohjalta on suunnitteilla Kinoproduction Oy:n elokuva, joka saatetaan tuotantoon vuonna 2011.

Kirjailija, esitysdramaturgi ja teatteriopettaja Siri Kolu (s. 1972) työskentelee ammattikorkeakoulu Metropolissa esittävän taiteen koulutusohjelman lehtorina. Tällä hetkellä hän on äitiysvapaalla. Kolun esikoisromaanin Metsänpimeä ilmestyi 2008 Otavan kustantamana.

Lisätiedot

Yhteyspäällikkö Tarja Kopra gms. 050 4688 948, tarja.kopra@otava.fi

Vuoden 2010 Finlandia Junior -palkinnon jakotilaisuus 25.11.2010 Helsingissä, Grand Casinon Fennia Salongissa

näyttelijä, kirjailija/kolumnisti Hannu-Pekka Björkman

Haluaisin ensimmäiseksi kiittää teitä kaikkia siitä, että kirjoitatte lapsille ja nuorille. Lastenkulttuurista ja sen sisällöistä vastaamme me. Aikuiset ja lasten vanhemmat. Kaupallistunut todellisuutemme vaatii nimenomaan meiltä vanhemmilta yhä parempaa sisältöjen lukutaitoa. Mediakritiikkiä, erilaisten trendien ymmärrystä ja kyseenalaistamista. Silmää tarvitsemme myös siihen, kuka sisältöjä lapsille ja nuorille tuottaa ja miksi? Amerikkalainen kolmevuotias lapsi tunnistaa noin sata brändilogoja. Mainoksissa käytetyt psykologien avustuksella laaditut "nag factorit" eli jankutustekijät pitävät huolta siitä, että lapset osaavat myös noita tavaroita vanhemmiltaan pyytää. Me vanhemmat olemme usein aseettomia. Tuntemme voimattomuutta kuvien ja äänten keskellä. Parasta on, kun nuoret itse ärsyyntyvät ja kyseenalaistavat. Televisiossa näimme hiljattain keskusteluohjelman, jossa nuoret kritisoivat heihin kohdistettua mainontaa Miten vaikea on erottaa nuorille suunnatuissa lehdissä mainosta ja artikkelia toisistaan. Lapsille ja nuorille myydään aikuisten tarpeita ja haluja joihin he eivät ole valmiita. Näin pakotamme heidät aikuisuuteen ja sen roolimalleihin. Tutkimusten mukaan suomalaislapset lopettavat leikkimisen varhaisemmin kuin muut pohjoismaisten lapset. Mihin heillä on kiire? Aikuisten maailmaan. Heille ihannemaana tarjottuun todellisuuteen, jossa kaikki nähdyt

kuvastot on mahdollista toteuttaa. Johan Huizinga totesi aikanaan kirjassaan "Leikkivä ihminen", että kulttuureja voidaan arvostella sen perusteella, millaisia leikkejä ne leikkivät. Kulttuuri on itsessään leikkiä. Nykyinen kulttuurimme pyrkii alkeellisuuteen ja viihdyttämiseen keinolla millä hyvänsä. Lehdistön viihteellistyminen sillä ajatuksella, että ihmiset eivät jaksa keskittyä, nimenomaan auttaa sitä, että ihmiset eivät jaksa keskittyä. Tämä koskee lähes kaikkia kulttuurin muotoja enemmän tai vähemmän. Ilmiö on havaittavissa elokuvissa, teatterissa, kirjallisuudessa, televisiossa. Ilmiöön kuuluu myös valtava kiinnostus väkivaltaa kohtaan kaikissa sen eri muodoissa. Tässä liikutaan sillä vyöhykkeellä, jossa aikuisuuden ja lapsuuden raja on häilyvä. Mitä he näkevät, kuulevat ja ymmärtävät. Tutkija Sari Näre on todennut. "Aikuisten sananvapaus näyttää saavan kulttuurissamme suuremman painoarvon kuin lasten yksityisyyden suoja. "Tämä on seikka josta media ja mainosmaailma on aina pessyt kätensä ja tulee aina pesemään.

Missä seisoo kirja kaiken tämän keskellä. Se seisoo siinä, missä lapsen omalle mielikuvitukselle annetaan sijaa. Sen sijaan että sinne tunkeuduttaisiin väkisin ja tarkoituspuolisesti. Lapselle kirja merkitsee usein rauhaa ja hiljaisuutta. Sitä hetkeä missä luovuus syntyy ja kehittyy. Kirja merkitsee usein myös aikuista, joka on lähellä. Aikuista, jonka kanssa luetaan, pohditaan ja eläydytään turvallisesti. Luetun sanan ja mielikuvituksessa siitä syntyneen kuvan yhteys on pysynyt muuttumattomana vuosituhansia. Merkityksiä muuttaa vain ympäröivä kulttuurimme. Prosessi on sama. Se on se tärkeä hetki kun lapsi oivaltaa lukemisen viehätyksen ja valtava portti tarinoiden maailmaan avautuu. Me aikuiset ja tarinan kertojat toimimme hengellisinä oppaina lapsillemme. Kohtaamme vaarat yhdessä, yritämme selittää selittämättömän, iloitsemme löydöistä ja yllätyksistä. Itkemme yhdessä, nauramme yhdessä. Taiteilijan ja kirjailijan tehtävä hehtisessä kulttuurissamme on pysähtyä ja ihmetellä todellisuutta, muuntaa sitten havaintonsa tarinaksi ja näin kirkastaa kokemaansa ja tuoda se niitten nähtäville, joilla ei ole aikaa nähdä ja pysähtyä. Te kaikki kuusi ehdokasta olette tehneet tämän. Kiitän teitä siitä, että teitte valinnastani vaikean. Paavo Rintalan sanoin: "On luotava itsensä näköinen maailmankuva sujuvien tarinoiden kertomisen sijasta." Tuo lause, jonka soisi olevan kaikkien taiteilijoiden motto, toteutui kuitenkin yhdessä kirjassa mielestäni ylitse muiden. Se antoi oivalluksia, ihmetelyn aiheita ja ripauksen anarkiaa. Yksi huomioni kaikista kuudesta kirjasta on, että niissä ei varsinaisesti esiinny yhtäkään niin sanottua ydinperhettä, ainakaan pitkään ehjänä tai kokonaisena. Päähenkilöt elävät ja kasvavat aina ikään kuin vailla jotakin. Se seikka kertoo ihmisyydestämme paljonkin. Lapselle vanhemmuuden tai aikuisen huomion puute onkin jo vakavampaa. Mutta näissä kirjoissa päähenkilön vierelle löytyy myös aina välittävä aikuinen. Ei ehkä äiti tai isä hahmon stereotyyppi, mutta aikuinen kumminkin. Kahdessa kirjassa vanhemmat näyttävät hyvinkin inhimillisinä kiireineen ja nalkutuksineen. Kyllä, löysin samaistumis-pisteeni. Päähenkilö johon erityisesti ihastuin joutuu keskelle tapahtumaketjua, jota hän ei yrityksistään huolimatta pysty hallitsemaan. Ympäröivä todellisuus muuntuu yllättäväksi ja oudoksi. Tässä kirjassa huomioni kiinnittyi myös kieleen. Kirjailijan luoma todellisuus vaati osittain myös uusia sanoja ja ilmaisuja, jotka aluksi hämmensivät ja sitten riemastuttivat. Ehkä juuri tästä syystä kirjailijan luomasta maailmasta tuli juuri niin persoonallinen ja hauska, että sen henkilöt alkoivat elää mielessäni. Olen kierrellyt ja kaarrellut draaman lakien mukaisesti lähentyen punch linea. Olen varma, että julkistettuani Finlandia Junior -voittajan, viimeistään ensi kesänä tai miksei jo joulunpyhinä pelataan Suomen perheissä peliä nimeltään suklaakutonen. Finlandia Juniorin saa Siri Kolu kirjallaan Me Rosvolat, johon vinjettikuvituksen on tehnyt Tuuli Juusela. ONNEA!

Julkaistavissa 9.11.2010

Palkintolautakunnan puheenjohtajan Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutin toiminnanjohtajan, FL Maria Ihosen puhe tilaisuudessa.

Finlandia Junior -palkintoehdokkaat 2010

Tapani Bagge: Maalla. Kuvitus Hannamari Ruohonen (Tammi)

"Maalla" on juuri lukemaan oppineille tarkoitettu kirja. Sen sisältö ei väheksy lukijaa. Kirja alkaa haikealla valmistautumisella erilaiselle matkalle mummolaa, jossa mummoa ei enää ole. Päähenkilö Kaisa pohtii arkisten asioiden keskellä, mitä tapahtuu kuoleman jälkeen. Välillä käydään aamukalassa ja syödään pullapitkoa yhdessä. Maalla eletään verkkaiseen tahtiin kesäloman loppua. Kaipaus ja ikävä pulpahtavat esiin arkisten asioiden keskellä.

Tarinaa siivittää vähäeleinen piirroskuvitus, joka jättää lukijan mielikuvitukselle tilaa täydentää ne omikseen. Herkkiä ovat Kaisan tunnelmakuvat sateen ropinasta tai halusta päästää perhoseksi muuttunut mummo ulos vintin ikkunasta. Vaikka aiheena on elämän suuri mysteeri, kuolema, "Maalla" ei ole raskasmielinen - päinvastoin. Kaisa ja aikuiset hyväksyvät kuoleman osaksi eteenpäin menevää elämää.

Syksy on jo tulossa, mutta se saa tullakin. Ei täällä pelätä, niin kuin ukki toteaa. Tämä rauhallinen hyväksyntä välittää lukijalle kaunista elämänasennetta, sillä talven jälkeen tulee taas uusi kesä.

Siri Kolu, kuvitus Tuuli Juusela: Me Rosvolat (Otava)

Vainistojen perhe aloittelee kesälomaansa, kun Rosvoloiden perhe hyökkää näiden autoon. Tavoitelluin kohde on irtokarkit, mutta rosivot tulevatkin varastaneeksi perheen tyttären, Viljan. Tästä alkaa seikkailu ja samalla riemastuttavan outo komedia ja moraliteetti, jossa roolit välillä vaihtuvat, eikä ole itsestään selvää kenen tahdon toteuttaminen on tärkeintä.

Varastettu ja vähän hylättykin Vilja on fiksua sorttia ja tekee mieluusti muistiinpanoja. Hänen pohdintansa auttavat lapsilukijaa jäsentämään tapahtumia. Tärkeimpiin kysymyksiin päädytään pikkuhiljaa: Haluaako Vilja kotiin? Mitä tehdä kun rosvojen lapsi haluaa kouluun? Onko rosvoisjärkevää? Rosvolat varastelevat vain jännityksen, karkkihimon ja perinteiden vuoksi. He eivät ymmärrä rahan arvoa, eikä heillä ole maailmanvalloitusshaluja... ainakaan siihen asti, kunnes fiksu rosvo tyttö keksii loputtomien rosvoismahdollisuuksien aarre-aitan: internetin.

Kirja osaa hämmästyttää: eihän varastaminen ole oikein! Juuri epätyypillisen ja suorastaan anarkistisen asetelmansa vuoksi se pakottaa pienen ja isommankin lukijan miettimään mistä tavaran haalimisessa ja rikkauksien tavoittelemisessa on kyse.

"Me Rosvolat" on vauhdikas satu, joka kulkee kuin viritetty pakoauto. Tuuli Juuselan kuvitus jaksottaa hienosti lukukokemusta.

Laura Lähteenmäki: Aleksandra Suuri (WSOY)

Nuortenromaani Aleksandra Suuri kertoo synkän tarinan siitä, kuinka hukkaan menneet hyvät pyrkimykset katkeroittavat etevän lukiolaistytön. Aleksandra on ihailtu 16-vuotias, näytelmäkerhonsa keskipiste. Hän kohtaa elämänsä haasteen, kun hänen perheeseensä tulee hollantilainen vaihto-oppilas Tim.

Vastuuton nuorimies ei piittaa mistään yhteiselämän säännöistä, mutta vanhemmat kuittaavat

Aleksandran valitukset sisaruskateutena ja epäkohteliaisuutena. Aleksandra kritisoi isänsä ja äitipuolensa idyllin kaipuuta, huonoa kielitaitoa, sisustusmakua. Pahinta heissä on se, että he asettavat kaikessa Timin etusijalle. Hollantilaishulltio saa tehdä mitä vain, mutta Aleksandran aivan normaalit edesottamukset tulkitaan yhä negatiivisemmin.

Minäkertoja Aleksandran syöksykierteen kuvaus käy intensiivisyydessään terapeuttisesta lukukokemuksesta. Lähteenmäki valitsee erehtymättömästi ne kielelliset keinot, jotka kulloinkin parhaiten kuvaavat voimakasta tunnetilaa. Aleksandran yhä sapeikkaampi kiukku kanavoituu vähitellen päätökseksi hallita omaa elämäänsä. Loppuratkaisun hirtehisuus on loistava huipennus, joka pistää vielä kerran miettimään minäkertojan puolueellisuutta. Teos kritisoi terävästi löyhää vanhemmuutta, jonka seurauksena hyväosainenkin nuori voi kokea olevansa väliinputoaja.

Markus Majaluoma: Hulda kulta, luetaan iltasatu! (WSOY)

Kuvakirja alkaa toteamuksella "Kirja on puutarha", ja toden totta tässä puutarhassa on monenlaista tutkittavaa. Jalmari lukee iltasatua Huldalle ja sama lämpö avautuu aikuiselle, joka lukee tätä kirjaa lapselle. Kirjan kuvat ovat tutkimusretkiä itsessään.

"Hulda kulta, luetaan iltasatu" on kirja, jonka tekemisessä ei ole tarvittu ylimääräisiä tehokeinoja. Se todistaa, että harkiten piirretyt kuvat ja vahva tarina riittävät kiehtovan satumaaailman luomiseen. Puutarhasta löytyy pieniä sivupolkuja kuljettavaksi, sillä kirjan etu- ja taka-aukeamat jatkavat tarinaa siitä, mihin teksti päättyy. Kuvituksen ja tekstin limittyminen yhdeksi kokonaisuudeksi on kirjan kantava voima.

Tekstiin muodostuu kaksi tasoa siitä, että Hulda valitsee Jalmarin luettavaksi eläinsadun. Lapsilukija seuraa kuvien avulla molempia tarinoita vaivatta. Ennen kuin toivotetaan hyvää yötä Huldalle, seikkaillaan metsässä, unohdutaan omiin uniin ja eläydytään eläinsatuun. Ja kun Hulda viimein nukahtaa, taka-aukeaman kuva aukaisee portin puutarhakutsuille.

Hyvä idea ei tarvitse ympärilleen kuin ytimekkään tekstin ja taidokkaat piirrookset. Niistä on ihana iltasatu tehty.

Katarina von Numers-Ekman, kuvitus Christel Rönns: Konrad och Kornelia/Konrad ja Kornelia (Schildts)

En medelålders kvinna, Kornelia, och hennes bästa vän Bengtsson har bött tillsammans sedan Kornelia var en liten flicka. Underligt nog finns Bengtsson inte, han är hennes låtsaskompis.

Konrad, en ensam pensionär, flyttar in mitt emot Kornelia. Berättelsen blir spännande: Konrad och Kornelia måste mötas! Det börjar vara dags för Bengtsson att gå. Det krävs många vändningar, utomstående hjälp av nya vänner och några lyckträffar innan historien når sitt rörande slut. Och då är ingen längre ensam, inte ens fantasifiguren.

Konrad och Kornelia berättar vackert och empatiskt om den moderna människan i en urban miljö. Boken berättar om viljan att känna sig trygg intill en annan människa, om viljan att ha någon att dela vardagen med, om viljan att tillsammans göra vardagen till fest.

Också små barn kan förstå personerna i boken och kan skratta åt den varma humorn. De många illustrationerna är stiliga och skickligt gjorda och de lockar läsaren att ta i boken gång på gång. Det är fint att man har satsat på utformningen: precis som Kornelia i boken finns det många som tycker om "böcker med ett mörkrött sidenband som man lägger mellan sidorna som bokmärke".

Keski-ikäinen nainen, Kornelia, ja tämän paras ystävä Penttinen ovat asuneet yhdessä siitä asti kun Kornelia oli pikkutyttö. Ihmeellistä kyllä, Penttistä ei ole olemassakaan, vaan tämä on Kornelian mielikuvitusystävä.

Korneliaa vastapäätä muuttaa asumaan yksinäinen eläkeläinen, Konrad. Kertomus muuttuu

jännittäväksi: Konradin ja Kornelian täytyy kohdata! Penttisen olisi aika lähteä. Vaaditaan monia käänteitä, ulkopuolista apua uusilta ystäviltä ja sattuman suomina onnenpotkuja, ennen kuin tarina saa hellyttävän päätöksensä. Eikä kukaan ole enää yksin, ei mielikuvitusolentokaan.

Konrad ja Kornelia kertoo kauniisti ja myötäeläen nykyajan ihmisistä kaupunkiympäristössä. Se kertoo halusta tuntea olonsa turvalliseksi toisen ihmisen rinnalla, halusta jakaa arkea jonkun kanssa, halusta tehdä yhdessä arjesta juhlaa.

Pienikin lapsi ymmärtää kirjan henkilöitä ja nauraa kirjan lämpimälle huumorille. Kirjan kuvitus on taitavaa, runsasta ja tyylikästä. Se houkuttelee tarttumaan kirjaan yhä uudestaan. Hienoa, että ulkoasuun on satsattu: kuten kirjan Korneliakin, monet pitävät "kirjoista, joiden selkään on ommeltu tummanpunainen silkkinauha jota voi käyttää kirjanmerkkinä".

Anne Vasko: Jellona Suuri. Graafinen suunnittelu ja tekstaus Erika Kallasmaa. Valokuvat Jaakko Vasko (WSOY)

Anne Vaskon kuvakirja on kannesta kanteen harkittu teos. Pehmolelu Jellona loikkaa kansien välistä suoraan sydämeen kuten rakkaimmat pehmolelut ovat aina tehneet. Kangaskollaasitekniikalla toteutettu kuvaelämys on sekä visuaalisessa kekseliäisyydessään ja viimeistelyltään huipputasoa. Jopa teostiedot on hauskaasti taitettu.

Teos on kaksinkerroin koskettava kuvakirja. Selkämyksen kangasyliveto jatkuu rohkeasti pitkälle kanteen, joten materiaalisuuden tuntu alkaa jo ulkopuolelta. Sisäpuolella taas kangasmateriaalien ja ompeleiden katselu synnyttää vahvan mielikuvan koskettamisesta. Eläköön frotee, vohvelikangas, puuvillakankaan kuviot ja kääkärälle purettu villalanka!

Tarinatasolla Jellona Suuren jännite perustuu pehmolelujen traagiseen kohtaloon: hylkääkö kasvava lapsi oman rakkaansa? Omistajansa hurjemmiksi käyvien leikkien paineessa pikku Jellona haluaa suuremmaksi ja leijonamaisemmaksi, kunnes visiot alkavat pelottaa sitä itseäänkin. Tarina etenee muoto muodolta ja ilme ilmeeltä tavalla, joka herättää lapsen tunteet ja tutkimisen halun. Tekstissä on tarkka rytmi, joka tukee täydellisesti kuvien ilmaisuvoimaa. Tämä nostalgia- ja kierrätyshenkinen kuvakirja on enemmän kuin ajan ilmiö. Se on taiteellinen täysosuma.

2009

Mari Kujanpää:

MINÄ JA MURO

Kuvitus: Aino-Maija Metsola

Mari Kujanpään sydämeenkäypä, oivaltavasti kuvitettu tarina Lauha-tytöstä näyttää lapsen mielikuvituksen voiman.

Yhdeksänvuotiaan Lauhan paras ystävä on leikkikarhu Muro. Se ei ole mikään tavallinen nalle. Tavalliset nallet virnistävät, mutta Muro on surullinen. Ehkä siksi Lauha pitää siitä niin paljon. Muro ymmärtää yksinäisen Lauhan murheita, ja Muron kanssa voi viettää syntymäpäiviä ja opetella soittamaan leikki-pianoa.

Sitten kouluun tulee työharjoitteluun Heta, joka puhuu Lauhalle kuin kaverille. Ja tykkää piirtämisestä ja tarinoiden kertomisesta yhtä paljon kuin Lauha.

Mari Kujanpää (ent. Tammi) on syntynyt 16.10.1976 Paimiossa. Hän on valmistunut maatalous- ja

metsätieteiden maisteriksi Joensuun yliopistosta vuonna 2000. Hän on myös opiskellut kirjastoalaa ja toimii nykyisin kirjastonjohtajana Oripään kunnan kirjastossa.

Kujanpäällä on ilmiömäinen kyky katsoa maailmaa lapsen silmin. Tämä näkyy myös hänen aiemmissa lastenkirjoissaan Hilda ja Tilda Salatun maassa (2003, Otava) sekä Hilda, Tilda ja tohtori Urhean pelkokuuri (2006, Otava).

Aino-Maija Metsola (s. 1983) on palkittu freelance-kuvittaja ja graafinen suunnittelija. Hän on valmistunut taiteen maisteriksi Taideteollisesta korkeakoulusta vuonna 2008. Metsola on tehnyt mm. kangasprinttejä Marimekolle, postimerkkejä Itellalle, konvehtimuotoilua Fazerille sekä kirja- ja lehtikuvituksia.

Lisätiedot ja lehdistökappaleet:

Yhteyspäällikkö Tarja Kopra

tarja.kopra@otava.fi

Finlandia Junior -palkinnon jakotilaisuus 24.11.2009 klo 12 Helsingissä

viittomakielinen rap-artisti Signmark alias Marko Vuoriheimo

Arvoisat lasten ja nuorten kirjojen lukijat ja ystävät

Luettuani kaikkien ehdokkaiden kirjat, totesin, että kirjat olivat ainutlaatuisen upeita. Lukuprosessin aikana olisin kuitenkin toivonut, että lasten ja nuorten kirjat kilpailisivat omassa sarjassaan. Tämä siis vaikeutti valintaani entistä enemmän.

Jokaista kirjaa voi lähestyä erilaisella tavalla esim. lasten tai nuorten näkökulmasta tai aikuinen ja lapsi yhdessä lukemassa kirjaa.

Voittajan valinnan kriteerejä voi painottaa eri tavoin, haluaako kannustaa enemmän faktakirjallisuutta vai painottaa sittenkin mieluummin fiktiota, onko tärkeää, että kirja on myös yhteiskunnallinen tai että se vaikuttaa positiivisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin. Ehkä kirjassa sekoittuu moni eri näkökulma.

Myönnettäköön, että tämä tehtävä oli vaikeampi kuin nousta tuhansien ihmisten eteen esiintymään.

Kyselin myös mielipidettä näistä kirjoista muutamilta eri ihmisiltä, joiden suomen kielen taito vaihtelee. Lopuksi valintani perustui kirjasta saamaani kokonaisvaltaiseen elämykseen.

Muutamia lyhyitä mietteitä jokaisesta kirjasta:

Siiri Enorannan kirja Omenmean vallanhaltija todistaa, että kun tahto on kova, niin mikään ei ole mahdotonta. Ei muuta kuin uhkarohkealle matkalle.

Epäonnistumisia ja pettymyksiä tulee kokea, jotta opitaan olemaan vahvempia ja mikä tärkeintä: lähimmäistä ei jätetä eikä lupauksia petetä. Jännittävä ja kerronnallisesti selkeä fantasiasatunomainen kirja.

Maria Turtschaninoffin Legender från Lavora. Tapahtumarikas ja värikkäästi kuvailtu kirja. Kirja

muistuttaa, että jos käyttää voiman väärin niin se on vaarallista. Pistää ajattelemaan miten erilaisia ihmiset ovat ja miten he kuitenkin selviävät omassa arkielämässään.

Jokainen ihminen kasvaa omalla tavallaan. Minulla on samanlaisia kokemuksia Arran kanssa siitä, että ihmiset pelkäävät sitä mitä he eivät ymmärrä tai tiedä. Koen erittäin tärkeänä, itsekin kielivähemmistöön kuulvana, että kaksikielisessä Suomessa tehdään uutta, nyky maailmasta kumpuavaa korkeatasoista kirjallisuutta lapsille ja nuorille molemmilla kotimaisilla kielillä.

Jussi Tuomolan Minerva - Jääkarhun sydän -sarjakuvakirja on huikea ja pirteän värikäs kirja, jossa kuvat ovat suuria ja selkeitä. Kirjassa on paljon yksityiskohtia, joita voi helposti soveltaa todellisuuteen esim.

luonnonsuojelu, sukupuuttoon kuolevia kulttuuri- ja kielivähemmistöt.

Jos autat vähän, niin autat paljon. Huumoria riittää ja tämä toimii kaikenikäisille.

Mari Kujanpään Minä ja Muro. Kirja kuvaa paljon nykyhetken tilanteita ja korostaa koti-koulu - yhteistyötä sekä rakkauden antamista lapsille. Moni lapsi kokee tänä päivänä paljon samaa mitä Lauha ko. kirjassa. Moni "erilainen" ihminen samastuisi tähän kirjaan helposti. Isommat oppilaat voivat auttaa pienempiä oppilaita ja miksei päinvastoin. Yhteisen harrastuksen kautta löydät yhteisen sävelen. Sitkeys palkitaan.

Antti Halmeen Metalliveljet -kirja on täynnä seikkailua ja omien rajojen kokeiluja. Huumoria löytyy koko ajan, mutta vakavampiakin asioita esim. rasismi. Kirja kuvastaa paljon nykyajan tilanteita, esim. kenen kanssa voi olla kaveri uskonnosta, rotuväristä, kielestä ym. riippumatta. Ennakkoluuloon ja asenteisiin liittyviä juttuja käsitellään myös kirjassa. Niitä minäkin olen kokenut. Kirjassa käsitellään myös asioita, jotka ovat oikein ja mitkä väärin ja ketkä ihmiset ovat hyviä ja ketkä pahoja.

Paula Norosen Emilian päiväkirja. Supermarsu pelastaa silakat. Kirjaan on hyvin upotettu mm. todellista elämää, huumoria, yhteiskunnallisia asioita sekä fantasiaa. Kirjasta löytyy paljon opettavia ja tärkeitä asioita nykyelämästä ja asiat on otettu esille hyvällä tavalla, sujautettu luontevasti moniin eri tilanteisiin. Aloita itse ja jatka yhdessä. Yhdessä saamme asiat paremmin eteenpäin, ellei supervoimia ole käytössä.

Kaikki kirjat ovat aivan loistavia ja voin suositella niitä jokaiselle luettavaksi. Minulla oli loppusuoralla kolme kirjaa edessäni. Niistä oli valittava yksi. Pohdin juurta jaksuen voittajaa. Tehtävä ei ollut todellakaan helppo. Finlandia Junior - palkinnon haluan antaa Mari Kujanpään ja kuvituksena Aino-Maija Metsolan, Minä ja Muro - kirjalle.

Kirjan koskettava tarina kertoo 9-vuotiaan tytön kokemuksista; kodista ja koulusta. Lauhalla on Muro-niminen nalle, jolle hän voi kertoa kaikki huolensa ja Muro kuuntelee. Hänellä on aina aikaa Lauhalle. Muro hyväksyy Lauhan juuri sellaisena kun hän on.

Lauha toimii hyvänä roolimallina muillekin lapsille ja nuorille, jotka kokevat vastaavanlaisia tilanteita. Toisaalta Lauhan avulla moni lapsi ja nuori voi huomata, että heillä on rakastava perhe, jota tulisi kunnioittaa.

Lauhalla saa paljon hyviä vinkkejä esim. harrastus on yksi hyvä paikka saada ystäviä. Minäkin sain ystäviä jääkiekkoharrastuksen kautta vaikka minuakin haukuttiin koulussa. Olen itse oppinut selviytymään näistä asioista seuraamalla vanhempia ystäviäni kuten Lauhakin teki.

Yhdeksäsluokkalainen työharjoittelussa oleva Heta on mainio esimerkki muillekin nuorille, että pienempien lasten puolia on aina pidettävä. Joskus jopa pelkästään kuuntelu riittää. Lauhan tarinaan voi moni lapsi samaistua.

Kirjaa voi myös lukea lapsi ja aikuinen yhdessä. Itse pienen lapsen isänä olen huomannut, miten tärkeää se on. Kohdata asioita yhdessä lapsen kanssa. Silloin voidaan keskustella, mitä mieltä asioista ollaan. Mitä itse tekisi tai miten tulisi toimia toisin?

Kuvat tasapainottavat tekstiä hyvin. Ne antavat aikaa miettiä omaa tilannetta ennen jatkamista.

Vaativan kirjan tekstiä on helppoa lukea, eikä tarvita kovan luokan suomen kielen taitoa. Vaikka tarina on koskettavan surullinen, sieltä löytyy myös iloisia kohtia.

Kirja sopii aikuisillekin. Se muistuttaa että priorisointi on tärkeää ja lapsilleen tulee antaa aikaa. Tänä päivänä liian usein vanhemmat ovat kiireisiä, eivätkä ehdi pysähtyä ja kuunnella lastaan. Jokainen lapsi ja aikuinenkin tarvitsee rakkautta, läheisyyttä, vuorovaikutusta sekä ymmärrystä. Lapsi saa olla lapsi, ei hänen tarvitse kantaa koko maailmaa.

Vaikka kuinka hyvän koulutustason hyvinvointivaltio Suomi onkin, niin silti on hyvä muistaa lasten ja nuorten hyvinvointi sekä kotona että koulussa. Se on tärkeää ennen kuin nuori lähtee itsenäiseen elämään.

Kiitän Suomen Kirjasäätiötä tästä kunniatehtävästä ja kaikkia ehdokkaita upeista kirjoista. Nyt haluaisin ojentaa Finlandia Junior - palkinnon Mari Kujanpään ja Aino-Maija Metsolan Minä ja Muro - kirjalle

3.11.2009

Finlandia Junior -palkintoehdokkaat 2009

Finlandia Junior -palkintolautakunnan puheenjohtajan Minna Riikka Järvisen puhe tilaisuudessa

Siiri Enoranta: Omenmean vallanhaltija (Robustos)

Siiri Enorannan kirjassa kahden tytön Ninirin ja Nezsandran ystävyys on saumatonta. Kuoleman aavikolla Ninir putoaa juoksuhiikkaan ja halvaantuu. Nezsandra syyttää onnettomuudesta itseään ja päättää pelastaa rakkaan ystävänsä.

Omenmean lisäksi on olemassa seitsemän muuta maailmaa. Kaikissa on omat vaaransa. Ystävänsä pelastamiseksi Nez tarvitsee pienen osan kunkin maailman valtiaan vallasta. Maailmoiden välillä siirtyminen onnistuu vain yhteen suuntaan. Yhdessä Humun, kuusijalkainen ratsunsa kanssa Nez lähtee uhkarohkealle matkalle.

Kirja kertoo ystävydestä ja monitasoisesta luottamuksesta, joka toimii sekä lasten välillä että heidän suhteessaan aikuisiin. Kantava teema on myös valta. Haltijoiden joukossa on niitä, jotka kantavat vastuunsa. Valtaa kertyy sellaiselle, joka aina auttaa muita. Valta myös juovuttaa, se tekee yksinäiseksi, siitä sokaistuu tai tulee ahneeksi. Vallalla on aina erilaiset kasvot. Kaikki ei ole sitä miltä näyttää - rumuus onkin kauneutta ja kaikkein kavalin löytyy lähipiiristä.

Enorannan kirjassa ollaan perusasioiden äärellä: riittää, kun tekee parhaansa ja oma itsensä. Moraalista punnintaa tehdään taitavasti. Päähenkilö tekee ratkaisuja lakioikeuden ja moraalisen oikeuden välillä. Onko uskollisuus tärkeämpää kuin kansakunnan pelastaminen? Se, jolla on hyvä sydän, pystyy ratkaisemaan tämänkin ongelman. Teos on teknisesti, kirjallisesti ja kerronnallisesti selkeä, rakenne pysyy eheänä ja lukija imautuu matkaamaan maailmasta toiseen Nezin ja tämän ratsun kyydissä.

Antti Halme: Metalliveljet (Otava)

"Miltäs susta Hartsa tuntuisi lähteä Norjaan kesäksi? Sikasiistiä, häh?" Harri nojasi kämmenen otsaan. Faijan katukieli oli kotoisin viime vuosituhanelta, reilusti ennen rapin, jopa kuukautta ennen kansantanhujen keksimistä." Norjaan Harri kuitenkin lähtee, isän liiketuttavan ja hänen veljenpoikansa Villen luokse. Vaikeasta alusta huolimatta yhteinen musiikkimaku potkaisee ystävyiden liikkeelle kuin Highway to Hellin alkuriffi.

Halmeen kirja on yhdistelmä bändikirjaa, jännitysromania ja kasvukertomusta. Pohjalla kulkee aidosti jännittävä tarina kaupunkia hallitsevasta rasistijengistä, jota vastaan poikien Unholy Viper -bändi käy yhtenä miehenä. Pelon kokemukset ovat realistisia ja toiminnan rytmi hengästyttää tapahtumien vyöryessä eteenpäin.

Romaanin näkökulma on monella tavalla ulkopuolisten, ja se haastaa me ja muut -määritelmiä. Rasismi kohdistuu ensisijaisesti maahanmuuttajayhteisöön, mutta ulkomaalaiset suomalaispojat ja sosiaaliselta statukseltaan alemmassa kastissa oleva jengiläinen kohtaavat myös ennakkoluuloja. Jokaisen on valittava oma tiensä ja omat arvonsa. Vaikeinta on elää ne todeksi oikeassa elämässä. Halme on onnistunut kirjoittamaan kirjan, joka on moraaliltaan selkeä olematta moralistinen. Hyvä ja paha erottuvat tarkasti toisistaan, eikä lukijalla ole vaikeuksia valita oikean ja väärän välillä.

Keveyttä Metalliveljiin tuo huumori, armoton läpänheitto poikien kesken. "Ehkä olisi helpompaa kirjoittaa jostakin, mitä sulle on ihan oikeesti tapahtunut." "Ei mulle oo tapahtunut just mitään. Ai niin, sain vähä-älysen kämppiksen Suomesta kesäksi. Miten ois: My Brain-Dead Finnish Vegetable Friend?" "Ehe hehe." Halmeen verbaalivirtuoosimainen suunsoitto täyttää sivun toisensa jälkeen antaen kuitenkin tilaa pienille vakaville, tärkeille ja herkillekin hetkille poikien elämässä. Metalliveljet osoittaa, kuinka yhdessä voi pitää hauskaa, vaikka ei olisikaan paras tai komein. Antti Halmeen Metalliveljet on bändikirja, jonka voi lukea, vaikkei tietäisi musiikista mitään - itse asiassa se voi jopa auttaa.

Juba: Minerva. Jääkarhun sydän (Otava)

Kotimainen lastensarjakuva on saanut Juban Minervasta toimeliaan, aktiivisen tyttösankarin. Lentävän keinutuolin kyydissä matkataan pohjoisnavalle, jossa ökyilee öljypohatan tytär Veronika. Ansaitakseen merinorsutyön rakkauden on epätoivoisen kosijan, Yrjänän, tuotava tälle viimeisen jääkarhun sydän. Avukseen Minerva saa monitahoisen eliögallerian, joista etenkin sarkastinen erakkopingviini ja peräkammarin albatrossi puhuttelevat myös aikuista lukijaa.

Jääkarhun sydän on visuaalisesti täynnä liikettä, joka vie tarinaa eteenpäin. Kuvituksessa on nähtävissä sarjakuvan lisäksi kuvakirjamaisuutta: kuvat ovat suuria, tarkkoja ja selkeärajaisia. Kuvakerronnan rosoisuus ja ilmeikkäät hahmot vetävät lukijan mukaan tutkimaan yksityiskohtia. Taustojen selkeys antaa tilaa henkilöiden yksityiskohtaisemmalle kuvaukselle.

Luonnonsuojeluteema kulkee sujuvasti läpi kirjan, jossa vastuuton käytös on selkeästi yhteydessä rikkauteen, ahneuteen ja valtaan. Ystävyys ylittää lajirajat, ja pieni Minerva taistelee urheasti jättimäisen jääkarhun puolesta. Juba osoittaa, että ongelmien pakeneminen tai kieltäminen ei auta, muttei myöskään tarjoa helppoa yleisratkaisua vaikeille asioille. Jos jokainen auttaa edes hiukan, voi toivon herättää uudelleen. Viimeisen jääkarhun ei välttämättä tarvitse jäädä lajinsa viimeiseksi.

Mari Kujanpää: Minä ja Muro. Kuvitus Aino-Maija Metsola (Otava)

"Aikuisia on kahta lajia: hammaslääkäriaikuisia ja opettaja-aikuisia. Hammaslääkäriaikuiset ovat sellaisia, jotka puhuvat keskenään aikuiskieltä ihan niin kuin lapsi ei olisi vieressä kuuntelemassa. Opettaja-aikuiset ovat sellaisia, jotka yrittävät olla hauskoja ja kyselevät kaikenlaista."

Minä ja Muro on koskettavan kuvaus surullisesta koulutyöstä. Kirjassa kuvataan vahvasti turvattomuutta. "Aikuiset ovat melkein aina vihaisia." "Mihinkään tärkeään ei aikuisilta saa vastausta." "Lapset tietävät, mitä aikuisten ei pidä tietää."

Aikuisten välinpitämättömyyden kuvaus lasten elämästä tehdään taitavasti. Koti ja koulu ovat kovia paikkoja, mutta niistä voi selvitä. Lapsen kannettavana on koko sekava maailma, mutta vähitellen se alkaa jäsentyä, vaikka vanhemmista tai opettajista ei ole mitään apua.

"Minun täytyy seistä -- pahojen asioiden edessä ja pelastaa isä ja äiti ja Pauli. Muuten kaikki saavat tietää, että isä ja äiti eivät ole niin kuin pitäisi." Eri-ikäiset lukijat löytävät kirjasta eri tasoja. Nuorelle lukijalle teksti ei käy liian raskaaksi surullisuudesta huolimatta.

Kujanpään ja Metsolan teoksessa ei haeta aktiivisesti ratkaisua ongelmaan. Lapsen sitkeys ja kestävyys kuvataan hyvin. Lapsi löytää selviytymiskeinon, on se sitten uusi ystävyys tai harrastus. Myös luonnollisen kasvun kautta löytyy ratkaisu, kaaokseen alkaa löytyä järjestys ja ongelmat ratkeavat. Tekstin raskaus saa vastapainon kuvien lämmöstä ja hellyydestä. Oivaltava kuvitus lisää lasten keskinäisen hassuttelun painoarvoa myös tekstissä.

Minä ja Muro -kirjassa käsitellään isoja asioita. Se on parhaimmillaan, kun lapsen ja aikuisen on mahdollista lukea sitä yhdessä. Onhan vavahduttavaa lukea lapsen kysymys: "Mitä halaus on. Onko se sellaista kuin kituminen ja kanteleminen, että kaikkien pitäisi se tietää?"

Paula Noronen: Emilian päiväkirja. Supermarsu pelastaa silakat. Kuvitus Pauliina Mäkelä (Gummerus)

Mitä pitäisi tehdä, kun koulu on homeessa, Itämeri on saastunut ja muitakin yhteiskunnallisia ongelmia on? Tietysti kutsua paikalle Emilia Supermarsu. Supervoimia tarvitaan, kun silakat pitää saada kylpyammeeseen ja järivedet Venukseen. Eiväthän aikuiset muuten ymmärtäisi, että ympäristön suojelussa on tosi kyseessä. Ainoastaan perhe-elämään eivät supervoimat auta, kun äidille siunaantuu poikaystäväksi Itä-Helsingin pahimmin mässäyttävä mies. Vahinkoa tulee myös, kun Emilian koulukaveri Simo sattuu syömään superluumua, saa siitä itseluottamusta ja sukeutuu loistopuhujaksi. Simo pestataan oikopäätä konsultiksi. Tämä on kokonaan romuttaa Simon ja Emilian ystävyuden, sillä Simollahan nousee menestys heti päähän. Onneksi Emilia kuitenkin jaksaa odottaa Simon järkiintymistä. Sillä välin hän järjestee asioita Suomen valtiojohdon kanssa ja tekstailee Matti Vanhasen kanssa juhlapyhien yhdistämisestä jääsiäiseksi. Vanhanen tietenkin vie Emilian ehdotuksen läpi eduskunnassa.

Paula Norosen Supermarsu on hervottoman hauska, ratkiriemukas kirja, jossa nonsense makes sense. Se ei ole tyypillinen "hauskaa lapselle" - kirja, vaan kaikenikäisen lukijansa lakonisin letkautuksien naurunhytkytykseen vangitseva lukukokemus. Mikään pulma ei ole liiallinen Supermarsulle, hän ottaa haasteen vastaan ja hoitaa asiat. Pauliina Mäkelän rohkea ja värikylläinen kuvitus komppaa hienosti Norosen tekstiä ja sen yhteiskuntakritiikkiäkin. Arjen kommellukset ja tapahtumat Noronen kuittaa huumorilla, mutta suurissa eettisissä asioissa hän on vakava, ympäristöasiat ovat yhteisellä

vastuullamme. Supermarsu näyttää moraalin mallia, supervoimia saa käyttää vain hyvään.

Maria Turtschaninoff: Arra. Legender från Lavora (Söderströms)

Maria Turtschaninoffin tarina kertoo Arra-tytöstä, joka syntyy ja elää epätoivottuna, perheensä hyljeksimänä ja halveksimana. Arra ei opi muiden lasten tapaan puhumaan, koska kukaan ei huomaa häntä eikä puhu hänelle. Puheella ei ole hänelle merkitystä. Sen sijaan Arra kasvaa ja elää luontoon ja luonnossa. Hän kuuntelee ja oppii virran laulun, tulen laulun, maan laulun, tuulen laulun, kaiken sen, jota hänen maailmansa on täynnä. "Allt eftersom tiden gick uppfattade Arra allt fler sånger. Träden hade sin, och vinden sin, och regnet sin egen. Varje dag upptäckte hon en ny strof eller ett nytt kväde. Tiden blev aldrig lång och hon kände sig aldrig ensam." Laulunsa myötä Arra oppii hallitsemaan luontoa ja luonnon voimia ja alkaa kutoa niistä minuutensa ja omien voimiensa kokonaisuutta aivan kuten hän kutoo kuvakudoksia langoista.

Voima on vaarallista ja mahtavaa. Sitä voi käyttää myös kauhealla tavalla väärin. Sen Arra saa huomata. Onneksi löytyy kuitenkin eräs, josta tulee Arralle läheinen ja jonka kanssa Arra oppii käyttämään voimiaan hyvään.

Arra on runollisen kaunis ja fantastinen kokonaistaideteos, joka kutoo lukijansa kiehtovaan kudokseen. Tarina on mukaansa tempaava, siinä kertojaperinne elää vahvana. Att läsa Arra är egentligen att lyssna dess rytmiska gungande, dess mystisk och lugnande musik som kan känna, ses, höra, smaka och dofta av.

27.11.2008

Esko-Pekka Tiitinen
VILLAPÄÄT

Timppa on viisitoistavuotias nuori, joka on muuttanut asumaan pienelle paikkakunnalle Itä-Suomeen. Koulu ei pahemmin kiinnosta ja elämäkin tuntuu aika sekavalta. Kaikki on hakusessa, kielikin.

Mutta sitten eräällä musiikintunnilla opettaja vetää oikeasta narusta, antaa Timpan käteen kitaran ja pyytää häntä kavereineen tekemään yhdessä esityksen. Siitä saa alkunsa myllerrys, jonka tuloksena syntyy bändi Villapäät.

Timppa ja Teija sattuvat katsomaan yhdessä elokuvan Henry Dunantista, Punaisen Ristin perustajasta ja se sytyttää heissä kipinän. He pyytävät mukaansa Piken ja Tomin ja alkavat valmistaa esitystä Punaisen Ristin tilaisuuteen. Välillä koko homma meinaa mennä puihin, mutta lopulta kaikki neljä nuorta ovat valmiita panemaan itsensä likoon. Villasukat päässä nelikko synnyttää muodin, jonka takana on halu nähdä kauemmaksi.

2008

Esko-Pekka Tiitinen

Esko-Pekka Tiitinen on syntynyt Suomenjoella 1956. Hän asuu vaimonsa ja kolmen lapsensa kanssa

Outokummussa. Tiitinen valmistui vuonna 1978 Joensuun korkeakoulusta lastentarhanopettajaksi ja Sibeliuksen Akatemiasta vuonna 1981 musiikkileikkikoulun opettajaksi.

Esko-Pekka Tiitinen on erittäin monipuolinen taiteilija, joka kirjojen lisäksi kirjoittanut ja ohjannut lukuisia näytelmiä, tehnyt oopperan librettoja, radiofeatureja ja -kuunnelmia sekä säveltänyt ja sanoittanut lauluja. Kuvataiteilija Tiitinen on pitänyt 1980-luvulta lähtien useita omia näyttelyitä ja osallistunut ryhmäkatselmuksiin.

Nykyään Tiitinen työskentelee kirjailijana ja kuvataiteilijana. Harrastukseksi kirjailija mainitsee Japanin. Hän pelaa myös jalkapalloa Mahakummun Palloseurassa.

Esko-Pekka Tiitisen kirjoja on käännetty pohjoismaisille kielille, viroksi, japaniksi ja koreaksi.

KIRJAT:

Villapäät, Tammi 2008
Viiva, Tammi 2008
Elämänkirja, Tammi 2006
Opri, mummo ja taikayö, kuvittanut Tuula Tiitinen, Tammi 2006
Kävelevä käsi, Tammi 2005
Pikkusiili Ihmetys, kuvittanut Tuula Tiitinen, Tammi 2005
Perinnevanhukset, Tammi 2004
Hippiäinen ja hyvän päivän sadut, kuvittanut Tuula Tiitinen, Tammi 2004
Suomalainen Tapiiri, Kirja kerrallaan 2004
Jäljen jättävät sanat, Tammi 2002
Hippiäinen, kuvittanut Tuula Tiitinen, Tammi 2001
Hymypoika ja lumienkeli, Tammi 1998
Kairatut Sydämet, Villi Tie Production 1996
Skitso sitruuna, Tammi 1994
Parempi valita susi, Tammi 1991
Maailman pienin lehmä, Tammi 1991
Lintu ja poro, Tammi 1990
Onnen Omat, Kustannuskiila 1989
Velimies Ville ja erikoinen eno, Otava 1988
Villi Tie, Kustannuskiila 1988
Voi Vallatonta, Kustannuskiila 1987
Kun isä löysi pojan, Tammi 1986
Kolmenkopla ja timanttisilmät, Tammi 1985
Tämä kaikki voi tapahtua, Otava 1981

ÄÄNIKIRJOJA:

Perinnevanhukset, Tammi 2005
Prinsessa Ryysynen, Tammi 2007

PALKINTOJA JA EHDOKKUUKSIA:

- Savonia-palkintoehdokkuus 2008 (Viiva)
- Topelius-palkintoehdokkuus 2008 (Villapäät)
- Finlandia Junior -ehdokkuus 2008 (Villapäät)

- Kirjapöytä -ehdokkuus 2006
- Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan taidepalkinto 2000
- IBBY HONOUR LIST 1994 (Sevilla 1995)
- Metalityöväenliiton kulttuuripalkinto 1997 (Kairatut Sydämet työryhmälle)
- Kirjallisuuden Minna Canth 1992
- Valtion Kirjallisuuspalkinto 1992 (Parempi valita susi)
- 1.palkinto "suomalainen musikaali" kilpailussa 1992 (Käsikirjoitus yhdessä Heikki Niirasen kanssa,sävellys:Jukka Linkola)
- Varjo Onnimanni 1991
- Suomalainen kuvakirjapalkinto 1990 (Lintu ja poro)
- Valtion kirjallisuuspalkinto 1988 (Voi Vallatonta)

Tiedustelut:

Tammi / tiedotuspäällikkö Sinikka Partanen, (09) 693 76 347, sinikka.partanen@tammi.fi tai tiedottaja Sari Havukainen, (09) 693 76 312, sari.havukainen@tammi

Lisätietoja myös: www.tammi.fi

27.11.2008

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula

Hyvät lasten ja nuorten kirjojen lukijat ja ystävät

Finlandia Junior -palkintoehdokkaissa oli keskenään hyvin erilaisia ja samalla "omassa sarjassaan" erinomaisen hyviä kirjoja. Pienten lasten ja nuorten teini-ikäisten kirjoja ei voi vertailla keskenään. Luin kirjoja itse sekä omien kohta 5-vuotiaiden lasteni kanssa sekä pyysin nuorten kirjoista arvioita myös lukudiplomin suorittaneelta naapurin 14-vuotiaalta Juholta. Oma tunne ja lukuelämys loppujen lopuksi olivat ratkaisevia.

Esitän muutamia luonnehdintoja kirjojen erilaisuudesta. Ensinnäkin Laura Ruohosen ja Erika Kallasmaan "Yökyöpelit" sekä Tove Appelgrenin ja Salla Savolaisen "Vesta-Linnea mieli mustana" ovat pienten lasten kirjoja, jotka ovat parhaimmillaan yhdessä ääneen luettuina, pohdittuina ja naurettuina. Ne ovat samalla myös tekstin ja kuvan liittoja - eräänlaisia kuvataideteoksia. Molemmissa elävä kuvitus tukee runoa ja tarinaa mutta antaa samalla lapselle aivan omat oivalluksen lähteensä. Tuula Kallioniemen ja Marika Maijalan "Karoliina ja noidutut tossut" on sekin osin kuvakirja, mutta tarkoitettu jo itsekkin lukemaan oppineille. Omalle kohderyhmälleen sekin on hyvin oikeaan osunut.

Toisessa ääripäässä palkintoehdokkaita ovat Marja-Leena Lempisen "Punainen Lumme" sekä Annika Lutherin "Kirje maan ääriin". Molemmat ovat nuorten lukuromaaneja, toinen tyttöjen ja toinen poikien elämästä. Molemmat ovat niin täysipainoisia, monikerroksisia ja uskottavia kuvauksia, että ne ovat antoisia myös aikuiselle lukijalle. Lempisen Punaisen Lumpeen kuvaus Ellan mielenterveyden järkkymisestä ja itsensä uudesti löytämisestä on hyvin aito.

Pienten lasten kuvakirjojen ja romaanien välimaastoon sijoittuu Esko-Pekka Tiitisen Villapää. 15-vuotiaan karjalaiskuisen "mien" päältä puhuvan Timpan ja hänen bändinsä käänteistä kertova

vauhdikas tarina on helppolukuista kieltä. Tiitisen kirja saa sekin nauruhermot kutiamaan niin nuorilta kuin aikuisiltakin lukijoilta.

Esitän kustantajien harkittavaksi, tulisiko pienten lasten ja toisaalta nuorten kirjoille olla jatkossa oma palkintonsa. Tuntuu että näin molempien kirjalahjien parhaat pääsisivät näin vielä paremmin näkyville ja saisivat arvoisensa huomion.

Mitä sitten kirjat kertovat lasten ja nuorten elämästä? Millaisia tarinoita ja kokemuksia me aikuiset haluamme lapsille niiden kautta välittää? Mukana oli tällä kertaa sekä tummia sävyjä että iloa ja valoa.

Usea palkintoehdokas antaa välineitä käsitellä lapsen ja nuoren elämän vaikeita ja synkkiäkin piirteitä. Appelgrenin Vesta Linnean kokemukset sisarusten välisistä kiistoista, möksähtämisestä, synkistäkin mietteistä ja taas paluusta äidin syliin tuntuivat omista viisivuotiaista hyvin "katu-uskottavilta". Lempisen kirjan Ella ja Lutherin teoksen Viktor Blomberg käyvät läpi raskaimman kautta hyvän ja pahan, oikean ja väärän taistelua omassa elämässään.

Huumorin ja iloon luottavat puolestaan Ruohosen Yökyöpelien mielikuvitusahmot, Tiitisen Timppa ja Villapääät -bändi sekä Tuula Kallioniemen eskaria käyvä Karoliina kavereineen. Yökyöpeleistä hienoin runo oli mielestäni lasta nukuttavan aikuisen ja lapsen vuoropuhelu. Omat lapset oikein voimaantuivat runon vauvakaanin "Ei väsytä, en nuku, hei kompostiin yöpuku!" - riimeistä. Tiitisen Villapääät tuntui puolestaan kaikessa myönteisyydessään, avoimuudessaan ja riemukkuudessaan mukavan erilaiselta ja aidosti nuorelta.

Menen nyt itse palkintoon ja suoraan asiaan. Finlandia Junior -palkinnon haluan antaa Esko-Pekka Tiitisen, Villapääät -kirjalle. Kirjan tarina on nuoren elämän peruskertomus. Sen aineksia ovat Timpan rempseys ja ulospäin suuntautuneisuus, kavereiden toisiaan kasvattava ystävyys, ensimmäinen ihastus, hullunrohkea bändihanke, jonka mukava opettaja mahdollistaa, nuoruuden ihanteellisuus ja aatteellisuus, kannustavat vanhemmat ja muut aikuiset sekä sukupolvien välinen yhteys - mummo mukaan lukien. Voisi sanoa, että Timpan elämässä kaikki on hyvin.

Kaverien keskinäinen konflikti tuo tarinaan särmää ja dramatiikkaa ja kertoo Timpan kasvukertomuksen. Itsekeskeisestä ja julkisuushakuisesta omaan napaan tuijottajasta kasvaa toisten ihmisten kunnioittaja ja yhteisen maailman parantaja.

Tiitisen ansiona näen sen, että tarinaan on tavallisen nuoren helppo samaistua. Sittenkin useimpien lasten ja nuorten elämä Suomessa on lähtökohdiltaan mukavaa ja onnellista. Pilkettä silmäkulmaan saadaan arjen pienistä käännteistä.

Tiitisen erityinen ansio on kirjan kieli, joka on vaihtelevaa ja virkeää elävine vuoropuheluineen ja riimeineen. Kieli on sukua kalevalaisille runonlaulajille, mutta toisaalta se tulee lähelle televisionomaista nopeaa ilmaisua. Kirjoittajan kokemus näytelmistä ja libretoista näkyy vuoropuhelujen vahvuutena. Kirjan tyyliä voisi verrata monen meistä muistamaan "Happy days" - Onnen päivät- tv-sarjaan.

Nuori arvostelijakumppanini 14-vuotias Juho Pekkarinen Viitasaaren Ilmolahdelta kirjoitti Villapäästä seuraavasti: "Mielestäni kirja on hyvin humoristinen ja mukaansa tempaava. Lukiessa tuli hyvälle tuulelle ja sai nauraa. Suosittelen kirjaa nuorille lukijoille sillä siinä bändi teki yhdessä tärkeiksi

katsomiaan asioita. Kirja teksti on helppolukuista ja ymmärrettävää."

Kiitän Suomen Kirjasäätiötä kunniatehtävästä ja sen suomalla valtuudella mie myönnän nyt Finlandia Junior palkinnon Esko-Pekka Tiitiselle Villapää - kirjasta, joka muistuttaa myös meille aikuisille miten upeaa aikaa nuoruus on sekä miten tärkeitä kannustavat aikuiset ja hyvät kaverit ovat nuoren elämässä.

Finlandia Junior -palkintolautakuntaan kuuluneiden Saara Tiuraniemen ja Charlotte Sundströmin puheet tilaisuudessa

Finlandia Junior -palkintoehdokkaat 2008

Tove Appelgren & Salla Savolainen: Vesta-Linnéas svartaste tanke / Vesta-Linnea mieli mustana (Söderströms / Tammi)

Kirjailija käy vaikeiden teemojen kimppuun suurella tunteella ja intensiteetillä - kirja käsittelee sisaruskateutta ja kuvitelmaa omasta kuolemasta. Jos minua ei olisi, kaipaisiko kukaan? Salla Savolaisen kuvat luovat yksityiskohdista rikkaan ja valoisan kesä-Suomen, joka muodostaa vastakohtan päähenkilön mielentilalle. Kuvitus tukee hienolla tavalla tarinaa ja tuo hyvin esiin tekstin huumorin ja ironian. Elämän pieniä, mutta koskettavia epäoikeudenmukaisuuksia on kirjassa käsitelty niin, että lukija pääsee helposti päähenkilön ajatusmaailmaan. Kirja on lämmin, rohkea ja oivaltava.

Tuula Kallioniemi: Karoliina ja noidutut tossut. Kuvitus Marika Maijala (Otava)

Hiihatti! ajattelee Karoliina, ja värittää todellisuutta asteen verran kiinnostavampaan suuntaan. Kotimaiseen kirjallisuuteen on syntynyt erilainen ja valloittava tyttöshankaritar, joka on kovaääninen, rohkea, reipas ja runsaalla mielikuvituksella varustettu. Esikouluikäisen Karoliinan pidäkkeetön ajatuksenjuoksu tuo lisää tasoja arkeen. Tarinassa on käänteitä, huumoria ja jännitystä. Henkilöhahmona Karoliina on kaikessa itsekkyydessään herkullista luettavaa - kirjan vivahteikas, nuorille lukijoille taitavasti mitoitettu kieli tukee lukukokemusta hyvin. Hahmot myös kehittyvät ja lopussa Karoliina ottaa jo aavistuksen verran enemmän muita huomioon.

Marja-Leena Lempinen: Punainen lumme (WSOY)

Maalauksellisen kauniilla kielellä kirjoitettu selviytymiskertomus nuoresta Ellasta, joka joutuu kohtaamaan lähimenneisyydestään rankkoja asioita, joita ei ensin pysty edes muistamaan. Kirja kuvaa pahojen tekojen kohteeksi joutuneen nuoren mielen järkkymistä ja toipumista puhdistavalla otteella, vaikka aihe on vaikea - lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Tarinan keskiössä on koko ajan romaanin päähenkilö, johon lukija voimakkaasti samaistuu. Ellan suhde huolehtiviin ja rakastaviin vanhempiinsa ja ystäviinsä on kuvattu monitasoisesti ja uskottavasti. Myös kirjan luontokuvaus tekee lukijaan vahvan vaikutuksen. Punaisen lumpeen viesti on, että menneisyyden syvistäkin haavoista on mahdollista parantua ja selviytyä voittajana.

Annika Luther: Brev till världens ände / Kirje maan ääriin (Söderströms / Teos)

Rakenteeltaan ja dramaturgialtaan vahva kirja kuvaa taidokkaasti kahden pojan välistä ystävyyttä sekä alemmuudentunnetta ja kateutta, mikä johtaa lähes peruuttamattomiin tekoihin. Tuloksena on

jännittävä ja psykologisesti monikerroksinen murrosikäisen nuoren sisäisen maailman kuvaus, joka pitää tiukasti otteessaan eikä kaihda tummiakaan sävyjä. Kirja haastaa lukijan käsityksiä tosiystävyydestä. Se kestää rankkojakin vaiheita ja elämäntilanteita. Kiehtova tarina vie lukijan lapsuuden ja aikuisuuden murrosvaiheeseen, jossa nuori tasapainoilee oikeiden ja väärin valintojen välillä ja joutuu kohtaamaan omien tekojensa seuraukset.

Laura Ruohonen ja Erika Kallasmaa: Yökyöpelit (Otava)

Krabatz! Zabatz! Mikä se on? Hei! Kuka se on? Ruohosen runojen herkullinen kieli ja rytmi on nokkelaa ja parhaimmillaan ääneen luettaessa. Kirja on raikas ja uudenlainen kokonaisuus, runokirja, joka yllättää lukijansa jokaisella runollaan. Runot taipuvat helposti kielipeliksi ja leikiksi. Lukija löytää kirjan sivuilta melkoisen henkilökavalkadin, joukossa unohtumattomat Kelju kotityranni, Janoinen Iivana ja Voittamaton vauvakaani. Runokirjan poikkeuksellisen kaunis ja värikäs kuvitus tukee tekstiä täydellisesti ja runsaista yksityiskohdistaan huolimatta jättää tilaa lukijan mielikuvitukselle. Kirjassa kohtaavat suuret tunteet, rytmi ja ääni - naurua unohtamatta!

Esko-Pekka Tiitinen: Villapäät (Tammi)

Riemukas pikkupaikkakunnalle sijoittuva bändikirja, mikä käsittelee musiikin tekemisen ohella lempeästi nuoren miehen luomisen tuskaa ja herkkää ensirakkautta. Kirjan kerronta on elävää ja vivahteikasta ja siihen antavat lisämausteensa murre, raikas huumori ja nokkelat kielikuvat. Lukija elää mukana päähenkilön, Timpan unelmissa ja nauraa ääneen hänen ajatuksenjuoksulleen. Positiivinen tarina vie villasukat päässä soittavan bändin esiintymään aivan muualle kuin bändikilpailun lavalle - SPR:n vuosijuhlaan! Villapäiden vilpityn halu parantaa maailmaa tekojen kautta todistaa, että nuorissa on tulevaisuus.

2007

Aino Havukainen - Sami Toivonen TATUN JA PATUN SUOMI

Palkittujen tekijöiden kuvakirjasarjan huipennus: Suomen itsenäisyyden juhluvuoden anarkistisin kuvakirja sisältää täyttä asiaa hulvattomassa muodossa.

Vauhdikkaat Outolan pojat Tatu ja Patu eivät jätä moreenin murentakaan kääntämättä perehtyessään ihmeellisen Suomen historiaan, sen hurjaan luontoon ja omituisiin asukkaisiin.

Pojat koluavat Suomen etelästä pohjoiseen ja paneutuvat sen koostumukseen pohjamutia myöten.

Tuloksena on resepti, jonka mukaan Suomen voi kätevästi kotikeittiössä valmistaa!

Historian saralla pojat eläytyvät suomalaisten elämään eri aikoina. Salapoliisien erikoisraportissa he jäljittävät suomalaisilta merkkihenkilöiltä kadonneita tavaroita, mm. Sibeliuksen nuottivihkoa ja Paavo Nurmen lenkkareita. Kun Patu pyrkii joulupukiksi päättämään Suomen asioista, myös maan valtiomuoto alkaa selvitä.

Nykypäivän Suomi-neidon sykkivää pulssia Tatu ja Patu mittaavat uutistoimittajina selvittäen, miksi suomalaiset puhuvat rasioihin ja kuka lyö parhaiten mustaa muovinpalaa. Vierailulla Virtasten luona sukellaan suomalaisten arkeen Aalto-maljakoiheen, kävelysauvoineen ja Unikko-verhoineen.

Pariskunta Aino Havukainen ja Sami Toivonen työskentelevät yhdessä lastenkirjailijoina, kuvittajina ja graafisina suunnittelijoina. Perhe asuu nykyisin Vammalassa.

Aino Havukainen (s. 1968) on valmistunut graafiseksi suunnittelijaksi Lahden muotoiluinstituutista

1992 ja toiminut sen jälkeen multimediasuunnittelijana sekä mainostoimistossa AD-tehtävissä. Freelancerina Havukainen on ollut vuodesta 1996.

Sami Toivonen (s. 1971) valmistui graafiseksi suunnittelijaksi Lahden muotoiluinstituutista 1994 ja on työskennellyt freelancerina vuodesta 1996. Sami Toivonen palkittiin sarjakuvistaan Kritiikin kannuksilla vuonna 1989.

Havukaisen ja Toivosen Tatu ja Patu ovat tehneet läpimurron myös maailmalle. Tatun ja Patun oudot kojeet on ilmestynyt hiljattain sekä japaniksi että unkariksi. Lähivuosina kirjoja julkaistaan lisää unkariksi, ruotsiksi ja liettuaksi.

Havukaisen ja Toivosen lastenkirjat

Vauhtiässä Max & Olivia, 1997, Otava

Veera lääkärissä, 1999, Otava

Veera ja menopelit, 2000, Otava

Veera ja maatalon eläimet, 2001, Otava

Veeran keittiöpuuhat, 2002, Otava

Tatu ja Patu Helsingissä, 2003, Otava

Tatu ja Patu päiväkodissa, 2004, Otava

Tatun ja Patun oudot kojeet, 2005, Otava

Tatu ja Patu työn touhussa, 2006, Otava

Tatun ja Patun Suomi, 2007, Otava

Tatus och Patus Finland, ruotsinkielinen laitos, 2007 Otava

Tatu and Patu´s Guide to Finland, englanninkielinen laitos, 2007, Otava

Lisätiedot: Yhteyspäällikkö Tarja Kopra, tarja.kopra@otava.fi, puh. (09) 1996 272, 050-4688 948

Finlandia Junior

Finlandia Junior -palkinnon jakotilaisuus, Helsinki 29.11. 2007

Turun kaupungin kirjastotoimenjohtaja Inkeri Näätsaari

Hyvät kirjan ystävät

Kiitän Suomen Kirjasäätiötä kunniatehtävästä ja ilmoitan, että olen päättänyt valita vuoden 2007 Finlandia Junior -kirjallisuuspalkinnon saajaksi Aino Havukaisen ja Sami Toivosen kirjan Tatun ja Patun Suomi, jonka on kustantanut Otava.

Kirja valloittaa ensi lukemalta. Outolan veljekset Tatu ja Patu seikkailevat halki Suomen luonnon, historian, kielen ja kulttuurin. He tarjoavat löydettäviksi yllättäviä yksityiskohtia, huimia historian kaaria ja vitsikkäitä oivalluksia. Kirjan omaperäinen kuvitus on olennainen osa kokonaisuutta. Vaatii todellista tiivistämistä tarjota kattava Suomi-paketti muutamalla kymmenellä sivulla.

Ei kirja silti ole pinnallinen. Tatun ja Patun Suomi leikkii suomalaisilla ikoneilla joulupukista ja juhannuksenvietosta saunaan ja sauvakävelyyn. Samalla se tarjoaa runsaasti faktoja ja opettaa melkein huomaamatta medialukutaitoa. Kirjassa on uutisia, säätiedotuksia, mainoksia, erikoisraportteja, testejä, jopa vaalijärjestelmän esittely - kaikkea sitä mihin törmäämme arkielämässämme.

Tatun ja Patun Suomi kestää useita lukemisia. Se on hauska ja oivaltava, siinä on löydettävää ja tunnistettavaa isoille ja pienille. Se rakentaa suomalaista identiteettiä 90 vuoden taakse ja kauemmaksi ja avaa suomalaista sielunmaisemaa myös muualta tuleville.

Tätä kirjaa lukiessa vakuuttuu, että tieto on elämys!

Tatun ja Patun Suomen ohella olen lukenut viime viikkojen aikana viisi muuta loistavaa Finlandia Junior -raadin valitsemaa kirjaa. Olen taipunut Taikuri Into Kiemuran riemastuttavissa riimeissä Jukka Itkosen ja Christel Rönnsin tahtiin, elänyt 1500-lukua Paula Moilasen ja Kirsi Haapamäen luomassa Herttuan hovissa, kurkistellut Paula Norosen avustamana Emilian päiväkirjan sisäiseen maailmaan,

hentoillut Maria Vuorion loihtimassa Oravan ja pääskysen liikuttavassa ystävyudessa ja vaikuttanut Torstain unelmista ja vastuunkannosta Hanna-Marjut Marttilan pysäyttävässä Filmi poikki-kirjassa.

Lukekaa nämäkin kirjat!

Oma kirjastoni valmistautuu parhaillaan Suomen Kulttuurirahaston tukemiin Kirjatalkoisiin 388 muun kirjaston tavoin. Aiomme ostaa ensi ja seuraavana vuonna vielä nykyistä enemmän hyviä kotimaisia lasten, nuorten ja aikuisten kirjoja lukijoiden iloksi. Niin voimme omalta osaltamme edistää monipuolisen kirjallisuuden julkaisemista myös tulevaisuudessa.

Hyvät tarinat ovat lähempänä kuin luuletkaan. Ota Tatun ja Patun kiikarit, seikkailuhenkeä ja salapoliisimieltä, ja tutki laadukasta lasten- ja nuortenkirjatarjontaa!

Finlandia Junior -palkintoehdokkaat julkistettu 8.11.2007

Valintalautakunnan perustelut:

Aino Havukainen ja Sami Toivonen: Tatun ja Patun Suomi (Otava)

Tatu ja Patu rynnivät järkälemäisen haasteen kimppuun: Mikä on Suomi- onko se tuhansien hyttysten, vaiko järvien maa?

Loputtoman uteliaat veljekset muuntuvat muinaistutkijoista salapoliiseiksi kartoittaessaan suomalaisuuden erityispiirteitä ja historiaa. Ennakkoluuloton ote pitää huolen siitä että suomi-kliseet käsitellään aidosti tutkijan ottein - mitään ei oteta itsestäänselvytenä. Kuvituksen tyyllilaji rikkoo perinteisen suomi-tyylilajin oivaltavasti ja tuo teoksen tähän päivään.

Tatun ja Patun Suomi on yhtä yksityiskohtien ja ideoiden ilotulitusta. Jokainen sivu hämmästyttää raikkauksellaan. Hulvaton huumori syntyy kulloinkin valitusta näkökulmasta, oli se sitten poliisisarjoista tuttujen ronskien salapoliisien tai pirtsakoiden uutisankkureiden. Naurun lisäksi myös faktat ovat paikoillaan. Teos onnistuu taltioimaan lähes kaikki tutut kansalliset ikonit, esineet ja henkilöt. Tässä kirjassa riittää tutkittavaa pitkäksi aikaa koko perheelle.

Jukka Itkonen: Taikuri Into Kiemura. Kuvitus Christel Rönns (Otava)

Taikuri Into Kiemura on lasten runokirja joka esittelee kaupunkilaisia työnsä äärellä; pieniä välähdyksenomaisia kertomuksia siitä, mitä on olla vaikkapa uutistenlukija tai kännykkäkauppias. Ammatit kuvataan rikkaiden ja herkullisten persoonallisuuksien kautta. Lempeään huumoriin sekoittuu melankolinen vire, ihmiset ovat tunnistettavia ja aitoja, ja heillä kaikilla on oma erityinen tapansa

kokea maailma.

Hupsuttelevat yksityiskohdat, ilmeikkäät henkilöt ja oivaltava kieli - näistä syntyy kuvan ja tekstin yhteissoitto. Teos on ajateltu loppuun asti, taitto tuo vielä oman lisänsä tähän tiiviiseen kokonaisuuteen.

Hanna Marjut Marttila: Filmi poikki (Otava)

Filmi Poikki on perheen sairaskertomuksen kuvaus 15-vuotiaan pojan näkökulmasta. Vanhempien alkoholismi on määrittänyt kaikkien perheenjäsenten olemassaolon joka tasolla. Isän masennus on vienyt tämän jo puhumattomuuden asteelle, perheen tytär Tarina on toista kertaa raskaana ja äiti kuvittelee hallitsevansa tilanteen näennäisellä touhukkuudellaan.

Kirjan päähenkilö Torstai kantaa vastuun koko perheestä. Hänen älynsä on suoja tunne-elämän kaoottisuudelle. Hän pystyy kirurgin tarkkuudella analysoimaan tilanteita ja näkemään muiden läpi. Silti ei suurinkaan kontrolli pysty estämään sitä miten syvästi pettymykset ja hätä järjestyvät hänen olemassaoloaan.

Kirja rakentuu Torstain suorana puheena lukijalle. Hienoa on se, kuinka päähenkilön tapa nähdä ympäristönsä ja hänen yrityksensä hallita kaoottinen ja repivä maailmansa läpäisee kaikki tasot kielestä kirjan rakenteeseen asti. Hänessä elää vahvana unelma elokuvaohjaajuudesta, ja siksi hän suojautuu todellisuuden kipeydeltä vieraannuttamalla tilanteet osaksi elokuvakäsikirjoitusta. Pako elokuvan kerrontaan antaa Torstaille hengähdystauon. Kaikkietävänä kertojana hän jakaa suorasukaisesti kokemuksensa meille lukijoille. Näennäisesti tämä dokumentaatio Tarinan raskauden aiheuttamasta tapahtumaketjusta on hänen hallinnassaan, mutta Torstain henkilö rakentuu nimenomaan siihen aukkoon joka syntyy itsetiedostamisen ja tiedostamattoman välille - Torstai on vielä lapsi, jolla on suuri hätä. Vaikka sisarukset ovat jo menettäneet viattomuutensa, he kamppailevat silti ankarasti, jotta eivät menettäisi myös toivoaan. Tilastolliset todennäköisyydet eivät saa päättää heidän elämänsä suuntaa.

Kirjoittaja Hanna Marttila kuvaa henkilöitään aiheen rankkuudesta huolimatta ymmärtävästi ja sävykkäästi. Hän vie meidät tapahtumien ja sen osallisten syvimpään ytimeen uskottavalla ja älykkäällä tavalla. Tämä on kirja joka vaatii katsomaan kohti niitä ihmisiä, joista mieluiten kääntäisi päänsä pois.

Paula Moilanen - Kirsi Haapamäki: Herttuan Hovissa. Elämää 1550-luvun Turussa (Lasten Keskus)

Herttuan Hovissa, Elämää 1550-luvun Turussa on erinomainen historian "oppikirja", joka tuo menneen ajan elävästi ja kiinnostavasti lähelle. Historiantuntemuksen merkitys avautuu lukijalle, joka pääsee seuraamaan niin todellisten kuin kirjailijan luomien henkilöiden kautta, kuinka Juhana-Herttuan hovissa elettiin 1560-luvun alussa Turun linnassa. Herttuan "jalkavaimon" Kaarina Hannuntyttären kohtalo kuvataan koskettavasti, samoin kuin kirjan keskiöön nostetun pikkupiika Britan perheen tarina. Turun kansainvälisyys sekä ajan keksinnöt ja tietotaidot hämmästyttävät.

Fiktio toimii loistavasti juonellisessa tarinassa, joka tarjoaa tietoa 1500-luvun elämisestä ja olemisesta aivan huomaamatta. Lopussa on samalta ajalta täyttä faktaa, joka hyvin tukee juonellista kertomusta. Kirsi Haapamäen kuvituksen avulla on luotu rikas ajankuva ihmisineen ja miljöineen. Teos sytyttää ottamaan selvää aikakauden poliittisesta tilanteesta, ja saattaa toimia innoittajana tuleville historiantutkijoille - tämän päivän lapsille.

Paula Noronen: Emilian päiväkirja - Supermarsu lentää Intiaan. Kuvitus Pauliina Mäkelä
(Gummerus)

Emilian päiväkirja - Supermarsu lentää Intiaan on anarkistinen ja huumorintajuinen kertomus Emilia-tytöstä joka saa lahjaksi kyvyn muuttua Supermarsuksi. Epäitsekäs Emilia on tyttö, jolla on herkkä sosiaalinen omatunto ja halu auttaa muita. Supermarsuna hän pystyy mm. lentämään aina Intiaan asti hakemaan ystävälleen Simolle maailman hauskimman vitsin, jonka avulla tämä sitten päihittää kiusaajansa. Kirjassa houkuttaa sen villin mielikuvituksellinen maailma, joka liikkeessään kepeästi todellisuuden ja Emilian sisäisen maailman välillä on yhtä tunnistettava ja aito molemmissa.

Teos ei yksinkertaista henkilöittää eikä suhtaudu opettavaisesti koululaisten elämänpiiriin, jossa ihastumiset, ystävyys sekä kiusaaminen ovat tärkeitä aiheita. Luokan pahis Rasva-Anterokin saa lopulta yhtä armollisen käsittelyn kuin Emilian ystävä Simo. Omatunnon herkkyyks ja vastuunotto muista ovat merkittäviä asioita esimurrosikäisten maailmassa, siksi tarinan tapahtumat puhuttelevat vaikka ovatkin satumaisia.

Pauliina Mäkelän kuvitus tuo raikkaasti näkyväksi Emilian vinksahaneen ja raisun maailman. Kuvan ja tekstin yhteispeli on tässä teoksessa erityisen omaperäistä ja oivaltavaa.

Maria Vuorio: Orava ja pääskynen. Kuvitus Mika Launis, (Tammi)

Orava ja Pääskynen on syvyysuunnassa aukeava pienimuotoinen kirja, joka kertoo kahden hyvin erilaisen persoonan ystävydestä. Pääskynen on jäänyt parvestaan, koska ei ole muuttanut etelään muiden lintujen mukana. Hän jää Suomeen ankaran talven armoille. Ystävällinen ja vastuuntuntoinen orava ottaa pääskyn pesänsä suojiin ja huolehtii tästä vaivojaan säästämättä. Kaksi erilaisen kulttuurin ja kielen omaava eläintä kohtaa, säilyttäen silti salaisuutensa ja ominaislaatunsa. Hieno kertomus joka ei makeile eikä yksinkertaista, vaan kuvaa yhteisön eloa kaikessa monimuotoisuudessaan. Sävykäs ja herkkä kirja, joka tavoittaa oleellisen henkilöidensä välisistä jännitteistä ja tilanteista. Tapahtumien merkityksellisyys aukeaa juuri niiden tunnistettavuuden kautta.

2006

Finlandia Junior

Timo Parvela - Virpi Talvitie
KEINULAUTA

WSOY 2006

Lastenkirja jossa on klassikon ainekset

Keinulaudan toinen pää on tyhjä. Toisessa päässä istuu pikkuinen Pii ja odottaa päivästä toiseen, että joku tulisi keinumaa sen kanssa. Mutta turhaan. Pii kirjoittaa pieneen siniseen muistikirjaansa mietteen: Keinuminen ei onnistu, jos toisessa päässä ei istu ketään. Näin koskettavasti alkaa Timo

Parvelan tuorein lastenkirja, jonka pieneen yksinäiseen karhuhahmoon lapsen on helppo samastua. Piin mukana hän pääsee vaeltamaan monien itselleen tärkeiden kysymysten ja tuntemusten parissa.

Suuri kuusi kaatuu keinulaudalle, joka sinkoaa Piin avaruuteen. Pii tarrautuu kuun sirppiin ja kuulee tältä, että kuu ja aurinko keinuvat aina yhdessä. Kun toinen laskee, toinen nousee. Pii liukuu kuunsiltaa pitkin maahan ja kohtaa monenlaisia olentoja: riiteleviä honkkeleita, karjuvan karhun ja ilkeän unnilauman, joka ei ota pienintä unnia leikkiin mukaan. Pii tutustuu myös lempeään kalakkiin ja avuliaaseen haitaraan. Se huomaa, että elämässä kaikki tuntuu menevän ylös, alas: on ikävää ja mukavaa tai turvallista ja pelottavaa. Ihan kuin keinuessa, jolloin on ihanaa päästä ylös, mutta kamalaa tulla alas.

Pii kirjaa kokemuksensa muistiin mietteiksi, jotka muodostavat tarinan ytimen. Ne ovat täynnä tiivistettyä keinufilosofiaa, lapsenomaista elämänviisautta. Hienovireisesti käsitellään yksinäisyys ja pelot, odotus ja luottamus, toisen kuunteleminen, erilaisuuden hyväksyminen sekä kuvitelmien ja todellisuuden eron tajuaminen. Lopulta löytyy myös se tärkein eli ystävä, jonka kanssa yhdessä uskaltaa ja osaa enemmän kuin koskaan yksin.

Timo Parvela on kirjoittanut pienille lukijoille suurella sydämellä ja herkällä vaistolla. Virpi Talvitien taidokas kuvitus tukee kirjan sanomaa ja ruokkii sopivasti lapsen mielikuvitusta. Keinulauta sisältää kaikki ainekset, joista lastenkirjojen klassikot koostuvat.

Timo Parvela on syntynyt 19. toukokuuta 1964 Jyväskylässä ja valmistunut kasvatustieteiden kandidiksi Jyväskylän yliopistosta 1988.

Hän on toiminut ala-asteen opettajana, viimeksi Tapiolassa. Nykyään hän on vapaa kirjoittaja.

Palkinnot

Keskisuomalaisen taidepalkinto 1990

Keski-Suomen läänin taidepalkinto 1991

H.C. Andersen -kunniakirja teoksesta Poika, 1989

Topelius-palkintoehdokkuus 1989 teoksella Poika

Topelius-palkintoehdokkuus 1990 teoksella Puhuva koira

Topelius-palkintoehdokkuus 1993 teoksella Pikkuveljet ja taika-avain

Arvid Lydecken -palkinto 1997 teoksesta Ella luokkaretkellä

H.C. Andersen kunniakirja teoksesta Ella luokkaretkellä

Finlandia Junior -palkintoehdokkuus 1999 teoksella Ansa ja Oiva

Kaarina Helakisa -palkinto koko tuotannosta 2005

Suuren Suomalaisen kirjakerhon tunnustus-palkinto koko tuotannosta 2005

Plättä-palkinto teoksesta Ella ja Paterock 2005

Tuotanto

Poika, Tammi 1989

Puhuva koira, Tammi 1990

Pelkotiloja, Tammi 1992

Pikkuveljet ja taika-avain, Tammi 1993

Ohutta yläpilveä, Tammi 1994

Hilma ja Pingviini, Helsinki Media 1995

Ella ja kiristäjä, Tammi 1995

Isän kädestä, Parvela Timo & Ropponen Markku, Tammi 1995

Ella teatterissa, Tammi 1996

Isäni on supermies, Tammi 1996

Ella luokkaretkellä, Tammi 1997

Ella ja lopettaja, Tammi 1998
Ella ja Pate, Tammi 1999
Ansa ja Oiva, WSOY 1999
Ella ja Pukari, Tammi 2000
Outo juttu, Tammi 2000
Annan ja Antin aamutouhut, WSOY 2000
Ansa ja Oiva suurkaupungissa, WSOY 2000
Anna ja Antti, Rapinaa yössä, WSOY 2001
Ella yökoulussa, Tammi 2001
Sanoo isä, Tammi 2001
Anna ja Antti - Ei saa! WSOY 2002
Mitäs siihen sanot isä? Tammi 2002
Ella Lapissa, Tammi 2003
Anna ja Antti, Kiusankappale, WSOY 2003
Hilma ja täydellinen lemmikki, WSOY 2004
Ella ja Paterock, Tammi 2004
Ella ja kaverit 1-3, Tammi 2005
Ella ja kaverit 1-3 äänikirja, Tammi 2005
Ella aalloilla, Tammi 2005
Hilma ja hyvä harrastus, WSOY 2005
Ella ja Kaverit 4-7, Tammi 2006
Ella ja Kaverit 4-7 äänikirja, Tammi 2006
Keinulauta, WSOY 2006
Ella. Varokaa lapsia! Tammi 2006

KÄÄNNÖKSET

Ohutta yläpilveä tanskaksi (Mari & Matias), Høst, 1997
Isäni on supermies thaiksi, Image publishing, 2003
Ella ja kiristäjä ruotsiksi (Ella och utpressaren), Söderströms, 2004
Ella luokkaretkellä ja Ella teatterissa viroksi, Tammerraamat, 2006

Lisäksi sanoituksia ja tv-käsikirjoituksia
<http://www.kolumbus.fi/timo.parvela>

Virpi Talvitie on syntynyt Ilmajoella v. 1961 ja hänellä on taiteen maisterin tutkinto Taideteollisen korkeakoulun graafisen suunnittelun osastolta. Hän on työskennellyt mm. sanoma- ja aikakauslehtien kuvittajana ja ollut useissa kirjaprojekteissa kuvittajana, myös oppikirjapuolella. Hänellä on ollut useita näyttelyitä sekä kotimaassa että ulkomailla.

virpi.talvitie@pp.inet.fi

Raadin puheenjohtajan sanataidekasvattaja Outi-Maria Takkisen puhe tilaisuudessa

FINLANDIA JUNIOR -ehdokkaat 2006

Valintalautakunnan perustelut:

Andersson, Henrika: Emma Gloria och de Levande Varzlarna, kirjan ulkoasu: Christel Rönns (Söderströms)

Henrika Andersson on tehnyt suoranaisen syväasukelluksen kuvatessaan päähenkilönsä Emma Gloria - tytön elämää. Sinänsä tavalliset ainekset, lapsen tilanne koulun pikkujulmassa yhteisössä ja yksinhuoltajaperheen arjessa, suhteet pois matkustavaan äitiin, äidin miesystävään, isovanhempiin, urheilevan veljeen ja etäiseen isään, on kuvattu epätavallisen rikkaasti, hahmottaen myös alitajuista ja rajoiltaan häilyvää toista todellisuutta. Emma Glorian näkökulmasta aikuisten elämä on absurdia, usein itsekästä, typerää ja koomista - siis inhimillistä. Tämän Henrika Andersson tavoittaa terävänäköisesti, mutta vastaansanomattomalla lämmöllä ja huumorilla. Kirjassa on harvinaista tunteiden dramaturgiaa. Yksin jäävän lapsen pelot ja hänen kompastelevat hätävalheensa aikuisten merkillisessä maailmassa ovat varmasti nuorelle lukijalle tuttuja ja auttavat aikuista lukijaa muistamaan millaista todella oli elämä lapsena. Christel Rönns on antanut kirjalle ulkoasun, joka on sen persoonallisen luonteen mukainen. Peili kirjan kannessa hieman pelottavan näköisellä ruusutapetilla ympäröitynä virittää oitis lukijan odotukset.

Holopainen, Anu: Molemmiin jaloin (Karisto)

Nuortenkirjallisuuden perusteemaa - tunteiden ja sukupuolisuuden puhkeamista - käsitellään poikkeuksellisen raikkaalla tavalla, sillä tulevaisuuteen sijoittuvassa romaanissa androgyyneiksi muutetuista ihmisistä vain harvat vapaaehtoiset suostuvat hormoni- ja viettitoiminnan käynnistämiseen. Naispäähenkilön hakeuduttua Äitikeskukseen tuottamaan jälkeläisiä ongelmia ei tuota pelkästään oma mieli ja ruumis, vaan myös testosteronitasoan manipuloivat vartijat. Naisnäkökulmallaan kirja uudistaa kiinnostavasti kotimaisen tieteiskirjallisuuden traditiota.

Parkkola, Seita: Viima, kuvitus Jani Ikonen, graafinen suunnittelu Sami Saramäki (WSOY)

Viima on omaperäinen fantasiaromaani, jossa on jopa klassikkoainesta. Viima-pojan koti ilkeine äitipuoliseen ja koulu, joka tarjoaa "viimeisen mahdollisuuden" on karrikoitu kutkuttavan särmikkäästi. Viiman ystävät koulun ja muun yhteiskunnan laitapuolella pitävät varhaisnuorten lippua korkealla eivätkä tingi ihanteistaan. Jäljet johtavat Roald Dahlin ja vielä kauemmas, Dickensiin. Silti Viima on aivan lähellä tätä päivää ja suomalaista arkea. "Onnellista loppua en voi teille tarjoilla, sillä tämä ei ole satu..." sanoo Viima itse. Jani Ikonen kuvitus puhuu tyylikkäästi nuorten omaa kieltä. Sami Saramäen tekemän graafisen suunnittelun jäljiltä kirja muodostaa harvinaisen ehyen kokonaistaideteoksen.

Parvela, Timo: Keinulauta, kuvitus Virpi Talvitie (WSOY)

Keinuminen on osa kokonaisvaltaista ihmiseksi kasvamista siinä missä puhumaan, kävelemään, pukemaan ja leikkimään oppiminenkin. Siksi Timo Parvela tavoittaa Keinulauta-kirjallaan monta eri-ikäistä keinumisen ystävää ja asiantuntijaa, ja pystyy harvinaisen onnistuneesti puhumaan keinumisen kautta elämän peruskysymyksistä hyvinkin abstraktilla tavalla. Tämä kirja on lämmin kaverinetsimistarina, mutta myös seikkailu honkkeleiden, kalakkien, haitaroiden, unnien ja pienten karhujen maille. Ja vaikka välillä varmasti pelottaakin, tarjoaa kirja pitkin matkaa turvallisia poukamia lapsen ja aikuisen välisille keskusteluille: Piin kautta on helpompaa nähdä ja ymmärtää, miksi myös oma elämä menee toisinaan ylös ja sitten taas alas. Virpi Talvitien kuvituksella on kirjassa runsas ja sisällön kannalta merkittävä osuus. Keinulauta on kirjana tasapainoinen taideteos - kuin keinulauta,

jota teksti ja kuvitus yhtäläillä rytmittävät. Vahvat väritunnelmat, dramaattiset valaistukset ja yllätyksiä tarjoava taitto lisäävät lukemisen jännitystä.

Puskala, Sirpa: Kingi (WSOY)

Elämän- ja luomisentuskaa kuvaavassa teoksessa seurataan vivahteikkaasti kasvattivanhempiansa luona asuvan Miikan tasapainoilua kaveripiirin luoman kovan roolimallin ja omien tunteiden esiintuomisen välillä. Kirja on hallitun monipuolinen kokonaisuus, jossa Miikan perhetragedia lävähtää niin päähenkilön kuin lukijankin silmille, kun Miika alkaa laatia musikaalin käsikirjoitusta kuusi vuotta aiemmin kuolleen velipuolensa kohtalosta. Menneisyys herättää myös hankalia kysymyksiä: suojelevatko vanhemmat lapsiaan vai lapset vanhempiaan?

Saarinen, Virpi: Hämäränkoira (Otava)

Agraari on in niin taiteessa kuin viihteessäkin. Tämä näkyy myös vuoden 2006 kotimaisissa lasten- ja nuortenkirjoissa. Virpi Saarisen maaseutu on tätä päivää: Tomppa ja äiti yrittävät molemmat etsiä paikkaansa pienessä kylässä, johon he ovat muuttaneet äidin karjakontyön perässä ja jossa toisten äidit ovat työssä pankissa, kaupassa tai kunnantalolla. Äiti löytää itselleen henkireiän teatteriharrastuksesta, kun taas Tomppa ikään kuin sulautuu osaksi ympäröivää pelto-, metsä ja suomalaisemaa, eikä hän tunnu olevan kiinni missään eikä kenessäkään. Ei ennen kuin hän löytää hämäränkoiran. Virpi Saarisella on taito kertoa paljon muutamalla sanalla. Lukijalle jää tilaa hengittää, ja happea tarvitaankin, sillä Tompan tarinan kautta Hämäränkoira käsittelee myös jotain olennaisia kysymyksiä kulttuuristamme: Kuinka liukenemme irti kömpelöistä hiusten pörrötyksistä ja kysymyksistä, joihin emme pysty antamaan sellaista vastausta, mitä kysyjä haluaa. Ja miten se, ettei meillä oikeastaan ole mitään sanottavaa, täytetään puheella, ja kun taas olisi paljonkin kerrottavaa, niin vältellään sitä täydellä hiljaisuudella. Ja mihin tällainen väisteleminen lopulta johtaa.

2005

Finlandia Junior

Finlandia Junior -palkinnon jako 1.12.2005

Teatterineuvos Matti Ranin:

Suomen Kirjasäätiön minulle suomalla valtuudella olen valinnut vuoden 2005 FINLANDIA JUNIOR - palkinnon saajaksi runokirjan

"Kuono kohti tähteä."

Tämän Lasten Keskuksen kustantaman teoksen on kirjoittanut Tuula Korolainen ja kuvittanut Marjo Nygård - Niemistö. Onnitteluni!

Ja millä tavalla heidän työnsä onkaan tehty! Siinä ei ole fantasiaa säästetty. Liityn heti "Pelastakaa lapset runon lähteille ry:hyn", jos sellainen yhdistys perustetaan. Pitäisi ehdottomasti perustaa. Ja värväytyisin aktiivijäseneksi sen alaosaan - nimi on hieman pitkä -
" Opettavaiset, herkällä ja väripaletin kauniisti hallitsevalla kädellä kuvitetut hiirirunot, jotka sulkevat hellään syleilyynsä niin lasten kuin aikuistenkin maailman, riemuineen ja murheineen."

Nämä runot ovat omiaan kannattelemaan perheyhteisyyttä houkuttelemalla tyttöset äitinsä luo, tai isän, tai vaarin vaikkapa pikkuisen vekarän vierelle, tuomaan hurmaavilla oivalluksillaan, huumorillaan ja herkällä kuvituksellaan koko perheen vuosisataisen, vuosituhantisen klassisen eläinsatuperinteen äärelle. Tämä runokirja houkuttelee lapset kauas pois räikeiden tietokonepelien repivästä maailmasta, jossa koppakuoriaiset räjähtelevät terroristien pommeista ja kastemato suunnittelee itsemurhaa.

Tässä runoteoksessa on niin paljon meidän kaikkien Luojan luomien välistä positiivista elämänsykettä, että se vangitsee vilpittömällä, konstailemattomalla otteellaan kuulijansa ja lukijansa.
Mutta eräässä suhteessa kirjan kanssa pitää olla varovainen. Runoissa on paikoin siinä määrin lapsosiin uppoavaa vitsikkyyttä, että unilukemiseksi ei kaikista riimivärssyistä ole. On kokemusta:

PIKKUHIIREN UHKAUS

Enää en syö kauranjyvää!
Yök! Ei koskaan mitään hyvää.

Minä karkaan, hyppään pilvelle
tai rakennan ihmisen hissini,
ja sieltä sitten pilven läpi
äidin niskaan pissini

Jos en saa herkkuja makeita,
alkaa sataa papanarakeita!

Taikka tämä:

HIIRIÄIDIN KEHTOLAULU

Pöllö ei tule,
nukkukaa nyt.

Kissa ei tule,
nukkukaa nyt,

Käärme ei tule,
nukkukaa nyt.

Äiti on hiukan
väsynyt...

Mikään ei tule!

NUKKUKAA NYT!

Taikka tämä runo:

NAAPURI.

Lahopuuta nakutteli
valkoselkätikka.
Hiiri kuuli, säälitteli:
- Tosi paha hikka.

Saattaa varttunut lukijakin hekotella niin kauan, että uniseitin virittelemineen jää kesken. Nämä runot lienevät päivähetkien ratoksi. En edes yrittänyt käyttää näiden runojen kohdalla sitä kikkaa, jota kerran kesämökillä lapsenlapsiani nukuttaessani yritin soveltaa. Kun mokomat eivät oikein tahtoneet nukahtaa, aloin lukea jo ainakin kymmeneen kertaan kuultua eläinsatua yhä hitaammin ja hitaammin ja monotonisemmin. Kun luulin heidän jo vihdoinkin nukahtaneen, kuului tyynyn uumenista vaativa käsky:

L u e p a r e m m i n !

Lapset tiesivät mitä pyytää. Kyllä vaari osaa - ainakin vähän paremmin- kun se on kerran näyttelijä.

Näyttelijän urallani ovat runot ja sadut kulkeneet aina rinnallani, oman nelilapsisen perheeni satuhetkien parista, ja Kasper-teatterin kautta Niksulan TV:hen , Histamiinista Lasten ja nuortenteatteri Pieneen Suomeen. Nuorena miehenä olen Suomen Kansallisteatterissa näytellyt monen monissa Topeliuksen satunäytelmissä, joiden avainkohtaukset on riimitetty runomittaan. Satusetä Topelius tiesi mitä teki. Runo puree lapsiyleisöön. Sen sykkeen avulla saa ihmeitä aikaan, kun taitaa sen luomat mahdollisuudet kuvata ylimaallista kauneutta ja jylhää dramatiikkaa, ja yllättää lapset arvaamattomilla riimityksillä ja allegorioilla.

Runot ovat kautta aikojen olleet kirjallisuudessa aivan oma arvostettu lajinsa, jopa niin armoitettu, että ne eivät enää kuulu aikuisille tarkoitettujen kirjojen Finlandia - palkinnon piiriin. Mutta Finlandia Junior-palkinnon piiriin ne kuuluvat. Siinä meille kaikille ilon aihe.

Olen tyytyväinen , että voittajaksi jäntevöityi kypsä, runoihin soveltuvalla herkkyydellä kuvitettu teos, joka yllättävillä viittauksillaan Turhapuron verkkopaidasta kukkakunnaan tuolla puolla rehottavaan

sananjalkametsään , tuovat tuttuja assosiatioita mieleemme, syleillen saman tien koko globalisoituvaa maailmaamme. Näet ihmisten tapaan tässä runokirjassa "Kuono kohti tähteä", hiiret tietävät, mistä tuotto pitää nyhtäistä! Hiirten ja meidän ihmisten bisneksentekovainu toimii mainiossa symbioosissa:

KEHITYSTÄ.

Peltohiiret vaalivat
vanhoja kypäläntaitoja.:
ne kutoivat sammalsukkia
ja niittyvillapaitoja.

Ostajia etsittiin -
ei kukaan uskonut ehtaan.

Hiiret Kiinaan perustivat
tekoviiksitehtaan.

Kaiken lopullakin on lohtunsa. Vaikka elämän kulku päättyy, polku jää, elämä jatkuu toisessa muodossa:

POLKU

Hiirivaari on kuollut,
tuli aika lähteä.
Se on nyt jotakin uutta,
ehkä sirunen tähteä.

Jäi metsään vaarin polku,
se tuskin ruohottuu.
Sitä aikansa suru kulkee
ja sitten jo moni muu.

Mutta arvoisa juhlayleisö, me elämme ja iloitsemme. Uudessa Ylioppilastalossa kun olemme, pyydän teitä akateemisen tradition mukaan seisomaan nousten yhtymään kolmikertaiseen VIVAT huutoon
laureaateille Tuula Korolainen ja Marjo Nygård - Niemistö.

VIVAT - VIVAT - VIVAT !

Finlandia Junior -palkintoehdokkaiden julkistamistilaisuus ravintola La Tour, Helsinki 10.11.2005

Finlandia Junior -ehdokkaat 2005

Valintalautakunnan puheenjohtaja, opetusneuvos Pekka Leinonen

Valintalautakunta sai luettavakseen 127 kirjaa, joista kuusi ruotsinkielisenä. Viimeiset kirjat saapuivat viime viikolla. Lautakunnan valintapäätökset tehtiin perusteellisten keskustelujen jälkeen yksimielisesti.

Ehdokkaina oli kuva- ja tekstikirjoja aivan taaperrusikäisille, kuunteleville ja katsoville päiväkotikäisille, vasta lukutaitoa kehittäville ja ahmimisikäisille koululaisille sekä yläkouluikäisille nuorille. Lajivalikoima oli todella laaja. Se koostui satu-, kuvaluku-, runo-, loru-, harrastus-, seikkailu-, historia-, ihmishuhde-, fantasia- sekä tietokirjoista.

Nuortenromaaneissa on palattu tavallisen nuoren arkipäivää koskettaviin aiheisiin. Itsetarkoitukselliset shokki- ja mässäilykirjat näyttävät väistyneen. Vastapainoksi edelliselle löytyi magiikkaa ja sadunomaisia, ylläluonnollisia piirteitä käsitteleviä aiheita, kuten lastenkirjassa pitää ollakin.

Ehdokkaita etsimme uusilta tekijöiltä tai uudenlaista lähestymistapaa käyttäviltä konkareilta. Jo tunnettujen ja tunnustettujen kertojien ja kuvittajien teokset puhuttivat meitä pitkään.

Erilaisten aineksien annostelu sopivassa suhteessa; sytyttävä aihe ja aihealueen asiantuntemus, henkilöiden uskottavuus, taitava kielellinen ilmaisu, koskettavia tunteita ja huumoria, sekä ripaus

yllättävyyttä tekevät nautittavan keitoksen. Kirjailijan omaäänisyys, kirjallisen ja visuaalisen kielen yhteys luovat onnistuneen kattauksen lukunautinnolle.

Tekstien, kuvien ja kuvakulttuurien kautta elämme ja täydennämme maailmaamme. Kiinnitimme kuvien ja tekstien luontevaan toimivuuteen erityistä huomiota.

Valintojen edetessä rajasimme pois alle kouluikäisille tarkoitettut katselukirjat. Halusimme tällä ikäraajauksella painottaa oman lukuharrastuksen merkitystä, tarjota kouluikäisille vaihtoehtoja elämysten hankintaan hyvän kirjallisuuden avulla. Kirjasarjoihin kuuluvat kirjat sekä fantasiakirjat jätimme loppuvalinnassa pois tuodaksemme näiden lajien rinnalle vaihtoehtoja. Samoin poistimme tietokirjallisuuden ehdokkaat, koska sille lajityypille on oma palkintonsa. Myös vanhat historia-aiheiset uudenlaiset kirjat jouduimme hylkäämään. Se ei ollut helppoa!

Jäljelle jäi kuusi ehdokastamme. Tässä ne ovat: graafikko Tiina Eräpuun, sanataidekasvattaja Pia Krutsinin sekä opettaja Pekka Leinosen valitsevat Finlandia Junior-palkintoehdokkaat.

Lopuksi toivon, että nopeasti kehittyvässä sähköisen viestinnän maailmassa lasten ja nuorten vanhemmat, isovanhemmat, kummit, tädit ja sedät sekä päiväkodit ja koulut jaksaisivat edelleen tarjota lapsille ja nuorille lukuelämysten mahdollisuutta.

FINLANDIA JUNIOR -ehdokkaat 2005

Valintalautakunnan perustelut:

Katri Kirkkopelto ja Suna Vuori: Hirveää, parkaisi hirviö. WSOY.

Viisas kirja, jossa pohditaan olemassaolon peruskysymyksiä lapselle ymmärrettävällä tavalla. Luku- ja katselukokemus antaa mahdollisuuden lapsen ja aikuisen yhteiselle keskustelulle. Kuvitus vakuuttaa taitavalla piirrosjäljellä ja hahmojen ilmeikkyydellä. Mehevä värinkäyttö ja oivaltava tilankäyttö tuovat kuvakerrontaan sekä dramatiikkaa että kevennyttä ja hengähdystaukoja pienelle vastaanottajalle.

Tuula Korolainen: Kuono kohti tähteä. Kuvittanut Marjo Nygård-Niemistö. Lasten Keskus.

Yhtenäinen hiirirunoteos, jossa perinteinen riimiruno ja riemastuttavat kokeilut kietoutuvat sujuvasti toisiinsa. Tekijä hallitsee tyylikeinot kuvarunoista haastavaan runorytmiikkaan loikkien ketterästi ajatuksesta ja tunnelmasta toiseen. Ulkoasun suunnittelu on onnistunut kirjan muodosta ja koosta lähtien. Taitto ja kuvitus ovat sävykästä ja perinteisen kaunista, mutta myös lennokasta ja omaäänistä.

Tuija Lehtinen: Mopo. Otava.

Mustan huumorin ryydittämiä, koskettavia kertomuksia nuortenkirjallisuuden hyljeksimistä arjen antisankareista, joille mopo on ainoa elämän tarkoitukseksi kelpaava asia. Kirjassa on "mopoteknisesti" asiantunteva ote, ja se rikkoo taitavasti novellikokoelman ja romaanin rajapintoja. Kirjan kannen suunnittelu on myös ilahduttavan ehyt, välttäen nuortenkirjojen usein kliseisen visuaalisen ilmeen.

Reetta Niemelä: Makkarapiruetti. Kuvittanut Matti Pikkujämsä. Otava.

Sydämelliset ratinat tuntuvat kiertävän kaikki lokeroityritykset: hetken ne ovat kuin runot ja sadut yhteensä, ja kohta taas jo jotain ihan omanlaistaan. Herkkää tunnelmaa ja omaperäisiä aihevalintoja saattelee runollinen kieli. Kuvitus luo lukukokemuksen rinnalle oman tasonsa rennessa, mutta hallitussa suurpiirteisyydessään. Yhdessä kuva ja teksti muodostavat sekä isoa että pientä katsojaa ilahduttavan elämyksen, joka on enemmän kuin osiensa summa.

Nora Schuurman: Auringonkukkatalvi. Otava.

Vähäeleinen, uskottava kuvaus mykästä surusta. Teksti on teeskentelemätöntä, ja henkilöhahmojen järkyttäviin kohtaloihin löytyy lohtua. Hallitun repaleinen rakenne seuraa surun oikukkaita reittejä, joissa muistot ja nykyhetki sekoittuvat. Kirjan ulkoinen olemus ja kansikuva heijastavat sisältöä onnistuneesti.

Maria Vuorio: Siitä ei kukaan tiedä. Kuvittanut Virpi Talvitie. Tammi

Lämminhenkisiä, pilke silmäkulmassa kirjoitettuja tarinoita, joissa inhimillisiä tunteita kuvataan yllättävistä näkökulmista. Myönteisellä tavalla nyrjähtänyt kerronta tarjoaa kertahotkaisujen sijaan haasteita ja oivalluksia saaden lukijan vuoroin hätkähtämään, vuoroin hykertelemään. Keveydessään kekseliäs piirroskuvitus johdattaa tunnelmaan jättäen lukijalle ja kuulijalle kuvittelunvaraa.

2004

Finlandia Junior -palkinto 25.11.2004

Kriitikko Jukka Kajava:

Finlandia Junior 2004

Ansiokkaasti uurastanut Finlandia Juniorin esiraati oli koonnut lukupöydälleni kuuden teoksen pinon, josta voi täydellä syyllä sanoa, että lasten ja nuorten kirjallisuus on Suomessa parhaimmista osalta hyvissä käsissä. Se on kirjallisesti laadukasta ja siihen sisältyy arvokasta lukijaan, tai sanommeko kohderyhmään, sen kykyihin, eläytymiseen, oivallukseen ja luovuuteenkin luottamista. Näitä kirjoja luki mieli avoimena ja niiden hyvään tarkoitukseen uskoen silloinkin, kun aihe oli kivulias tai suorastaan uskalias.

Hankalaksi valintatapahtuman teki se, että kaikki kuusi teosta olivat hyvin erilaisia. Tai sanokaamme näin, että pinosta löytyi ainakin viisi eri lajityyppiä viisine arveltuine lukijaryhmineen.

Samalle lähtöviivalle piti asetella pari eräänlaista veijariromaania, joissa ihme kumma myös pojat olivat aktiivisia ja keskeisesti tapahtumissa mukana. Yksi kirjoista oli puhdas runoteos, yksi fantasiakertomus, yksi lapsen surutyön kuvaus ja yksi alaikäisen seksuaaliseen hyväksikäyttöön puuttuva nuoren tytön kertomus.

Näistä oli valittava. Haluan korostaa, että valintani ei ole minkään lajityypin puolesta ja muita vastaan, vaan ehdottomasti se kirja, joka kosketti juuri minua eniten ja sai samalla uskomaan ja

luottamaan siihen, että juuri tällä kirjalla on merkitystä laajalle lukijajoukolle. Lapsen kokema menetys, suru ja yksinäisyys eivät ole mitään poikkeuksellista ajassamme.

Uskon, että juuri tämä teos on kaiken lisäksi paitsi hyvä lastenkirja, myös antoisaa yhteistä luettavaa, ja sen asioitakin sopii pohtia yhteisesti, koska ne koskettavat siinä aikuista kuin lastakin..

Mistään terapiateoksesta ei kuitenkaan ole kysymys, kun hyvin nuori tyttö tilittää tuntojaan isän kuoleman jälkeen. Tämä kirja on myös satu, joka antaa tilaa mielikuvitukselle ja asioiden sekä ilmiöiden vapaalle tulkitsemiselle lapsen omasta näkökulmasta katsoen. Suru on suurta, mutta muistot pitävät hengissä. Niiden avulla, muistojen merkityksen tajuten ja niitä vaalien mennään eteen päin, tietenkin myös aikuisen, tässä äidin kumppanuudessa.

Lukuelämykseni oli sillä tavoin merkillinen ja erottuva, että vaikka aihe onkin aika rankka, itse kerronnasta lähes hohtaa kannustavaa toiveikkuutta ja kirkkautta, kunnes tarinan lopussa lukijakin saa tietää seuranneensa onnelliseen loppuun viittaavaa lapsen selviytymistarinaa.

Hyvin taitavasti tekijät laajentavat vain muutaman minuutin reaaliajan, ne hetket, kun äiti käy ostamassa matkaliput uuteen kaupunkiin, uuteen työhön, kotiin ja kouluun lapsen kertomana koko siihen astisen elämän mittaiseksi tilitykseksi.

Kaiken lisäksi voittajateos on tavattoman kaunis kirja, sanoisin esine, jos kirjaa saa esineenä pitää. Se on sitä milloin suru- milloin ilomielistä kuvitustaan myöten. Sitä on hyvä pitää käsissään ja silmissään ja sen tunnelmiin voi palata, sen tiedän nyt kokemuksesta, uudelleen ja uudelleen.

Vuoden 2004 Finlandia Juniorin saa Tammen kustantama lastenkirja Tyttö ja naakkapuu. Sen on kirjoittanut Riitta Jalonen ja kuvittanut Kristiina Louhi.

Onnittelten!

Finlandia Junior -palkintoehdokkaiden julkistamistilaisuus, Helsinki, 11.11.2004

Finlandia Junior -ehdokkaat 2004

Valintalautakunnan perustelut:

Annika Eräpuro: Fria ja Kuunainen. Tammi.

Moniselitteinen ja jännittävä saturomaani kertoo orvosta Fria-tytöstä, joka päättyy kiertelevän lastensirkuksen mukaan. Symbolinen ja salaperäinen tarina vie rinnakkaismaailmaan, jonka kierrossa peilissä kuvastuu meidän maailmamme todellisuus. Frian ja kuunaisen keskeisiä teemoja ovat vapaus, toisten huomioonottaminen, uskallus ja oikeudenmukaisuus.

Riitta Jalonen ja Kristiina Louhi: Tyttö ja naakkapuu. Tammi.

Kaunis, koskettava ja koruton tunnelmakuvaus kuolemasta, pienen tytön surusta. Tyttö ja naakkapuu kertoo surusta, ja kuinka sen kanssa voi oppia elämään. Kristiina Louhen kuvituksen parasta antia ovat syvät ja kirkkaat liituvärit, jotka tukevat hienosti kirjan kerrontaa. Kuvat ja teksti kykenisivät kertomaan saman tarinan myös irrallaan toisistaan.

Tuula Kallioniemi: Nikolai Kärpäsen ihmeellinen talvi. Otava.

Hauska ja vauhdikas ketjukertomus, jossa kohmeinen kärpänen vaihtaa omistajaa ja samalla yhdistää erilaisten nuorten kohtaloita. Peruspositiivinen kerronta ei lankea mustavalkoisuuteen vaan vaikeista ja hankalistakin tilanteista löytyy ulospääsy. Kirjaa leimaa aito inhimillisyys ja välittäminen.

Jukka Parkkinen: Sananjalkoja metsäpolulla. Kuvittanut: Satu Paakkala. WSOY.

Sananjalkoja metsäpolulla sisältää hauskoja, nokkelia ja teknisesti oikeaoppisia intertekstuaalisuudessaan palkitsevia runoja. Runoissa monet tutut luontokappaleet inhimillistyvät oivaltavasti ja yllättävästi. Voimakkaan graafinen ja taitava kuvitus tukee tekstiä ilmeikkäästi.

Jorma Ranivaara: Skeittaajan paluu. WSOY.

Skeittaajan paluu on täysin itsenäinen jatko neliosaiselle sarjalle, jonka edellisen osan ilmestymisestä on kymmenen vuotta. Kirjan parasta antia ovat sanavalmiiden miesten dialogi, tilannekomiikka ja niihin kätkeytyvä kantaaottava yhdyskuntakuvaus. Rullalautailu on edelleen yhtä pätevä ja paheksuttu vapauden ja kapinan symboli kuin viime vuosikymmenellä.

Marika Uskali: Hopeanorsu. WSOY.

Rohkea ja herkkä, kipeästi koskettava kirja kielletystä aiheesta. Hopeanorsu kuvaa yhdeksäsluokkalaisen Jonnan ja hänen opettajansa pitkää jatkunutta suhdetta. Kirjan henkilökuvat ovat toimivia ja psykologisesti uskottavia minäkuvien häiriöitä myöten. Kirjan raastava aihe pehmentyy kauniin kielen myötä kadottamatta silti aiheen vakavuutta.

Valintalautakunnan puheenjohtajan, toiminnanjohtaja Anne Helttusen puhe julkistamistilaisuudessa

Sain kahdeksanvuotiaana äidiltäni kesälukemiseksi Kerttu-Kaarina Suosalmen saturomaanin Tule takaisin, menninkäinen. Olin oppinut lukemaan pari vuotta aikaisemmin mutta lukeminen oli vielä vain yksi tapa viettää vapaa-aikaa, yksi monien joukossa. Kunnes sain käteeni tämän Suosalmen kirjan. Luin sen ahmien. Pääsin kirjan päähenkilön Tyttelin ja hänen erikoisten Vanhan Talon ullakolla asuvien ystäviensä Laatikko-Lotan, Nurkka-Jussin, Uuni-Uunon ja Wintti-Willen kanssa jännittäviin ja hiukan mystisiin seikkailuihin. Kuuntelin heidän kanssaan tuulenpesäpeikkojen voihtetta ja valitusta ja Vanhan Talon peltikaton ähkymistä ja natinaa myrskyisinä öinä. Lähdin hakemaan Soitoniekalle lääkettä salaperäiseltä Vihreäpukuiselta Naiselta. Pääsin myös öiselle matkalle oikukkaalla Herralan mustalla junalla ja näin velhojen ja keijujen sammuttavan virvatulet Jättiläisen Kukkulalla juuri ennen talven tuloa.

Luin kirjan kesän aikana useita kertoja. Sen tapahtumat olivat usein mielessäni ja tunnelmat värjivät kaikkia kesän tapahtumia. Halusin jopa kasvattaa samanlaisen pitkän tukan kuin Tyttelillä oli Heljä Lahtisen herkissä piirroskuvissa.

Syksyllä halusin lisää. Kävin silloin vielä koulua, jonka yhteydessä oli hyvinvarustettu lastenkirjasto. Poikkeuksellisen onnellinen tilanne siis. Kirjastonhoitajan avulla sain selville, että Suosalmi oli kirjoittanut muutamia muitakin lastenkirjoja, josta yksi oli jopa tämän minun kirjani edeltävä osa. Sain siis nauttia lisää ystäväni seurasta. Ja kun Suosalmet oli luettu olin jo päästänyt lukemisen veriini ja oppinut käyttämään kirjastoa. Tähän päivään asti jatkunut ahmimiskauteni ja kirjoista nauttiminen alkoi siis tuosta sattumalta saamastani kirjasta.

Kustantajat lähettivät tänä vuonna Finlandia Junior palkintoehdokkaiksi 130 kirjaa. Se on melkein kaksi kertaa niin paljon kuin palkinnon ensimmäisenä vuonna 1997. Tämä kertoo varmaan paitsi itse palkinnon kehityksestä näiden kahdeksan vuoden aikana myös lapsille ja nuorille tarkoitettujen kirjojen julkaisemisen kasvusta.

Kotimaista tarjontaa lapsille ja nuorille on runsaasti ja se on erittäin monipuolista. Valikoimassa on kirjoja ihan pienille, alle kouluikäisille, juuri lukemaan oppineille, ahmimisikäisille ja jo aikuisuuden kynnystä ylittäville. Tytöille ja pojille, kaupunkilaisille ja maalaisille, romantikoille ja seikkailunhaluisille, eläintenystävälle ja urheilusta kiinnostuneille, on fantasiaa, historiaa, satuja, runoja ja loruja, huumoria, ihmissuhdetarinoita ja kertomuksia nuorena olemisen vaikeudesta ja ihanuudesta. Lajityyppien runsaus suorastaan ylittää aikuisille tarjottavan kirjallisuuden. Ainoa ryhmä, johon olisimme kaivanneet hieman täydennystä, oli tietokirjat. Lapsille ja nuorille tarjotaan tasokasta kotimaista tietokirjallisuutta, mutta määrällisesti kovin vähän ja kovin harvoista aihepiireistä.

Jos joskus on sanottu, että nuoret, erityisesti on puhuttu pojista, eivät lue siksi, että heille ei löydy sopivia kirjoja, niin se ei enää pidä paikkaansa. Lukemista näyttäisi löytyvän kaikille. Vaikeutena onkin varmaan se, miten oikea kirja löytää oikean nuoren käsiin. Ja vielä oikeaan aikaan. Tässä kirjan ja nuoren kohtaamisessa kodilla on tärkeä osa, mutta myös koulu ja kirjasto ovat merkittäviä. Opettaja pystyy parhaimmillaan lietsomaan todellisen lukubuumin omassa luokassaan ja kirjastojen kirjavinkkarit voivat aloittaa monta merkittävää kirjasuhdetta. Myös lasten kirjallisuuslehti Vinski ja nuorten kirjallisuuslehti Lukufiilis tasoittavat kirjan tietä nuoren lukijan luokse. Lukuharrastuksen merkitys oppimisessa on useissa lukutaitotutkimuksissa osoitettu.

Lapsen ja nuoren johdattaminen juuri hänelle sopivan kirjan luo on vaativa tehtävä. Sen soisi saavan jatkuvasti paljon huomiota ja resursseja. Oikeanlaisen lukemisen löytäminen lapsena voi vaikuttaa parhaimmillaan koko loppuelämään.

Finlandia Juniorin esiraadissa oli tänä vuonna minun lisäksi kirjastonhoitaja, kirjavinkkari Marja-Leena Mäkelä ja taiteilija Kivi Larmola. Olemme yksimielisiä siitä, että näiden 130 kirjan lukeminen on rikastuttanut meitä. Tarjonta on sen verran hyvää. Erityisesti olemme iloinneet siitä, että vanhojen kirjailijakonkareiden ote on edelleen vahva ja toisaalta siitä, että esikoiset tuntuvat toinen toistaan valmiimmilta. Myös monet tavallisesti aikuisille kirjoittavista kirjailijoista ovat tehneet vierailun lasten- ja nuortenkirjallisuuden puolelle. Lapsille ja nuorille kirjoittaminen on vaativaa, lukijat ovat lahjomattomia ja he valitsevat luettavansa puhtaasti kirjojen sisällön perusteella.

Olemme eläneet monta kuukautta tarinoiden kanssa ja samalla saaneet tutustua moniin nuoriin kirjan sankareihin, heidän elämäänsä ja läheisiinsä. Lapsille ja nuorille suunnattujen kirjojen kuvitukset ja kannet ovat tärkeä osa kokonaisuutta. Tästä puhuu lähemmin raadin jäsen Kivi Larmola.

Valintalautakunnan jäsenen, taiteilija Kivi Larmola puhe julkistamistilaisuudessa

Kun minua pyydettiin Finlandia Junior -raatiin, minua pyydettiin myös arvioimaan kirjoja niiden kuvituksen kannalta. Yhteismitallista arvio- tai arvokriteeristöä ei ole, eikä voikaan olla, kun joukossa on niin lasten ensimmäisiä opuksia, joissa pureskeltavuus ajaa kirjallisten arvojen ohi ja visuaalisuudeksi riittävät punaiset neliöt ja vihreät pallot, kuin myöhäismurrosikäisten, joissa purtavana ovat oikeat aikuisten ongelmat, ja visuaalisuus jää kansikuvaan.

Kirjankuvitusta on monta lajia. On pikkulasten katselukirjat, kuvakirjat, kuvitetut kirjat, otsikko- ja vinjettikuvitetut kirjat, ja kansikuvat; kuvan muita funktioita puolestaan hyödyntävät vaikkapa oppi- ja tietokirjat erilaisine kaavioineen. Useimmat lukijat voivat erottaa huonon kuvan hyvästä, mutta tarkempi analyysi saattaa tuottaa yllätyksen, samoin se tilanne, jossa ongelmaan haetaan ratkaisua. Kokemattomampi kuvittelee, että kuva on tekstille alisteinen tekstin toisinto, sanotun suora visualisointi. Enempää väärässä hän ei voisi olla.

Toisto voi olla tehokeino, mutta tarpeeton toisto on tautologiaa, ja tekstin toisintaminen kuvassa on kutakuinkin aina tarpeetonta. Kuvituksen pitäisi ennemminkin luoda rinnakkaismaailma, toinen näkökulma samaan tarinaan, tai joissain tapauksissa jopa jotain aivan muuta, kunhan kerronnan sävy, luonne ja tunne ovat unisonossa tekstin kanssa. Jos, kuten sanotaan, meillä on yhdessä kuvassa tuhat sanaa, olisi hyvä tietää miten ne tekstin kanssa korreloivat. Huono kansikuva on kuin keho ja valheellinen takakansiteksti, mutta pidempi, tuhannen sanan - yhden tabloidikokoisen sanomalehden sivun - pituinen takakansiteksti, joka lukija väkisin pakotetaan lukemaan.

Hyvät ja innovatiiviset kuvittajat erottuivat helposti, samoin luotettavat ja takuuvarmat työn sankarit, taiteilijat isolla teellä ja ne, joiden tee ei vielä ole hautunut valmiiksi. Taiteellinen lahjakkuus, viivan sulavuus ja sujuva värien käyttö ei tee kuvittajaa, kirjan visualisoijalta vaaditaan aivan omaa erityislahjakkuuttaan, johon ei muilla taiteellisilla ansioilla pääse pätemään. Ja, aivan kuin tullakseen todella hyväksi maalariksi täytyy siksi aikaa jättää sivuun kyky piirtää - ja toisinpäin - vaatii kuvittajuudessa mestariksi nouseminen kaiken muun samanaikaisen kuvien arvottamisen hylkäämistä. Kuvituskuvaa ei voi arvioida samoilla kriteereillä kuin irrallista taideteosta tekemättä vääryyttä julkaisumuodolle.

Kilpailu Finlandia Junior -palkinnosta oli ankara. Ehdokkaita oli toista sataa, ja loppuvaiheessa tärkeäksi kriteeriksi ainakin minulle nousi teoksen merkittävyys, se, kuinka vaikean haasteen kirjan tekijät olivat ottaneet, ja kuinka hyvin he siitä selvisivät. Tämä pudotti kapeasta kärjestä monet sellaiset teokset, jotka kuvittajan ominaisuudessa olisin mielelläni nähnyt palkittuina. Korkeatasoisen kuvan ja laadukkaan tekstin yhdistämisessä erinomaisia olivat mm. Aino Havukaisen ja Sami Toivosen Tatu ja Patu päiväkodissa, Silja Sillanpään ja Timo Kästämän Konttorikissa Katti Matilainen, Aira Savisaaren ja Janne Harjun Possu Annikki, ilves Ilmieli ja karhu Ilmari, Tuula Korolaisen ja Jukka Lemmetyn Ullakkokirjasto-sarja, Mikko Kunnaksen Noksu auttaa sekä takuuvarmat Mauri Kunnaksen Seitsemän tätiä ja aarre ja Riikka Juvosen Niilo, pieni joutsenen poika. Voidaan tietysti kysyä, eikö hauskuus, nokkeluus ja viihdyttäminen sitten ole merkittävää siinä kuin vaikeat ja arat kysymyksetkin?

Niin tai näin, valinta oli hankala. Suomessa on hyviä ja tuotteliaita lastenkirjailijoita ja hyviä ja tuotteliaita kuvittajia, aika ajoin molemmat määreet jopa osuvat samoihin henkilöihin. Sekä, kuten myöskin, että. Eräitä kustantamojen kansigraafikoita haluaisin myös kiittää; ei ole sattuma, minkä kirjan pinosta ensiksi valitsee. Haluaisin kiittää Jussi S. Karjalaista (Hopeanorsu, Jääymyrä) ja Sami Saramäkeä (Skeittaajan paluu) nykyaikaisista ja tyylikkään graafisista kansista, joissa kuva ja typografia ovat yhtä. Perinteisempiä kansikuvittajia en ryhdy erittelemään, osin siksi, etten halua tehdä periaatepäätöstä, onko kuvitetun kirjan kansi osa muuta kuvitusta vai itsenäinen ehiö typografioineen, materiaaleineen, painoväreineen ja lakkoineen. Minulle riittää tieto siitä, että kirjagrafiikan arvo on noteerattu, ja toivottavasti vaihteeksi kasvussa. Kirja on kuitenkin kokonaisuus ja kaikkien osiensa summa. Enkä olisi kirjoja muuten voinut arvioidakaan.

2003

2003 Arja Puikkonen: Haloo kuuleeko kaupunki (Otava)

Finlandia Junior -palkinto 2003

Arja Puikkonen: Haloo, kuuleeko kaupunki (Otava)

Finlandia Junior -palkinnon jako 27.11.2003

Kouluneuvos Kirsti Mäkisen puhe palkintotilaisuudessa:

Marraskuun hiljaisessa valossa on ollut etuoikeus saada lukea lastenkirja toisensa jälkeen. Kiitän tästä tehtävästä. Mieleeni on noussut Ilpo Tiihosen runo "Yhteinen tähti" kokoelmasta Jees ketsuppia!

Pitkäsilta. Pätkä mies
veteen tuijottaa.
Sillan alta sorsanpoika
katsoo kulkijaa.

Hetkisen he kuuntelevat
samaa suhinaa...
Kaisaniemenlahteen jostain
tähti putoaa.

Nyökkäävät he toisilleen,
täytyy lähteä...
mutta nyt on molemmilla
pala tähteä.

Runot ovat lapselle niin arjen hauskuutta kuin kielen mahdollisuuksia avartavaa ihmettä. Joko FST esittää lastenohjelmissaan Stella Parlandin Katastrofer och strofer om slummer och stoj? Hullutteleva leikkimieli vetoaa lapsiin ja lapseen meissä, se on kaikenikäisten perusravintoa. Myös Linda Bondestamin aukeamat olisivat herkullisia televisioruudussa.

Runo avaa rytmin salat lapselle. Rytmittäjää tarvitaan oppimiseen ja taiteen ymmärtämiseen. Runo antaa suurenmoiset mahdollisuudet eri taiteenalojen, sanataiteen, musiikin, liikunnan ja kuvataiteen keinojen integrointiin.

Aino Havukaisen ja Sami Toivosen Tatu ja Patu Helsingissä on hilpeiden kuvien ja iskevän tekstin ilotulitusta. Punainen potta löytyy yhä uudelleen lastenkamarin riemunkiljahdusten myötä niin kuin piparit tekijäparin edellisessä kirjassa. Helsinki-tuntemus karttuu mukavasti. "Äiti, sä et sanonut, että tää setä on MAN-NER-HEIM", viisivuotias lukija selittää touhuissaan. Tekstin ja kuvien rytmi vaihtelee myös aikuisen iloksi. Jokainen aukeama on hauska kokonaisuus.

Levollista kauneutta on Hannele Huovin ja Kirsi Neuvosen faabelikirjassa Gepardi katsoo peiliin. Tällaisia kokonaistaideteoksia pitäisi tarjota myös aikuisten iloksi. Ero lasten- ja

aikuistenkirjallisuuden välillä onkin tässä tapauksessa kuin veteen piirretty viiva. Faabeleiden sirot opetukset, loppuaforismit, tuovat hupia nimenomaan aikuisille.

Jukka Laajarinne tarjoaa matemaattisia seikkailuja ja sekoiluja kirjassaan Madonluvut kuvittajan Martti Ruokosen verrattomalla avustuksella. Tässä on nyt kirja, jonka soisi pääsevän joka 5. ja 6. luokan matikantunneille niin oppilaiden kuin opettajienkin iloksi. "Lisää, lisää", huutavat oppilaat, ja laskutaito ja nopea hoksaaminen kehittyvät naurua pidellessä. Tästä kirjasta on jokaisella opettajalla aivan erityinen syy kiittää tekijöitä ja kustantajaa.

Koulu elää opetusmenetelmiä kehittämällä. Madonluvut on tärkeämpi kirja kuin moni tulee ajatelleeksi. Iloitsen siitä, että esiraati poimi ehdokkaiden joukkoon Madonluvut lajinsa edustajana.

Oppikirjat ja tietokirjat muokkaavat koko ikäluokan maailmankuvaa ja käsitystä ihmisen mahdollisuuksista tässä maailmassa. Silti ne eivät pääse edes Vuoden kirjat -luetteloon. Mitä oppikirjoja Suomi lukee? Siitä ei meille kerrota ja lasten- ja nuortenkirjojen suosikeistakin vain harvoin, vaikka Suomessa ilmestyy lasten- ja nuortenkirjoja nykyisin niin runsaasti, että kirjakaupassa kävijää huimaa.

Miten kirjat löytävät tien lapsilukijansa käteen, siinä yhteinen ongelmamme. Logistiikka vuotaa monessa kohdin: paikkakunnalla ei ole kirjakauppaa, perheessä ei ole totuttu käymään kirjastossa, koulukirjastossa uinuvat 70-luvun hankinnat. Harvassa kirjakaupassa libristi ehtii pohtia kirjavalintoja mummin tai vaarin kanssa. Kirjakerhot ovat tarpeen harvaan asutussa maassa, samoin koulujen kirjallisuuden opetuksen innovaatiot verkkokeskusteluineen.

Patistan kirjailijoita ja kirjaesittelijöitä hakeutumaan maamme senioripiireihin ja eläkeläisten tilaisuuksiin. Siellä ovat alttiit ostajat, ne, joille lapsenlapset ovat kultaakin kalliimpia. Isovanhemmat eivät ole aina verrattomia lukijoita mutta yritystä riittää.

Miten kotona arvostetaan lapsen omia kirjoja? Joka lapselle oma kirjahylly! Kustantajat ja huonekaluliikkeet yhteistyöhön, ja mediaan keskustelua siitä, mitä ehkä kuuluu joka lapsen peruskirjastoon. On monia tapoja osoittaa, mitä aikuiset pitävät tärkeänä ja mikä on tämän yhteiskunnan tulevaisuudenohjelma.

Koska olen itse lähinnä tietokirjailija, arvostan fiktiota ja hyvää tarinaa. Tuula Kallioniemen Tule takaisin, pikku nalle tekee lastenhuoneen veitikat pikku kuulijalle tutuiksi, vaikka aluksi Pikkis, Nallukka, Pilottinalle, Lyllerö ja Rautaropotti hieman sekoittuvatkin. Tarina alkaa vetää, ja pian Roope ja kumppanit ovat jo oikeita yksilöitä ennen kaikkea taitavasti kehiteltyjen keskustelujen ansiosta. Herkkua ovat myös Christel Rönnsin kuvat, erityisesti hänen robottitaiteensa.

Vuoden 2003 Finlandia Junior -palkinnon saa Arja Puikkosen Haloo, kuuleeko kaupunki. Se on kertomus 10-vuotiaan Annan vastentahtoisesta kesästä sukulaistalossa maalla. Kaikki on ensin kamalaa, lapset ja aikuiset ovat vieraita ja kummallisia, kännykästä ei ole apua yksinäisyyteen. Mitä sitten tapahtuu?

Haloo, kuuleeko kaupunki on kotimaisen elokuvan ja kirjallisuuden traditiota, joka lähtee maaseudun ja kaupungin kontrastista. Arja Puikkosen teos välttää kliseet, se ei opeta eikä selitä, sillä tarina kerrotaan taitavasti myös kielen ja ajattelun tasolla 10-vuotiaan tytön näkökulmasta.

Emme saa sen vuoksi tietää Annan 11-vuotiaan serkun Nikon vaikeuksien varsinaista syytä. Niinpä Niko vie lukijan omalaatuiseen fantasiamaailmaansa ehdoitta, ilman selityksiä.

Ratkaisuihin on yleensä monta syytä, niin nytkin. Arja Puikkosen teos on hyvä, tiivis tarina. Kieli on mutkatonta, se tuntuu suorastaan ainoalta "oikealta" Annan kokemuksiä kuvaamaan. Henkilöt saavat kukin oman luonteen kielenkäyttöä myöten. Teoksen keskus on Niko, kuvitelmien outo mestari. Niko on kirjallisuutemme uusi henkilökuva, tärkeä ja lukijan ajatukset käynnistävä.

Niko antaa tahtomattaan Annalle voimaa kamppailla omia pelkojaan vastaan ja rohkeutta puolustaa heikompaansa. Ja mikä parasta, Anna löytää tien Nikon kuvitelmiin ja mielikuvitusmaailmaan. Kun Anna lähtee kotiin, Nikon hevoset laukkaavat leikiten auton rinnalla. "Kaviot tuskin koskettivat maata, sipaisivat vain pehmeästi. Siinä juoksi hänen hevosensa. Sekin katsoi juostessaan häntä koko ajan."

Mielikuvitus antaa voimaa kestää myös todellisuutta.

Arja Puikkosen Haloo, kuuleeko kaupunki on helmi. Kaunis ja kestävä.

Finlandia Junior -palkintoehdokkaiden julkistamistilaisuus pidettiin ravintola La Tourissa Helsingissä 5.11.2003.

Finlandia -Juniorehdokkaat 2003

Valintalautakunnan perustelut:

Aino Havukainen & Sami Toivonen: Tatu ja Patu Helsingissä. Otava 2003.

Tekijäparin aiemmista Veera-kirjoista tutut koheltavat sivuhenkilöt, Tatu ja Patu, ovat nyt anastaneet pääroolin itselleen. Menoa ja meininkiä riittää, niin että hitaampia hirvittää! Havukainen ja Toivonen leikittelevät riehakkaasti näkökulmilla ja rakentavat huimaa, jopa surrealistisesti sävyttyneitä aukeamia, joista löytyy eri katselukerroilla aina jotain uutta ja yllätyksellistä.

Tässä kuvakirjassa kuvat ovat tekstiä selvästi määräävämmässä roolissa: kuvat vievät rivakasti tarinaa eteenpäin. Yksityiskohtien runsaus ei silti sekoita kuvien tai aukeamien rytmiä, vaan kokonaisuus on huolella rakennettu värimaailmaa myöten. Havukaisen ja Toivosen tyyli on selkeästi omansa, riemastuttava ja rakkaudella työstetty.

Tatu ja Patu Helsingissä soveltuu myös kuvakirjaikäisten tietokirjaksi: vauhdikkaan seikkailun äkkikäänteissä tutustutaan nimittäin Helsingin keskeisiin nähtävyyksiin.

Hannele Huovi: Gepardi katsoo peiliin. Faabeleita. Kuvittanut Kirsi Neuvonen. Tammi 2003.

Hannele Huovin teos sitoutuu komeasti ja tunnistettavasti vanhaan faabeliperinteeseen. Se hyödyntää faabelin, lyhyen opettavaisen eläinsadun, perusmuotoa mukaillen sitä rohkeasti ja hauskaasti tämän päivän lukijan tarpeita paremmin palvelevaksi.

Inhimillisesti käyttäytyvät, mutta luonnontieteellisin detaljein kuvatut eläimet tuntuvat elävän yhtä aikaa villissä luonnossa ja modernissa informaatioyhteiskunnassa. Hannele Huovi tekee tarkkapiirteisiä vertauskuvia vaikkapa nykyihmisen turhamaisuudesta, ahneudesta ja itsetuhoisesta käytöksestä. Hän kirjoittaa monitulkintaisissa tarinoissaan niukkaa, mutta aistivoimaisuudessaan erittäin rikasta ja visuaalista kieltä. Perinteisen faabelin tavoin tarinoiden loppuun on liitetty lyhyen lakoninen opetuslause.

Kirsi Neuvosen grafiikan vedokset ovat olleet Hannele Huovin inspiraation lähteenä. Komean lukuelämyksen viimeistelee vielä teoksen tyylikäs taitto.

Tuula Kallioniemi: Tule takaisin, pikku nalle. Kuvittanut Christel Rönns. Otava 2003.

Tuula Kallioniemi on kirjoittanut hukkateille joutuvan nallen tarinaan viiltävän tarkkoja luonnetutkielmia, lelujen keskinäistä valtapeliä, läheisriippuvuutta, itsetunnon kohotusta ja loppuun kaiken sovittavan ystävyyden ylistyksen.

Pientä nallea panttivankinaan pitävä karski pulu, Alpo Torstensson, on lastenkirjan sankarina todellinen outo lintu, joka tuo leppeään leluseikkailuun sopivasti särmää. Kallioniemen valttina on letkeä dialogi, jonka huumorissa ei ole väkisin väännetyä tuntua. Lelujen seikkailu rytmittyy sopivanpituisiin lukuihin, joita on ilo lukea ääneen.

Christel Rönns on tallettanut lapsi- ja lelusankareiden ilmeisiin ja eleisiin laajan tunnekirjon. Tyyliiltään muuntautumiskykyinen Rönns on tehnyt kujemielisen kuvituksen. Tässä kuvan ja sanan toimivassa yhteispelissä on riittävästi ulotteikkuutta myös lukutaitoaan vasta harjaannuttavalle alakoululaiselle.

Jukka Laajarinne: Madonluvut. Matemaattisia sekoiluja. Kuvittanut Martti Ruokonen. WSOY 2003.

Oivaltavasti toteutettu aluevaltaus lasten ja nuorten tietokirjallisuudessa. Matemaattiset sanalliset ongelmanratkaisutehtävät muuttuvat Jukka Laajarinteen letkeissä tarinoissa hauskaksi aivojumpsaksi. Itsenäisissä pikkutarinoissa on kielellistä ilottelua, salakavalaa, älykästä kreisihuumoria ja viittauksia maailmankirjallisuuden klassikoihin.

Martti Ruokosen hillitön, modernin näyttävä ja roheva kuvitus herkullisine väreineen on yhtä tekstin anarkistisen otteen kanssa.

Stella Parland & Linda Bondestam: Katastrofer och strofer om slummer och stoj. Söderströms 2003.

Stella Parland och Linda Bondestam har skapat en ovanligt rik poesibilderbok, som talar till läsare av alla åldrar.

Parland behärskar rytm och rim på ett suveränt sätt. Nonsensdikternas själslandskap växlar från korthuggna ordlekar till några längre och lugnare stämningsdikter. Dikternas motiv har en förbluffande bredd: från en loppas bekännelser till Isaac Newton, från det smärtsamma i att åldras till Romeo och Julia, från Babels torn till en sommarflugas funderingar.

Linda Bondestam har i år gjort en stark debut som illustratör till två personliga bilderböcker: i den här poesibilderboken skapar hon en expressionistisk bildvärld med drag av grotesk, där poesin lever och andas.

Stella Parland ja Linda Bondestam ovat tehneet harvinaisen rikkaan runokuvakirjan, joka puhuttelee hyvin monenikäistä lukijakuntaa.

Parland hallitsee soinnuttelun ja rytmittelyn suvereenisti. Nonsense-runojen mielenmaisemat vaihtelevat lyhytiskuisista leikittelyistä muutamaan pidempään rauhalliseen tunnelmarunoon. Aiheisto ulottuu hämmästyttävän laajalle: kirpun tunnustuksista Isaac Newtoniin, vanhenemisen tuskasta Romeoon ja Juliaan ja Baabelin tornista kesäkärpäsen ajatuksiin asti.

Typografia aiheuttaa lukemiseen välillä kitkaa, mutta toisaalta runoa onkin luettava paneutuneemmin kuin proosaa, siksi "hidasteet" ovat perusteltavissa.

Linda Bondestam on tänä vuonna tehnyt vahvan debyytin kahden omintakeisen kuvakirjan kuvittajana: tässä runokuvakirjassa hän luo rujan kauniin, ekspressionistisen kuvamaailman, jossa runoteksti luontevasti elää.

Arja Puikkonen: Haloo, kuuleeko kaupunki. Otava 2003.

Ehjä ja hallittu kokonaisuus, hyvällä tavalla rajattu, aiheenkäsittelyltään erilainen kirja ahmimisikäisille lapsille. Arja Puikkosen kirjoittamat päähenkilöt ovat inhimillisissä heikkouksissaan uskottavia ja todentuntuisia. Tällainen intensiivisyyden tuntu näyttää jo lähes kokonaan hävinneen viime aikojen lasten- ja varhaisnuorten-kirjoista, kun remellys ja huumori ovat tulleet itsetarkoitukselliseksi koukuksi innostaa lapsia lukemaan.

Oivaltavasti ja tasapuolisesti erilaisia tunteita myötäeläen Puikkonen kuvaa maalaistalon perhetragediaa: isä on pettynyt heiveröiseen poikaansa, joka pakenee mieluummin mielikuvitusmaailmaansa kuin nousee puolustamaan oikeuksiaan kylän kovispoikien edessä. Kiusaajien ja kiusatun suhdetta kuvataan yksioikoisia kliseitä karttaen. Tunnelma tiivistyy dekkarimaiseen loppunousuun tarkoin harkituin lisätehostein. Kirjan jälkeen lukijalle jää hivenen hengästynyt, mutta tyytyväinen olo.

2002

2002 Raili Mikkonen: Ei ole minulle suvannot! (Tammi 2002)

Julkistettu 28.11.2002 klo 12.00

Kasvatustieteiden lisensiaatti Päivi Lipponen perustelut:

Arvoisat kirjailijat, hyvät lasten ja nuorten kirjallisuuden ystävät!

Monesta hyvästä kirjasta on vaikeata arvottaa paras teos.

Mikä on kirjallisuuden tehtävä? Viihdyttää, käsitellä kipeitä henkilökohtaisia tunteja antaa samaistumiskohteita lapselle ja nuorelle, rakentaa ihanteita, esikuvia ja elämäntavoitteita.

Kirjallisuuden tarkoitus on opettaa äidinkieltä, monipuolistaa ilmaisua ja siirtää kulttuuriperintöä. Antiikin aikana opetettiin kirjallisuuden kautta kansalaishyveitä, kasvatettiin kansalaisia, mutta myös siirrettiin elämäntaitoa uusille sukupolville.

Päädyin pitkän pohdinnan jälkeen nuorten kirjaan.

Murrosiässä nuori rakentaa omaa minäkuvaa, etsii minän malleja ja käyttää kirjojen henkilöitä peilauspintana. Parhaimmillaan nuori saa samaistumisen kautta itselleen ihanteita löytää kutsumusta elämälleen.

Tänä päivänä lasta ja nuorta ympäröivä elämänpiiri tulvii erilaisia malleja. Lapset ja nuoret imaistaan vuosi vuodelta varhemmin kuluttamiseen ja aikuisten maailmaan ilman, että he ovat siihen henkisesti tai fyysisesti valmiita. Lapsuus lyhenee uhkaavasti.

Vanhempia tarvitaan puskuriksi tälle kehitykselle. Vanhemman tulee turvata lapselle pitkä lapsuus.

Valitsin Finlandia Junior -palkinnon saajaksi kirjan, joka on nuoren ihmisen kehityskertomus lapsesta nuoreksi naiseksi. Nuori saa olla nuori ja nauttia nuoruudestaan - soudella kesäisin järvellä, kirjoittaa runoja pöytälaatikkoon, ihastua poikiin ja haaveilla taiteilijan kutsumuksesta. Kerronnan ohessa Suomen kulttuurihistoria ja 1800-luvun suomalaisen yhteiskunnan rakenteet avautuvat lukijalle.

Finlandia Junior -palkinnon saa Raili Mikkasen kirjoittama ja Tammen kustantama kirja Ei ole minulle suvannot!

Finlandia Junior -palkintoehdokkaat 2002

(julkistettu 4.11. klo 10.00)

Valintalautakuntaan kuuluivat kirjailija Kari Vaijärvi puheenjohtajana ja muina jäseninä graafikko Maarit Inbar ja sanataidekasvattaja Tuutikki Tolonen. Finlandia Junior -palkinnon voittajan valitsi kasvatustieteiden lisensiaatti Päivi Lipponen. Voittaja julkaistiin 28.11.2002.

Valintalautakunnan perustelut:

Oivalentavaa ja hauskaa käyttörunoutta

Jukka Itkonen: Kämpälämäki. Kuonokkaita, suomukkaita ja siivekkäitä runoja. Kuvittanut Petra Heikkilä. Otava 2002.

Jukka Itkonen on suomalaisen lastenrunouden suuri mies, joka kirjoittaa aivan omanlaisiaan runoja: rohkeasti ja tuoreesti riimiteltyjä, rytmillisesti iskeviä ja ennen kaikkea oivalentavan hauskoja. Itkosen runot viehättävät niin lapsia kuin aikuisiakin, toimivat sekä ääneen että hiljaa luettuina ja onnistuvat hauskojen sanaleikkien avulla toisinaan koskettamaan myös vakavampia aiheita.

Kämpälämäen sympaattiset, tarinalliset runot kertovat kissoista, kaloista, koirista ja linnuista. Kokoelma on mukavan runsas: runoja on yhteensä melkein seitsemänkymmentä, eikä luettava lopu hetkessä. Vanhemmille ja lasten kanssa työskenteleville Kämpälämäki on todellinen käyttökirja, jonka ääneen voi palata uudestaan ja uudestaan. Nämä runot eivät kulu käytössä.

Onko eläimillä uimahousuja?

Liisa Kallio: Eläinten uintiretki. Tammi 2002

Lahjakkaan tekijän raikas työ kertoo eläintarhan asukeista, jotka tekevät retken uimahalliin ja joutuvat yllättäviin tilanteisiin. Miten kassaneiti suhtautuu moiseen retkikuntaan? Entä muut hallin asiakkaat? Ja saatiinko selville, miltä ihmiset näyttävät ilman vaatteita!

Hassu ja hyväntuulinen sadullinen tarina on kuvitettu mehevin, voimakkain värein ja lennokkain kuvakulmin. Tapahtumien liike, pohjoisen talven hämäryys ja sisätilojen kirkas valo vaihtelevat kuvissa erityisen kauniisti. Teksti ja kuvat käyvät tasapainoista ja sopivasti yllättävää vuoropuhelua. Kirjan lopussa päästään vielä pohtimaan erityisen ajankohtaista ongelmaa: puhuvatko tiedotusvälineet totta?

Päiväkirjojen todenmakuinen maailma

Raili Mikkanen: Ei ole minulle suvannot! Tammi 2002

Tekijä on monen suomalaisen kulttuurihistorian vaikuttajan nuoruudenkuvauksien jälkeen yltänyt huippuunsa kertoessaan nyt Aino Krohnin kiihkeistä kasvuvuosista. Faktan ja fiktion mainosti lomittava teos saa ulottuvuutta myös kerrontateknisen, taitavan ratkaisun kautta: tuntuu kuin tekijä itse olisi asettunut minä -kertojan asemaan. Viipurista Kiiskilän Hoviin palkattu Liisa on kirjan alussa hoitanut Ainoa jo kuusitoista vuotta ja seuraa nyt rakastavin, mutta myös kriittisin silmin hoidokkinsa elämää isän kuolemasta runokirjoihin ja Oskar Kallaksen tuliseen rakkauteen saakka.

Kirjan nimestä alkaen tuntee lukevansa suvereenisesti hallitun, laajan taustamateriaalin suomaa pakotonta kerrontaa, joka poimii esiin olennaisen, ravistavan ja liikuttavan Aino Krohnin tiestä kirjailijaksi. Samalla lukija saa kiinnostavia välähdyksiä suomalaisen kulttuurihistorian tärkeistä hetkistä 1800- ja 1900-lukujen vaihteen koulunkäynnistä, kielikysymyksistä ja venäläistämisestä aina promotoiden juonitteluihin ja juhlien hurmaan.

Mökkielämän elämysten ketju

Reetta Niemelä ja Leena Lumme: Miljan kesä. Otava 2002. Miljan talvi. Otava 2002

Kirjaparivaljakko käsittelee perisuomalaista aihetta, mökkielämää. Mitä mökillä tehdään kesäisin ja talvisin?

Kirjojen Milja-tyttö osallistuu mökin arkisiin tapahtumiin, jotka kerrotaan asiallisen koruttomasti ja verkkaisesti, välillä sopivasti pieniä tiedonmurusia luonnosta jaellen. Mutta tapahtuukin ihme: kirjoissa on epätodellisen tiivis tunnelma. Juuri näin pieni lapsi kokee ajan kulumisen hetki hetkeltä, elämysten ketjuna. Tasavertainen, hellä suhde isovanhempien ja lapsen välillä saa makua myös lämpimistä runoista.

Leena Lumpeen kuvitus rakentaa tarinaa saumattomasti. Näissä kypsissä, loppuun asti viimeistellyissä kirjoissa teksti ja kuvat ovat yhtä.

Kauhun ja tunteen roolipeli

Seita Parkkola ja Niina Repo: Ruttolinna. WSOY 2002

Elämysseikkailu Ranskassa - seitsemän nuorta valmistelemassa tulevalle kauhuja halajavalle aikuisryhmälle rekvisiitat ja tunteiden syöverit. Tekijäparivaljakko työstää lähtökohtaansa nopein, dokumenttielokuvan tapaisin keinoin: mukanaolevien nuorten taustat, omat pelot, orastavat kiintymykset ja salatut halut tulevat esille kunkin tilanteita hahmottavien puheenvuorojen kautta.

Viiden päivän aikana tilanne ryöstäytyy käsistä. Kirjoittajat ovat kuin roolipelin ohjaajia: välillä luulet tietäväsi, kunnes seuraava tilanne muuttaa kaiken. Kymmenen pienen neekeripojan modernissa verrokissa jännitys tiivistyy taitavasti ja mukaansa temmaten. Yllätykset ovat paitsi pelillisiä, myös henkilökuvia lihavoittavia: lopussa mikään ei ole samanlaista kuin alussa. Ruttolinnan tukena - ja tämän päivän lukijan houkuttimena - ovat myös mainiot kotisivut ja keskustelupalstat.

Satumaista arkea

Sari Peltoniemi: Kukka Kaalinen koulutiellä. Kuvittanut Katja Tukiainen. Tammi 2002

Sari Peltoniemen Kukka Kaalinen on pieni tyttö, joka elää erikoisten vuokralaissetiensä kanssa, kun vanhemmat löytöretkeilevät eri puolilla maailmaa. Kouluunmeno tuo mukanaan monenlaisia pulmia, mutta tukijoukkojensa ja myönteisen asenteensa avulla Kukka selviää tilanteesta kuin tilanteesta.

Kirjan maailma on lempeän absurdi; satu sekoittuu arkeen ja oudotkin asiat ovat luontevia ja hyväksyttäviä. Sadun ja hienovireisen huumorin avulla Peltoniemi käsittelee monen lapsen todellisia ongelmia, yksinäisyyttä ja koulukiusaamista.

Katja Tukiaisen kuvat sopivat erinomaisesti Peltoniemen tarinan lämpimään ja herkkään tunnelmaan. Kirja on laadukkaasti ja ammattitaitoisesti tehty sekä tekstiltään että kuvitukseltaan, ja kokonaisuus on harvinaisen onnistunut.

Aiempien vuosien voittajat ja ehdokkaat

2001 Kira Poutanen: Ihana meri (Otava)

Muut palkintoehdokkaat:

Alexi Bardy - Ville Salomaa: Oskarinen venekirja (Nemo)

Petra Heikkilä: Mikko Kettusen pupupöksyt (Lasten Keskus)

Seppo Laurell: Tervatassuisten laivakissojen tarina (WSOY)
Sinikka Nopola - Tiina Nopola - Markus Majaluoma: Rauhallinen Erkki (Tammi)
Sari Peltoniemi: Hirvi (Tammi)

2000 Tomi Kontio: Keväällä isä sai siivet (Tammi)

Muut palkintoehdokkaat:

Iiro Küttner ja Christel Rönns: Taljantti, lempeä jättiläinen (Otava)
Mirja Orvola ja Salla Savolainen: Elmeri (Lasten Keskus)
Jukka Parkkinen: Onnenpoika ja pelienkeli (WSOY)
Eija Timonen ja Maileena Kurkinen: Eläinten hovissa (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura)
Maria Vuorio: Kultaraha nurkan alla (Tammi)

1999 Kari Levola: Tahdon (Tammi)

Muut palkintoehdokkaat:

Kaarina Helakisa - Heli Hieta: Prinsessan siivet (Otava)
Tuula Kallioniemi: Mörköjä ja sankareita. Kuvitus Sami Toivonen ja Aino Havukainen (Otava)
Tuula Korolainen - Riitta Tulusto: Mansikkaheinä. Kuvitus Leena Lumme (Lasten Keskus)
Timo Parvela: Ansa ja Oiva. Kuvitus Mika Launis (WSOY)
Maria Vuorio: Olen nähnyt sellaisen. Kuvitus Hannu Hyrske (Tammi)

1998 Leena Laulajainen: Kultamarja ja metsän salaisuudet Kuvitus Anna- Liisa Hakkarainen (Tammi)

Muut palkintoehdokkaat:

Tarja Lapintie: Aavelaiva Esmeralda (Otava)
Nykytaide suurin piirtein. Teksti Marjatta Levanto, Kuvitus Julia Vuori. (Otava)
Hanna-Marjut Marttila: Tulikirja (Otava)
Arja ja Risto Tahvola: Pieni tekokuu. Kuvitus Hannu Taina (Helsinki Media)
Taru ja Tarmo Väyrynen: Karri ja öiset valot (Tammi)

1997 Alexis Kouros : Gondwanan lapset

Kuvitus Alexander Reichstein (Lasten Keskus)

Muut palkintoehdokkaat:

Kari Hotakainen: Ritva. Kuvitus Priit Pärn (WSOY)
Jukka Itkonen: Be & POP. Kuvitus Erika Kovanen (Otava)
Eppu Nuotio: Etsivätoimisto Jalka & Lamppu ja ihmeellinen tapaus. Kuvitus Liisa Kallio (Tammi)
Jorma Ranivaara: Poisliitävä Anne Lee (WSOY)
Tarmo & Taru Väyrynen: Kuningastie (Tammi)